

Nr 230.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående reglering av löneförhållanden m. m. vid statsdepartementen; given Stockholms slott den 14 april 1917.

Under återopande av bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att

dels godkänna de i statsrådsprotokollet intagna, av chefen för justitiedepartementet framlagda förslagen till nya ordinarie avlöningsstater för de särskilda statsdepartementen samt till övergångsstater i avseende å vissa befattningshavare i utrikes- och ecklesiastikdepartementen, att tillämpas från och med år 1918, ävensom de av chefen för justitiedepartementet föreslagna villkoren och bestämmelserna för åtnjutande av de i de ordinarie staterna upptagna avlöningsförmånerna;

dels förklara,

att en var, som med eller efter ingången av år 1918 tillträder ordinarie befattning i statsdepartement, skall vara pliktig att underkasta sig ovannämnda villkor och bestämmelser;

att de förutvarande ordinarie befattningshavare i statsdepartementen, vilka icke före den 1 november 1917 anmäla, att de vilja underkasta sig de nya avlöningsstaterna och därvid fästade villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola vardas bibehållna vid dem enligt gällande ordinarie stater tillkommande avlöningsförmåner;

att registrator, som på grund härav kan komma att bibehållas vid honom enligt gällande ordinarie stater tillkommande avlöningsförmåner, skall *dels* i stället för sportler, som i sammanhang med lönerregleringen indragas, erhålla gottgörelse, beräknad efter medeltalet av den inkomst, tjänstinnehavaren må anses hava åtnjutit av sålunda indragna sportler

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 1 saml. 191 häft. (Nr 230.) 1

under den senast förflutna tid, såvitt möjligt ej understigande fem år, därför denna inkomst kan utrönas, dels ock varda bibehållen jämväl vid honom vid 1917 års utgång tillkommande provisoriskt avlöningstillägg, dock med det avdrag för sportelinkomst, som må vara stadgat;

att, därest kanslisekreterare å hittills gällande stat icke skulle befordras till förste kanslisekreterare från tiden för de nya staternas ikraftträdande, han må bibehållas vid ej mindre honom enligt gällande ordinarie stat tillkommande avlöningsförmåner än även honom vid 1917 års utgång tillkommande provisoriskt avlöningstillägg;

att beträffande sättet för bestridande av de registrator eller kanslisekreterare sålunda tillkommande avlöningsförmåner skall lända till efterrättelse de av chefen för justitiedepartementet härutinnan framställda, i statsrådsprotokollet angivna förslagen; samt

att, därest till ledamot å justitiedepartementets lagavdelning eller till byråchef för lagärenden i civildepartementet förordnas innehavare av ordinarie tjänst, med vilken är förenad avlöning till högre belopp än arvodet vid den ifrågakommande befattningen, Kungl. Maj:t må, utöver detta arvode, tillägga honom ett belopp, svarande mot skillnaden mellan arvodet och sagda avlöning;

dels, i händelse av godkännande av de framlagda statförslagen, höja följande i riksstaten uppförda *ordinarie anslag*, nämligen:

under andra huvudtiteln, justitiedepartementet, anslaget till departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli från dess nuvarande belopp	kronor	41,400
med 46,700 kronor till	»	88,100;
under tredje huvudtiteln, utrikesdepartementet, anslaget till departementet från dess nuvarande belopp	»	87,950
med 76,750 kronor till	»	164,700;
under fjärde huvudtiteln, lantförvarsdepartementet, anslaget till departementet från dess nuvarande belopp	»	72,950
med 57,250 kronor till	»	130,200;
under femte huvudtiteln, sjöförvarsdepartementet, anslaget till departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli och kommando-expeditionen från dess nuvarande belopp	»	40,400
med 29,500 kronor till	»	69,900;

under sjätte huvudtiteln, civildepartementet, anslaget till departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli från dess nuvarande belopp	kronor	93,300
med 112,100 kronor till	»	205,400;
under sjunde huvudtiteln, finansdepartementet, anslaget till departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli från dess nuvarande belopp	»	58,000
med 71,300 kronor till	»	129,300;
under åttonde huvudtiteln, ecklesiastikdepartementet, anslaget till departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli från dess nuvarande belopp	»	88,900
med 101,300 kronor till	»	190,200;
under nionde huvudtiteln, jordbruksdepartementet, anslaget till departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli från dess nuvarande belopp	»	59,300
med 56,200 kronor till	»	115,500;
<i>dels ock på extra stat för år 1918 anvisa:</i>		
under tredje huvudtiteln, utrikesdepartementet, till provisorisk förstärkning av departementets arbetskrafter m. m. ett förslagsanslag, högst	»	50,550;
under sjätte huvudtiteln, civildepartementet, till avlönande av en extra föredragande inom departementet för mål hos regeringsrätten ett förslagsanslag, högst	»	7,000,
varav 2,500 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspenningar,		
till arvode åt en extra föredragande inom departementet för statsplane- med flera ärenden ett förslagsanslag, högst	»	3,000,
till en handsekreterare åt statsministern ett förslagsanslag, högst	»	3,000;
under sjunde huvudtiteln, finansdepartementet, till avlönande av en extra byråchef för lagärenden i departementet ett förslagsanslag, högst	»	8,100,
varav 2,500 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspenningar,		

såsom tillägg till det i staten för departementets
 avdelning av Kungl. Maj:ts kansli upptagna an-
 slaget till amanuenser, extra biträden och vikari-
 atsersättningar ett förslagsanslag, högst kronor 3,000;
 under åttonde huvutiteln, ecklesiastikdepartementet,
 till arvoden åt extra föredragande inom departe-
 mentet m. m. ett förslagsanslag, högst ... » 15,600,
 till avlönande av en ledare av undervisningssta-
 tistikens omorganisation ett förslagsanslag, högst » 7,800,
 varav 2,500 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspenningar.

Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest
 städse välbevågen.

GUSTAF.

Steno Stenberg.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
lördagen den 14 april 1917.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern SWARTZ,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LINDMAN,
Statsråden: VON SYDOW,
STENBERG,
FALK,
HAMMARSTRÖM,
MÄRTEN ERICSSON,
ÅKERMAN,
CARLESON,
HANS ERICSON,
DAHLBERG.

Efter gemensam beredning med cheferna för övriga departement
anhöll chefen för justitiedepartementet, statsrådet Stenberg, att få under-
ställa Kungl. Maj:ts prövning frågan om reglering av löneförhållan-
den m. m. vid statsdepartementen.

Reglering av
löneförhål-
landen m. m.
vid stats-
departemen-
ten.

Härvid anförde föredraganden:

»För beredande av förbättrade avlöningsförhållanden hava under
senare tid nya löneregleringar genomförts för ett stort antal av statens
ämbetsverk och myndigheter.

Emellertid finnas fortfarande åtskilliga, med de sålunda nyreg-
lerade jämförliga verk, för vilkas personal avlöningsförhållandena ännu
icke blivit definitivt omreglerade. Hit äro, bland andra, att räkna stats-
departementen, för vilka alltsedan år 1878, då ordinarie stater för dem

fastställdes, någon ny lönerreglering icke ägt rum, om man bortser från den förhöjning i arvoden, som vidtagits för expeditionsscheferna ävensom för kabinettssekreteraren i utrikesdepartementet samt byråchefen för lagärenden i justitiedepartementet.

*Frågans
förhistoria.*

Vid upprepade tillfällen hava såväl i anföranden till statsrådsprotokoll av olika departementschefer som i yttranden från riksdagens sida gjorts uttalanden, som peka på önskvärdheten av ett snart realiserande av den sedan ett flertal år tillbaka på dagordningen stående frågan om en lönerreglering för Kungl. Maj:ts kansli. Att med denna reglering fått anstå, torde hava berott, bland annat, därpå, att med densamma förbundits vissa frågor om inrättande av flera statsdepartement ävensom spörsmål om ändringar i departementens inre organisation.

Departementalkommittéernas och kommerskollegiikommitténs tillsättande och arbetsresultat.

Den 11 december 1908 uppdrog Kungl. Maj:t åt särskilda kommitterade att verkställa en undersökning angående de förändringar, vilka, under förutsättning att en regeringsrätt komme till stånd, kunde finnas erforderliga eller lämpliga i statsdepartementens genom grundlag fastställda indelning såväl som i personalen och arbets sättet inom departementen samt den närmare fördelningen av ärendena departementen emellan, därvid jämväl borde komma under övervägande, huruvida för vissa ärenden annan ordning för deras beredning och avgörande än den nu gällande vore av förhållandena påkallad, ävensom att avgiva förslag till lönestater för departementen.

Kort förut, den 13 november 1908, hade Kungl. Maj:t uppdragit åt en särskild kommitté att, efter verkställd utredning, inkomma med utlåtande och förslag rörande förändrad organisation av kommerskollegiet och reglering av löneförhållandena vid nämnda ämbetsverk m. m.

Mellan förstnämnda kommitterade (departementalkommitterade) och sistberörda kommitté (kommerskollegiikommittén) ägde, med hänsyn till det nära sambandet mellan deras uppdrag, ett visst samarbete rum. Detta hänförde sig *dels* till frågan om de sociala regeringsärendenas sammanförande under *ett* departement, i vilket hänseende gemensamt betänkande och förslag om upprättande inom ett omorganiserat civildepartement av en avdelning för sociala ärenden (socialstyrelsen) avgavs den 18 november 1911, *dels ock* till frågan om inrättande och organiserande av ett nytt statsdepartement för ärenden rörande handel, industri och sjöfart, med avseende varå gemensamt betänkande och förslag avgavs den 5 juli 1913.

I övriga frågor, som föllo under departementalkommitterades upp-

drag, avgävo dessa den 31 december 1912 ett synnerligen omfattande betänkande.

I anledning av omförmälda förslag den 18 november 1911 angående upprättande av en särskild avdelning inom civildepartementet för sociala ärenden framlade Kungl. Maj:t, efter det ytterligare utredning i frågan ägt rum genom särskilda sakkunniga, i proposition till 1912 års riksdag förslag om inrättande av ett särskilt centralt verk för sociala ärenden, socialstyrelsen, vilket förslag i allt väsentligt bifölls av riksdagen. Den 1 januari 1913 trädde härefter socialstyrelsen i verksamhet.

Den i avlöningshänseende ofördelaktiga ställning, som befattningshavarna i statsdepartementen kommit att intaga i förhållande till motsvarande befattningshavare i andra, nyreglerade verk, har blivit i viss mån utjämnad genom provisoriska åtgärder av statsmakterna. Vid 1910 års riksdag genomfördes sålunda en provisorisk lönereglering för departementen. Den ledande principen vid denna var, att befattningshavare i statsdepartementen borde så nära som möjligt, utan föregripande av en blivande definitiv lönereglering, i avlöningshänseende likställas med jämförliga befattningshavare i nyreglerade centrala ämbetsverk.

*Provisorisk
lönereglering
för departe-
menten.*

Denna provisoriska lönereglering har sedermera år för år av riksdagen förnyats. Redan vid dess första antagande utgick man emellertid från den förutsättningen, att en blivande definitiv lönereglering ej skulle fördröjas alltför länge, men man kunde likväl då ej antaga, att densamma skulle kunna träda i tillämpning tidigare än med 1916 års ingång.

Vid anmälan inför Kungl. Maj:t den 14 januari 1914 av de frågor, som tillhörde regleringen för år 1915 av utgifterna under riksstatsens andra huvudtitel, uttalade dåvarande chefen för justitiedepartementet vid behandlingen av den punkt, som avsåg den provisoriska löneregleringen för nämnda departement, den förhoppningen, att proposition till riksdagen om de ändringar i grundlagarna, som med föranledande av departementalkommitterades betänkande kunde behöva vidtagas, skulle kunna avlåtas under år 1914, samt ställde i utsikt, att, om grundlagsfrågorna bleve prövade av 1914 års och, slutgiltigt, av 1915 års riksdag, de förändringar i departementens organisation, som funnes böra genomföras, skulle kunna komma till stånd under loppet av år 1915 och den slutliga omregleringen av löneförhållandena kunna träda i kraft vid början av år 1916.

*Förslag om
grundlags-
ändringar vid
1914 års senare
riksdag.*

Förslag om nyss nämnda ändringar i grundlagarna framlades också av Kungl. Maj:t för den riksdag, som sammanträdde i maj månad 1914,

men de blevo, som bekant, icke av riksdagen antagna. Den nödvändiga följden härav blev ett uppskov med det slutliga avgörandet av frågan om mera genomgripande förändringar i departementens organisation.

Uttalande till statsrådsprotokollet den 14 januari 1915.

Då min företrädare i ämbetet den 14 januari 1915 inför Kungl. Maj:t anmälde frågan om fortsatt tillämpning under år 1916 av den provisoriska löneregleringen för befattningshavare i statsdepartementen, framhöll han, att det i anledning av nyssnämnda, av riksdagens avslag å de föreslagna grundlagsändringarna framtvingna uppskov med huvudfrågans avgörande möjligen skulle kunna ifrågasättas, om icke spörsmålet om en definitiv reglering av löneförhållandena inom departementen borde, vad anginge sådana befattningar inom desamma, vilka icke kunde väntas komma att röna någon avsevärd inverkan av den stundande departementalreformen, upptagas till behandling alldeles oberoende av frågan om de mera vittgående förändringar i departementens organisation, som innefattades i det av departementalkommittéerade avgivna betänkandet. Huvudsakligen av den anledning, att en dylik utbrytning av en del av nu ifrågavarande synnerligen vittomfattande spörsmål alltid måste stöta på vissa svårigheter, ansåg departementschefen sig dock icke då böra till någon del underställa Kungl. Maj:ts prövning frågan om en mera slutgiltig reglering av löneförhållandena inom departementen, utan inskränkte sig till att föreslå Kungl. Maj:t att av då instundande riksdag för år 1916 under vederbörande huvudtitlar begära medel å extra stat till den för departementen sedan några år gällande provisoriska löneregleringen. Samtidigt gjorde departementschefen dock gällande, att, om detta uppskov med löneregleringsfrågans definitiva ordnande skulle med avseende å viss befattningshavare inverka menligt i pensions-hänseende, Kungl. Maj:t icke torde komma att underlåta att i fråga om sådan person tillkommande pension i sinom tid hos riksdagen göra den framställning, som billigheten kunde anses fordra.

Yttrande av löneregleringskommittén den 30 april 1915.

Emellertid bragtes frågan om en definitiv lönereglering för befattningshavare i statsdepartementen åter under omprövning genom det utlåtande, som löneregleringskommittén den 30 april 1915 avgav till Kungl. Maj:t i ett ärende angående ifrågasatt tilläggspension åt en före detta befattningshavare i justitiedepartementet. I detta utlåtande gav kommittén uttryck åt den meningen, att en dylik reglering skulle kunna komma till stånd utan avvaktan å det slutliga avgörandet av det svårösta och omfattande samt jämväl på grundlagsändringar beroende spörsmålet om departementsreformen.

Detta kommitténs yttrande föranledde departementschefen att, då nämnda pensionsärende den 28 maj 1915 avgjordes, ånyo inför Kungl. Maj:t anmäla frågan om en definitiv löne- och pensionsreglering för befattningshavare i statsdepartementen ävensom vissa i samband därmed stående spörsmål, bland annat, om vidtagande av åtgärder till lättande av departementens arbetsbörda. Departementschefen uttalade därvid såsom sin mening, att en bearbetning av departementalkommitterades förslag borde äga rum, och på hans hemställan beslöt Kungl. Maj:t att uppdraga åt dåvarande landssekreteraren, numera landshövdingen Axel Schotte att biträda i justitiedepartementet med verkställande av ytterligare utredning — under förutsättning att nuvarande statsdepartement till antal och huvudsakliga verksamhetsområden tillsvidare bibehölles och att de centrala verkens ställning förbleve densamma som nu — *dels* huru, genom decentralisation av ärenden samt förenklingar i arbetssättet, de nuvarande statsdepartementens arbetsbörda skulle kunna lindras och begränsas, *dels* rörande de åtgärder, som kunde ifrågasättas för att tillförsäkra departementen de bästa möjliga arbetskrafter, *dels* huruvida överflyttningar av ärendesgrupper mellan departementen borde äga rum, *dels* ock beträffande lämpligaste sättet för handläggning och expediering inom de centrala verken av regeringsärenden samt huru nödigt samarbete mellan olika verk vid handläggning av ärenden, som vore gemensamma för flera verk, borde vinnas; och erhöll landshövdingen Schotte tillika i uppdrag att utarbета de författningsförslag, som påkallades av utredningen och därmed sammanhängande spörsmål.

*De åt lands-
hövdingen
Schotte och
lönereglerings-
kommittén den
28 maj 1915
lämnade upp-
dragen.*

I samband härmed uppdrog Kungl. Maj:t vidare åt löneregleringskommittén att, utan avvaktan på lösningen av spörsmålet om mera genomgripande förändringar i statsdepartementens organisation, till Kungl. Maj:t inkomma med förslag om en definitiv löne- och pensionsreglering för befattningshavarna i statsdepartementen.

De uppdrag, vilka på sätt nämnts givits landshövdingen Schotte och löneregleringskommittén, äro nu slutförda, och hava betänkanden i respektive frågor till Kungl. Maj:t ingivits, landshövdingen Schottes dagtecknat den 27 februari 1917 och löneregleringskommitténs den 15 i samma månad.

*Uppdragens
fullgörande.*

De spörsmål, vilka beröras i landshövdingen Schottes betänkande, äro av den art, att de torde tarva en ytterligare utredning och prövning, vadan jag icke nu är beredd att inför Kungl. Maj:t anmäla desamma. Vad åter angår det av löneregleringskommittén avgivna förslaget, torde

*Möjligheten
av löne-
reglerings-
frågans
lösning obe-
roende av*

lands-
hövdingen
Schottes
förslag.

någon ytterligare utredning icke vara av nöden, utan synes i detta hänseende hinder ej möta för att den länge uppskjutna löneregleringsfrågan förelägges innevarande års riksdag.

Såsom av det ovan sagda framgår, stå de åt landshövdingen Schotte och löneregleringskommittén givna uppdragen i intimt samband med varandra; kommittén har också — enligt vad den uttryckligen givit till känna i sitt betänkande (sid. 383) — vid behandlingen av den på kommittén ankommande frågan tagit behörig hänsyn till de av landshövdingen Schotte föreslagna förändringarna i organisativa hänseenden, i den mån de kunna anses utöva inflytande på löne- och pensionsregleringen.

Då alltså kommitténs betänkande i vad det avser departementens personalbehov är baserat på landshövdingen Schottes förslag i fråga om decentralisation av ärenden eller överflyttning av vissa ärendesgrupper från ett till annat departement, torde det vara uppenbart, att för de fall, där enligt landshövdingen Schottes förslag vissa *lättnader* skulle beredas något departement, kommitténs personalberäkning motsvarar, innan landshövdingen Schottes förslag kan bliva realiserat, ett *minimi*-behov för detta departement. I fråga om de departement, med avseende å vilka detta är händelsen, lärer följaktligen icke kunna uppstå någon betänklighet mot löneregleringsfrågans lösande för sig och utan samband med en närmare prövning av landshövdingen Schottes förslag. Vad nu sagts torde särskilt äga sin giltighet beträffande lantförsvars-, civil-, ecklesiastik- och jordbruksdepartementen.

Ej heller för de fall, där landshövdingen Schotte tänkt sig *ökning* av arbetsmängden för något departement, torde den omständigheten, att en sådan anordning tilläventyrs icke kommer att genomföras, vara av beskaffenhet att hindra, att löneregleringsfrågan i den av kommittén föreslagna utsträckningen redan nu löses. Att märka är nämligen, att enligt landshövdingen Schottes förslag arbetsökning skulle tillföras i huvudsak endast finansdepartementet samt att det förslag till förstärkning av detta departements ordinarie personal, som från departementets sida framlagts för kommittén och till vilket denna anslutit sig, ej torde innebära större personalökning än som även oavsett landshövdingen Schottes organisationsförslag bleve nödvändig. I detta avseende må erinras, att kommittén vid behandling av de byråer, vilkas arbetsmängd skulle komma att ökas genom ett realiserande av landshövdingen Schottes förslag, uttryckligen betonat (sid. 500 i kommitténs betänkande), att den för samma byråer äskade personalen vore erforderlig, även om man frånsåge den ökning i byråernas arbete, som föreslagna ändringar i ärendenas fördelning mellan departementen skulle medföra. Varje fara för att till följd

av ett genomförande av den föreslagna löneregleringen nu och ett realiserande först därefter av landshövdingen Schottes förslag skulle i något departement uppkomma allt för stor tjänstemannapersonal torde därför — särskilt om därjämte hänsyn toges till den normala ökning av departementens arbetsmängd, som är att vänta — vara utesluten. Därtill kommer det medel till förebyggande av uppkomsten av varje olägenhet av nu nämnd art, som ligger i ett antagande av det förslag till skärpt skyldighet för befattningshavare i statsdepartement att låta sig förflyttas till annan befattning, som kommittén framlagt och vartill jag ämnar tillstyrka bifall.

Enligt min mening föreligger alltså för genomförande av kommitténs förslag om lönereglering för departementens befattningshavare, ej heller därutinnan något hinder, att Kungl. Maj:t ännu ej tagit ståndpunkt till de av landshövdingen Schotte förordade åtgärderna i organisatoriskt avseende.

Jag går nu att i korthet redogöra för löneregleringskommitténs förslag.

Löneregleringskommitténs förslag.

Kommittén lämnar i sitt betänkande till en början en utförlig redogörelse för tillkomsten av 1878 års, i huvudsak ännu gällande stater för departementen. Därefter giver kommittén en detaljerad framställning av de ändringar, som under tiden till och med år 1916 vidtagits beträffande 1878 års stater och de anslag som, utöver de i staterna uppförda beloppen, av riksdagen beviljats för de olika departementen. Sistnämnda framställning, som behandlar vart och ett departement särskilt, är delad i två avdelningar, den ena avseende tiden till och med år 1909, varpå följer en redogörelse för de vid 1910 och följande års riksdagar beslutade provisoriska löneregleringar, och den andra avseende tiden 1910—1916. Härefter meddelas en sammanställning av samtliga i riksstaten för år 1917 till statsdepartementen uppförda anslag samt en förteckning å den vid 1916 års utgång i departementen anställda personalen.

A) *Historik m. m.*
(Sid. 1—368.)

Det egentliga betänkandet inledes med en avdelning under rubriken 'Allmänna erinringar och förslag'. Vid min redogörelse för denna avdelning kommer jag att i huvudsak omnämna allenast de resultat, vartill kommittén kommit. Med avseende å motiveringen för de olika förslagen tillåter jag mig att hänvisa till kommittébetänkandet.

B) *Allmänna erinringar och förslag.*
(Sid. 380—384.)

I sitt betänkande har landshövdingen Schotte föreslagit för de större departementen en uppdelning av de nuvarande expeditionschefsgöromålen på två särskilda befattningshavare. Åt den ena av dessa — statssekre-

Statssekreterare.
Expeditionschef.

(Sid. 384—386.)

teraren — skulle i huvudsak anförtros de politiska uppgifterna, framför allt propositionerna till riksdagen och samarbetet i övrigt med riksdagen; åt den andre — expeditionschefen — huvudsakligen den granskande och övervakande verksamheten med avseende å andra departementets arbeten. Särskild statssekreterare och särskild expeditionschef skulle enligt förslaget finnas i vart och ett av lantförsvars-, civil-, finans-, ecklesiastik- och jordbruksdepartementen. I justitiedepartementet liksom i sjöförsvarsdepartementet skulle endast finnas statssekreterare med skyldighet för denne att jämväl fullgöra de åligganden, som i andra departement skulle tillkomma expeditionschef. I fråga om utrikesdepartementet har i detta avseende icke föreslagits någon förändring. — Statssekreterare skulle tillsättas medelst förordnande, under det expeditionschef skulle utnämnas medelst fullmakt.

Detta förslag har kommittén tillstyrkt under anförande allenast, att kommittén, med hänsyn till de för närvarande inom departementen rådande förhållandena ävensom till vad i övrigt i landshövdingen Schottes betänkande i detta avseende framhållits, funne förslaget välbetänkt och befogat.

I fråga om avlöningen för ifrågavarande ämbetsmän har kommittén yttrat, att kommittén kommit till den uppfattningen, att expeditionscheferna borde i avlöningshänseende likställas med överdirektörer i högre lönegraden och att avlöningen sålunda borde uppgå till 10,000 kronor, därav 6,200 kronor såsom lön, 2,800 kronor såsom tjänstgöringspenningar och 1,000 kronor såsom ortstillägg. I betraktande av den sålunda förordade avlöningen å 10,000 kronor till expeditionscheferna anser kommittén det till statssekreterare utgående beloppet böra bestämmas till 11,000 kronor. Detta belopp borde hava karaktär av arvode. Av beloppet skulle 3,000 kronor anses motsvara tjänstgöringspenningar.

Beträffande organisationen av Kungl. Maj:ts kansli, fränsett de berörda chefsposterna, har landshövdingen Schotte i sitt betänkande utgått ifrån, att några mera avsevärda organisationsförändringar icke för närvarande borde ifrågasättas.

Kansliråd.
(Sid. 386—
389.)

Kommittén berör, vad först angår kanslirådstjänsterna, särskilt frågan om föredragningen i regeringsrätten och erinrar, hurusom i motsats till den ursprungliga tanken, att vederbörande byråchef skulle föredraga i såväl statsrådsberedningen som regeringsrätten, förhållandena utvecklat sig i den riktningen, att föredragningen i regeringsrätten i regel uppdragits åt särskilda föredragande, vilka uteslutande eller i huvudsak ägnat sig åt detta arbete. Kommittén ansluter sig till

den uppfattningen, att, därest föredragningen i regeringsrätten är av den omfattning, att den kräver, att särskild föredragande uteslutande eller i huvudsak ägnar sig däråt, den särskilda föredraganden bör hava kansliråds ställning, och anser, att antalet kansliråd i vederbörande departement bör så beräknas, att möjlighet beredes att efter vederbörandes beprövande använda den ena eller andra anordningen.

Beträffande avlöningsförmånerna för kansliråden borde enligt kommitténs mening samtliga kansliråd i statsdepartementen — såväl de, som komme att föredraga enbart i statsrådsberedningen eller enbart i regeringsrätten, som de, vilka kunde erhålla föredragningssskyldighet i både statsrådsberedningen och regeringsrätten — i löneavseende dels inbördes likställas dels ock jämsställas med byråchefer i statskontoret och övriga i detta hänseende med statskontoret likställda centrala verk. De skulle sålunda erhålla löneförmåner motsvarande dem, som tillkomme tredje gradens tjänstemän, eller 8,100 kronor, därav 5,000 kronor lön, 2,500 kronor tjänstgöringspenningar och 600 kronor ortstillägg, vartill kunde komma ett ålderstillägg till lönen å 600 kronor efter 5 år.

Beträffande den övriga tjänstemannapersonal, som är erforderlig inom statsdepartementen, har landshövdingen Schotte i sitt betänkande framhållit, hurusom enligt hans mening två behov huvudsakligen gjorde sig gällande, det ena att kunna påräkna tjänstemän inom departementen, som kunde biträda byråcheferna (kansliråden) vid föredragningen, och det andra att ernå ett avskaffande i lämplig omfattning av det nuvarande extraordinariesystemet.

Kanslisekreterare.

(Sid. 390—395.)

För uppnående av dessa syftemål har landshövdingen Schotte föreslagit, dels att med ombildning av de nuvarande kanslisekreterarbefattningarna skulle inrättas ett lämpligt antal dylika tjänster av andra normalgraden, dels ock för extraordinariesystemets begränsning att på departementens stater skulle uppföras ett antal befattningar av första normalgraden och därigenom i lämplig omfattning beredas ordinarie anställning åt sådana amanuenser med fast arvode, vilka under alla förhållanden erfordrades i departementet och för vilka hel sysselsättning kunde givas enbart därstädes.

Kommittén uttalar sin anslutning till vad landshövdingen Schotte i sistnämnda avseenden yttrat och föreslagit.

I kommitténs statförslag äro de olika kategorierna kanslisekreterare upptagna under benämningarna förste och andre kanslisekreterare (i utrikesdepartementet förste och andre sekreterare).

I avseende å dessas avlöningsförmåner förordar kommittén, att

förste kanslisekreterare samt förste sekreterare i utrikesdepartementet måtte erhålla avlöning i andra normalgraden med 5,800 kronor, därav 3,600 kronor lön, 1,800 kronor tjänstgöringspenningar och 400 kronor ortstillägg, vartill skulle kunna komma två ålderstillägg till lönen à 500 kronor efter 5 och 10 år, samt andre kanslisekreterare ävensom andre sekreterare i utrikesdepartementet avlöning i första normalgraden med 4,000 kronor, därav 2,200 kronor lön, 1,500 kronor tjänstgöringspenningar och 300 kronor ortstillägg, vartill skulle kunna komma tre ålderstillägg till lönen à 500 kronor efter 5, 10 och 15 år.

Registra-
torer.
(Sid. 395—
398.)

I fråga om registratorsbefattningarna hade departementalkommitterade föreslagit, att de till dessa befattningar hörande göromål skulle inom de av nämnda kommitterade föreslagna departementskanslierna anförtros åt kvinnliga arbetskrafter. Detta förslag sammanhängde emellertid med den omorganisation av departementskanslierna, nämnda kommitterade tänkt sig. Lämpligheten av en anordning av denna art har emellertid ifrågasatts av landshövdingen Schotte i hans betänkande, varvid framhållits, hurusom arbetet för registratorerna vore i flertalet departement ganska omfattande och viktigt. Någon ändring i registratorernas verksamhetsområde har av landshövdingen Schotte icke föreslagits.

Med hänsyn till arten av de arbeten, som för närvarande tillkomme registratorerna i statsdepartementen, anser kommittén det vara uteslutet att å dessa befattningar tänka sig kvinnliga tjänstinnehavare. Kommittén ansluter sig i detta avseende till vad landshövdingen Schotte i ämnet anfört.

Vid bedömande av registratorernas avlöningsförmåner berör kommittén först frågan om indragning av de sportler, som tillkomma registratorerna. Kommittén framhåller därvid, att under sportler i förevarande fall syntes endast böra inbegripas sådana inkomster, som i anledning av Kungl. Maj:ts förordning angående expeditionslösen tillkomme registratorerna, och att härunder icke torde ingå inkomst av stämpelprovision, vilken vore att betrakta såsom ersättning för ett särskilt åtagande, som icke med nödvändighet vore förenat med registratorstjänsten.

De inkomster, vilka härrörde från avgifter på grund av förordningen angående expeditionslösen och vilka vore att anse som sportler i egentlig bemärkelse, syntes kommittén böra, såsom i flera motsvarande fall förut ägt rum, indragas, och borde dessa avgifter i stället ersättas med stämpelavgifter.

Vad angår själva avlöningsbeloppet, anser kommittén detsamma böra bestämmas till 4,500 kronor, därav 2,600 kronor lön, 1,600 kronor

tjänstgöringspenningar och 300 kronor ortstillägg, vartill skulle kunna komma tre ålderstillägg till lönen à 500 kronor efter 5, 10 och 15 år.

Beträffande den övriga personal, som för arbetet inom departementen är erforderlig, framhåller kommittén, att man, även med inrättande av visst antal förstagrads tjänster, dock allt fortfarande hade att räkna med behov av ett visst, om också betydligt reducerat antal amanuenser. Man måste nämligen beakta möjligheten såväl att kunna småningom efter behov rekrytera den ordinarie personalen som ock att för vikariat hava till förfogande erforderligt antal arbetskrafter.

Amanuenser
(Sid. 398.)

I fråga om kvinnliga biträden, vilka för närvarande finnas i samtliga departement, anser kommittén, att, i den mån ett verkligt och stadigvarande behov av sådana biträden föreläge och deras arbetskrafter kunde för statstjänsten utnyttjas i huvudsakligen samma omfattning som den ordinarie personalens i övrigt, de borde, då nu frågan om en definitiv löne reglering föreläge, erhålla ordinarie anställning. I regel syntes de böra placeras inom de två lägre för dylika biträden vedertagna lönegrader. I vad mån för mera kvalificerade kvinnliga biträden i ett eller annat departement den högsta av dessa lönegrader borde vinna tillämpning, är en fråga, som av kommittén upptages till behandling under de särskilda departementen.

Kvinnliga
biträden.
(Sid. 398.)

Vad vidare vaktmästarna beträffade, borde naturligtvis sådana finnas i erforderligt antal, och syntes i regel böra i varje departement finnas en förste vaktmästare.

Vaktmästare.
(Sid. 398—
399.)

Under återopande av vad kommittén anfört i ett den 14 november 1916 avgivet betänkande (delen LI) angående löne reglering för vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare förordar kommittén, att avlöningsförmånerna för förste vaktmästare sättas till 1,600 kronor, därav 900 kronor lön, 550 kronor tjänstgöringspenningar och 150 kronor ortstillägg, jämte två ålderstillägg till lönen à 100 kronor efter 5 och 10 år, samt för vaktmästare till 1,300 kronor, därav 700 kronor lön, 450 kronor tjänstgöringspenningar och 150 kronor ortstillägg, jämte tre ålderstillägg till lönen à 100 kronor efter 5, 10 och 15 år. Spörsmålet i vad mån mer än en förste vaktmästare må böra å något departements stat uppföras ävensom rörande antalet ordinarie vaktmästare behandlas under de särskilda departementen.

Slutligen omförmåler kommittén, att densamma från de för närvarande å respektive departements ordinarie stater i allmänhet under rubrik till amanuenser, vikariatsersättningar, renskrivning m. m. uppförda

Anslag till
ersättning åt
amanuenser
m. m.
(Sid. 399 och
340.)

anslag fränskilt anslagen till renskrivning. Kommittén har alltså i förslagen till stater uppfört anslag till amanuenser, extra biträden och vikariatsersättningar, medan åter de för extra renskrivning erforderliga medlen syns kommittén böra utgå av de under respektive huvudtitlar uppförda ordinarie förslagsanslagen till skrivmaterialier och expenser, ved m. m.

C) De särskilda statsdepartementen.

Jag går härefter att redogöra för vad betänkandet innehåller i avseende å de särskilda departementen. Även härvid inskränker jag mig till att beträffande varje departement — efter en summarisk översikt över arbetets nuvarande anordning inom departementet — i huvudsak endast angiva de yrkanden och förslag kommittén gjort och tillåter mig att i fråga om utredningar och motiveringar hänvisa till kommitténs betänkande.

Justitiedepartementet.
(Sid. 401—430.)
Nuvarande förhållanden.

De på justitiedepartementets föredragning förekommande ärendena fördela sig på två gent emot varandra väsentligt fristående avdelningar, kansliavdelningen för de administrativa ärendena och lagavdelningen för lagstiftningsärenden.

Å departementets stat äro för närvarande — fränsett lagavdelningen — uppförda följande ordinarie tjänstemän: en expeditionschef, två kansli-sekreterare och en registrator, varjämte medel äro å extra stat beviljade till en extra föredragande.

Den å kansliavdelningen förekommande föredragningen bestrides nu, förutom i stor utsträckning av expeditionschefen, dels av nyssnämnde extra föredragande, vilken bland annat fullgör den å departementet ankommande föredragningen i regeringsrätten, dels av en av kanslisekreterarna, dels ock från och med år 1917 av en amanuens såsom extra föredragande.

Registratorn åligger utom vanliga registratorsgörömmål att biträda vid tryckfrihetsärendenas beredande, varjämte han är departementschefens ombud i Stockholm för tillsyn över tryckta skrifter allmängörande.

Vad justitiedepartementets lagavdelning beträffar är å den ordinarie staten uppförd en byråchef för lagärenden, varjämte å extra stat medel sedan flera år beviljats till en andre ledamot å nämnda avdelning.

I departementet tjänstgöra för närvarande sju amanuenser, av vilka fyra åtnjuta fasta arvoden.

Vidare äro i departementet anställda tre kvinnliga biträden.

Å departementets ordinarie stat äro slutligen uppförda två vaktmästare, den ene med avlöning såsom förste vaktmästare. Dessutom

tjänstgöra i departementet tre extra vaktmästare, samtliga med mindre än full tjänstgöringsskyldighet.

Kommitténs förslag innebär för kansliavdelningens vidkommande uppförande å ordinarie stat av en statssekreterare och expediteschef, två kansliråd, en förste kanslisekreterare, en registrator och två andre kanslisekreterare, den ene med tjänstgöring även å lagavdelningen.

Kommitténs
förslag.

För lagavdelningen föreslår kommittén uppförande å stat av en chef för samma avdelning med arvode av 10,000 kronor, en ledamot med arvode av 8,100 kronor samt en förste kanslisekreterare, den sistnämnde med tjänstgöring även å kansliavdelningen.

Härjämte föreslår kommittén anställande av tre kvinnliga biträden, därav ett av andra och två av första graden.

Å kommitténs statförslag äro vidare upptagna en förste vaktmästare och två vaktmästare.

Till amanuenser, extra biträden och vikariatsersättningar föreslår kommittén ett avrundat belopp av tillhoppa 9,500 kronor. Enligt kommitténs beräkningar äro av detta anslag avsedda till amanuenser 5,600 kronor, till en extra vaktmästare 1,270 kronor och till vikariatsersättningar 2,600 kronor.

Å utrikesdepartementets stat äro för närvarande uppförda en kabinetssekreterare, fem kansliråd och avdelningschefer, fyra förste sekreterare, en förste arkivarie, en andre arkivarie och sju andre sekreterare, av de sistnämnda fem i högre och två i lägre lönegrad.

Utrikes-
departementet.
(Sid. 431—
447.)

Härjämte tjänstgöra för närvarande inom departementet ett kansliråd i egenskap av biträdande kabinetssekreterare, tre extra avdelningschefer, av vilka en är avsedd att vikariera för den avdelningschef, som är förordnad till biträdande kabinetssekreterare, en extra förste sekreterare samt en extra andre arkivarie. Medel för nu nämnda befattningshavare utgå av ett utav riksdagen på extra stat för år 1917 beviljat anslag till provisorisk förstärkning av departementets arbetskrafter m. m.

Nuvarande
förhållanden.

Dessutom äro i departementet anställda tjugtu kvinnliga biträden, därav ett med arvode av 3,400 kronor, ett med arvode av 2,800 kronor, fem med arvoden av 2,000 kronor, nio med arvoden av 1,600 kronor samt fyra med timavlöning.

Å departementets stat äro vidare uppförda en förste vaktmästare, fyra vaktmästare och en portvakt. Dessutom äro anställda fyra extra

vaktmästare med samma tjänstgöring som de ordinarie, och har under nu rådande förhållanden ytterligare extra vaktbetjäning måst anlitas.

Kommitténs
förslag.

I fråga om utrikesdepartementet utgår kommittén från den uppfattningen, att det under nu rådande förhållanden icke är lämpligt åvägbringa ett definitivt ordnande av dess organisation. Kommittén har därför i sitt förslag — frånsett vissa vaktmästar- och kvinnliga biträdesbefattningar — inskränkt sig till att å ordinarie stat uppföra samma antal tjänstemän, som nu äro å staten upptagna, dock med avlöningsförmåner överensstämmande med vad för motsvarande befattningshavare i övriga departement föreslagits.

Kabinettssekreteraren anser kommittén böra i avlöningshänseende likställas med statssekreterare. Någon uppdelning av kabinettssekreterarposten, såsom fallet är med expeditionschefsbefattningarna, ifrågasättes icke. Samtliga andre sekreterare föreslås att jämsställas med andre kanslissekreterare i övriga departement, likaså andre arkivarien med andre arkivarier i riksarkivet.

Utöver det antal befattningar, som nu äro å ordinarie stat upptagna, föreslår dock kommittén, att å stat måtte uppföras tolv kvinnliga biträdesbefattningar, därav fem av tredje och sju av andra graden, ävensom två nya vaktmästarbefattningar.

Portvakten upptager kommittén i sitt statförslag med enahanda avlöningsförmåner som för vaktmästare i allmänhet, men framställer härvid till vidare utredande spörsmålet, huruvida icke befattningen må böra efter nuvarande innehavarens avgång såsom ordinarie befattning ur staten avföras.

Det för närvarande såsom ett särskilt anslag under tredje huvudtiteln uppförda anslaget till vikariatsersättning, extra biträden m. m. i departementet föreslås att ingå såsom en särskild anslagspost under det ordinarie anslaget till departementet. Beloppet har av kommittén beräknats till 15,200 kronor. Därest under nuvarande förhållanden, säger kommittén i fråga om detta anslag, vars belopp i ett från departementet för kommittén framlagt förslag ifrågasatts väsentligt högre än kommittén nu beräknat, särskilda ersättningar erfordrades till ytterligare extra biträden, torde medel för detta ändamål böra beredas på extra stat antingen såsom ett tilläggsanslag till förevarande anslagspost eller ock såsom ingående i det extra anslaget till provisorisk förstärkning av departementets arbetskrafter.

Beträffande framställda krav å ökade arbetskrafter, i fråga om vilka ovisshet synes kunna råda, huruvida de icke huvudsakligen äro

betingade av nu rådande utrikespolitiska förhållanden, har kommittén ansett sig icke kunna för närvarande förorda, att desamma tillgodoses medelst anslag å ordinarie stat, utan föreslagit, att medel fortfarande skola därför anvisas å extra stat. Denna uppfattning gör kommittén gällande beträffande ifrågasatt höjning av kabinetssekreterarens arvode, biträdande kabinetssekreterare, extra avdelningschefer, extra förste sekreterare samt en ifrågasatt ytterligare förste arkivarie. Kommittén finner sig emellertid icke nu böra ingå på en prövning av de särskilda för berörda ändamål erforderliga anslagsposterna, utan anser, att medel skäligen må för ändamålet kunna beräknas till enahanda belopp, varmed det till samma ändamål för år 1917 upptagna extra anslaget utgår, eller 36,075 kronor.

Å lantförvarsdepartementets stat äro för närvarande för kansliavdelningens vidkommande uppförda en expeditionschef, två kansliråd, tre kanslisekreterare och en registrator. Dessutom äro å extra stat medel anslagna till särskilda föredragande inom departementet.

Lantförvars-
departementet.
(Sid. 448—
461.)

Föredragningen i departementet bestrides, utom av expeditionschefen och bemälda två kansliråd, av tre extra föredragande.

Nuvarande
förhållanden.

Dessutom tjänstgör i departementet en extra kanslisekreterare.

I departementet äro vidare anställda åtta amanuenser med fasta arvoden. Under år 1916 funnos lika många amanuenser utan dylika arvoden, men har för närvarande de sistnämndas antal minskats utan att ersättare kunnat erhållas.

Tre kvinnliga biträden med stadigvarande sysselsättning äro härjämte anställda i departementet.

För kommandoexpeditionens vidkommande är å ordinarie stat uppfört arvode till en registrator därstädes.

Vad angår vaktmästare äro i staten för kansliexpeditionen uppförda en förste vaktmästare och en vaktmästare. Vidare är i staten upptaget arvode till en vaktmästare med skyldighet att ansvara för de till kommandoexpeditionen hörande rummens eldning och städning. Å kansliavdelningen tjänstgör dessutom för närvarande en extra vaktmästare.

Slutligen är i den ordinarie staten uppfört ett arvode å 500 kronor till en stentryckare vid generalstabens litografiska anstalt.

Kommitténs förslag innebär nu uppförande å departementets ordinarie stat av en statssekreterare, en expeditionschef, fyra kansliråd, fyra förste kanslisekreterare, fem andre kanslisekreterare och en registrator.

Kommitténs
förslag.

I fråga om arvodet till registratorn å kommandoexpeditionen föreslår kommittén icke någon ändring.

Vidare föreslår kommittén uppförande å den ordinarie staten av fyra kvinnliga biträdesbefattningar, därav två av första och två av andra graden, samt av två förste vaktmästare, den ena för kommandoexpeditionen, och två vaktmästare.

Beträffande ovanberörda arvode till en stentryckare vid generalstabens litografiska anstalt ifrågasätter kommittén för närvarande icke någon ändring, men framhåller som sin uppfattning, att kostnader av sådant slag som detta arvode böra utgå av det under fjärde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till tryckningskostnader.

Slutligen har kommittén i sitt statförslag till amanuenser, extra biträden och vikariatsersättningar uppfört ett belopp av 15,000 kronor. Av denna summa äro 11,000 kronor beräknade till amanuenser och 4,000 kronor till vikariatsersättningar.

Sjöförsvars-
departementet.
(Sid. 462—
477.)

Nuvarande
förhållanden.

Å sjöförsvarsdepartementets ordinarie stat äro för närvarande uppförda en expeditionschef, två kanslisekreterare och en registrator, den sistnämnde med skyldighet att biträda vid övriga göromål i departementet, varjämte ett arvode å 1,000 kronor från den ordinarie staten utgår till en kanslisekreterare för handläggande av en del sådana göromål, som i andra departements expeditioner tillhöra byråchef. Dessutom äro å extra stat medel beviljade till en extra föredragande.

Den departementet åliggande föredragningen bestrides, förutom av expeditionschefen, dels av en kanslisekreterare, som bland annat har att handlägga mål hos regeringsrätten, dels ock av den nyssbemälda extra föredraganden.

I departementet är vidare anställt ett skrivbiträde, och tjänstgöra dessutom därstädes sju amanuenser, därav fem med fasta arvoden.

Slutligen är å departementets stat uppförd en vaktmästare (med avlöning såsom förste vaktmästare) samt för kommandoexpeditionens vidkommande en vaktmästare (likaledes med avlöning såsom förste vaktmästare) med skyldighet att bestrida uppässning i departementet jämväl utom kommandoexpeditionen. Dessutom tjänstgör för närvarande i departementet en extra vaktmästare.

Kommitténs
förslag.

I fråga om expeditionschefsbefattningen anser kommittén, på sätt förut nämnts, samma anordning böra träffas i sjöförsvarsdepartementet som i justitiedepartementet, nämligen att statssekreteraren jämväl skulle övertaga expeditionschefsgöromålen och särskild expeditionschef icke

anställas. Kommitténs förslag i övrigt innebär uppförande å departementets stat av två kansliråd, två förste kanslisekreterare, två andre kanslisekreterare, en registrator, två kvinnliga biträden, av dessa ett av andra och ett av första graden, samt, utöver nuvarande två förste vaktmästare, ytterligare en vaktmästare.

Å kommitténs statförslag är vidare till amanuenser, extra biträden och vikariatsersättningar uppfört ett belopp av 10,300 kronor. Av detta äro beräknade till amanuenser 5,500 kronor, för tillfälligt vaktmästarbiträde 600 kronor samt till vikariatsersättningar 4,200 kronor.

Å civildepartementets stat äro för närvarande uppförda en expeditionschef, fyra kansliråd, fem kanslisekreterare och en registrator; dessutom äro å extra stat medel anvisade till tre extra föredragande och en biträdande föredragande.

Civil-
departementet.
(Sid. 478 —
497.)

Nuvarande
förhållanden.

Den departementet åliggande föredragningen bestrides dels av de fyra kansliråden och cheferna för de ordinarie byråerna, dels ock av ovannämnda fyra extra eller biträdande föredragande, därav en för ärenden rörande elektriska anläggningar, allmänna arbeten, sociala frågor m. m. (femte byrån), två för mål hos regeringsrätten samt en för stadsplane- m. fl. ärenden.

I departementet tjänstgöra för närvarande sammanlagt tjugusex amanuenser, därav hälften med fasta arvoden. Vidare äro nio kvinnliga skrivbiträden anställda i departementet.

Under civildepartementet utgår dessutom ett extra anslag till en handsekreterare åt statsministern.

I departementet finnas för närvarande anställda — utom å stat uppförda en förste vaktmästare och två vaktmästare — nio extra vaktmästare. För statsrådsberedningen äro dessutom å civildepartementets stat uppförda en förste statsrådsvaktmästare och en statsrådsvaktmästare.

Kommitténs förslag innebär till en början uppförande å departementets stat av en statssekreterare och en expeditionschef.

Kommitténs
förslag.

I fråga om antalet kansliråd föreslår kommittén uppförande på ordinarie stat av sex sådana befattningar, vilket i det stora hela endast innebär fastslående av en faktisk organisation och avser att giva karaktär av ordinarie tjänster åt såväl den extra befattning, som nu bestrides av den särskilde föredraganden för sociala med flera ärenden, som ock åt den ena av de båda för målen hos regeringsrätten nu avsedda extra föredragandebefattningarna.

Vad angår den andre extra föredraganden för mål hos regeringsrätten, anser kommittén — som hyser den uppfattningen, att för denna föredragning icke i något departement för närvarande bör anställas mer än ett kansliråd — att medel böra tillsvidare å extra stat beredas till arvode åt denne föredragande och föreslår för ändamålet ett belopp av 7,000 kronor.

Till en extra föredragande för stadsplane- med flera ärenden anser kommittén likaledes medel böra tillsvidare å extra stat beredas och föreslår för ändamålet ett belopp av enahanda storlek som nu utgår eller 3,000 kronor.

För tillgodoseende av departementets behov av arbetskrafter för dess lagstiftningsarbete förordar kommittén inrättande av en byråchefsbefattning för lagärenden. I detta avseende framhåller emellertid kommittén, att, enär den föreslagne lagbyråchefens verksamhet till ej oväsentlig del skulle omfatta det sociala lagstiftningsområdet, kommittén tagit i övervägande, huruvida inrättande av förevarande befattning skulle kunna föranleda någon ändring i den ställning, som för närvarande tillkomme byråchefen för lagärenden i socialstyrelsen. Utan att vilja närmare ingå på detta spörsmål uttalar sig kommittén för önskvärdheten av en utredning, huruvida vid den nuvarande lagbyråchefens i socialstyrelsen avgång dennes befattning lämpligen skulle kunna förändras till en vanlig byråchefsbefattning eller eljest erhålla en förändrad ställning. I fråga om de avlöningsförmåner, vilka borde tillkomma den föreslagne byråchefen i civildepartementet, förordar kommittén, att han i detta hänseende måtte likställas med ledamoten å justitiedepartementets lagavdelning och att sålunda för honom i staten måtte uppföras ett arvode av 8,100 kronor, varav 2,500 kronor skulle anses motsvara tjänstgöringspenningar.

Vidare föreslår kommittén uppförande å civildepartementets stat av sex förste kanslisekreterare, åtta andre kanslisekreterare och en registrator.

Å kommitténs statförslag äro vidare uppförda nio kvinnliga biträdesbefattningar, därav sex av andra och tre av första graden, en förste vaktmästare och fem vaktmästare samt för tjänstgöring såsom statsrådsvaktmästare två förste vaktmästare.

Till amanuenser, extra biträden och vikariatsersättningar föreslår kommittén å ordinarie stat ett belopp av 31,500 kronor. Av detta belopp äro beräknade till amanuenser 19,000 kronor, för vård av departementets bibliotek 500 kronor, för extra vaktmästare 4,000 kronor och till vikariatsersättningar 8,000 kronor.

I fråga slutligen om arvode till en handsekreterare hos statsministern hemställer kommittén, att medel till enahanda belopp som hittills eller alltså 3,000 kronor måtte på extra stat för ändamålet beredas.

Å finansdepartementets stat äro för närvarande uppförda en expeditionschef, två kansliråd, tre kanslisekreterare och en registrator. Härjämte äro å extra stat medel anslagna till en extra föredragande och en extra kanslisekreterare.

Finans-
departementet.
(Sid. 498—
511.)

Nuvarande
förhållanden.

Ärendena i departementet fördela sig för närvarande — fränsett beredningen av vissa bank-, brännvins- och kontrollärenden — på fyra avdelningar, nämligen dels de två ordinarie byråerna (skattebyrån och handelsbyrån), vilka byråer förestås av de båda ordinarie kansliråden, dels ock två senare tillkomna avdelningar, lånebyrån, vilken förestås av en utav departementets kanslisekreterare såsom särskild föredragande, samt den byrå, å vilken målen hos regeringsrätten beredas och som förestås av förbemälde extra föredragande.

I departementet tjänstgöra för närvarande tretton amanuenser, därav fyra med fasta arvoden, varjämte sju kvinnliga biträden äro därstädes anställda.

Å departementets ordinarie stat äro vidare upptagna en förste vaktmästare och en vaktmästare, varjämte fyra extra vaktmästare tjänstgöra i departementet.

Kommittén föreslår uppförande å departementets stat av en statssekreterare och en expeditionschef. Vidare upptager kommitténs statförslag fyra kansliråd.

Kommitténs
förslag.

För tillgodoseende av departementets behov av arbetskrafter i och för lagstiftningsarbetet föreslår kommittén anställande av en särskild byråchef för lagärenden. Med hänsyn till det måhända snart aktuella spörsmålet om en utbrytning från det nuvarande finansdepartementet av ärenden till ett nytt handelsdepartement anser kommittén emellertid icke lämpligt, att befattningen nu uppföres å ordinarie stat, utan böra enligt kommitténs mening tillsvidare nödiga medel beredas å extra stat. Arvodet föreslår kommittén till samma belopp, som ifrågasatts för en lagbyråchef i civildepartementet, eller 8,100 kronor, varav 2,500 kronor skulle anses motsvara tjänstgöringspenningar.

Kommittén föreslår vidare uppförande å departementets stat av fyra förste kanslisekreterare, fyra andre kanslisekreterare och en registrator. Vidare upptager kommitténs statförslag sju kvinnliga biträdesbe-

fattningar, tre av andra och fyra av första graden, en förste vaktmästare och tre vaktmästare.

Till amanuenser, extra biträden och vikariatsersättningar föreslår kommittén ett belopp av 17,100 kronor. Av detta äro beräknade 8,000 kronor till amanuenser, 500 kronor för värden av departementets bibliotek, 1,200 kronor till biträden vid statsverkspropositionens avfattande, 2,300 kronor till extra vaktmästare och 5,100 kronor till vikariatsersättningar.

Ecklesiastik-
departementet.

(Sid. 512—
530.)

Nuvarande
förhållanden.

Ifråga om ecklesiastikdepartementet må till en början erinras, hurusom vid sidan av departementets egentliga avdelning eller dess kansliavdelning är anordnad en särskild statistisk avdelning för behandling av de arbetsuppgifter, som beröra undervisningsstatistiken.

Å departementets ordinarie stat äro för närvarande för kansliavdelningen uppförda — fränsett expeditionschefsbefattningen, vilken avser både denna och den statistiska avdelningen — tre kansliråd, fem kanslisekreterare och en registrator. Härjämte äro särskilda medel, huvudsakligen å extra stat, anvisade till en extra byråchef och tre särskilda extra föredragande samt till en extra kanslisekreterare.

Den departementet åliggande föredragningsskyldigheten är för närvarande fördelad mellan de tre ordinarie kansliråden, vilka förestå en var sin byrå (kyrkobyrå, akademibyrå och läroverksbyrå), den extra byråchefen, som har att föredraga ärenden angående folkundervisningen (folkskolebyrå), och de tre särskilda föredragandena, vilka hava att handlägga, en mål hos regeringsrätten, en ärenden angående allmänna och enskilda läroverk m. m. samt en ärenden angående lönereglering för prästerskapet.

Å departementets kansliavdelning tjänstgöra vidare sexton manliga amanuenser, av vilka tio åtnjuta fasta arvoden. Dessutom äro i egenskap av amanuenser här anställda två kvinnliga biträden. Utom sistnämnda biträden äro å kansliavdelningen anställda ytterligare fem kvinnliga biträden.

Å den statistiska avdelningen utgöres personalen av en ledare för undervisningsstatistikens omorganisation, en kanslisekreterare (befattningen uppförd å ordinarie stat), en extra aktuarie, en amanuens och sju kvinnliga biträden. Medel till denna personals avlöning utgår — fränsett kanslisekreteraren — till huvudsaklig del å extra stat.

Å departementets stat äro vidare uppförda en förste vaktmästare och två vaktmästare. Dessutom tjänstgöra i departementet två extra vaktmästare.

Kommitténs förslag beträffande ecklesiastikdepartementet innebär — förutom uppdelning av den nuvarande expeditionschefsbeftattningen i en statssekreterar- och en expeditionschefstjänst — uppförande å ordinarie stat för kansliavdelningen av fem kansliråd, fem förste kanslisekreterare, sex andre kanslisekreterare, en registrator och sju kvinnliga biträden, två av andra och fem av första graden.

Härjämte anser kommittén medel böra å extra stat beredas dels, i huvudsaklig överensstämmelse med vad nu är fallet, för det inom departementet förekommande arbetet med de prästerliga löneröglerna dels ock såsom tilläggsarvoden till tre kanslisekreterare eller andra tjänstemän, som förordnas att föredraga 1) universitetsärenden eller annan grupp ärenden, som nu tillhöra läroverksbyrån, 2) vissa grupper av ärenden tillhörande kyrkobyrån och 3) vissa regeringsrättsmål. Varje dylikt tilläggsarvode har ansetts böra bestämmas till 1,000 kronor, och sammanlagda kostnaden för särskilda extra föredragande m. m. skulle uppgå till 15,600 kronor.

Vad angår den statistiska avdelningen skulle medel till avlöning åt ledaren av undervisningsstatistikens omorganisation såsom hittills utgå å extra stat, och har beloppet, i likhet med vad nu är fallet, beräknats till 7,800 kronor. På frågan om ordnandet av chefsbeftattningen å denna avdelning anser sig kommittén sakna anledning nu ingå; och finner kommittén för den tid, den nuvarande tillfällige chefen finnes kvar, det böra hållas öppet, huru man efter dennes avgång lämpligast skall definitivt ordna med chefsbeftattningen.

Beträffande övriga tjänstemän å statistiska avdelningen förordar kommittén uppförande å stat av två aktuariebeftattningar med avlöningar såsom för andre kanslisekreterare samt föreslår, att den nuvarande kanslisekreterarbeftattningen måtte sättas på övergångsstat för den tid, som kan förflyta till dess beftattningen blir ledig, och att under denna tid en av aktuariebeftattningarna måtte hållas vakant.

För den nuvarande innehavaren av sistnämnda kanslisekreterarbeftattning föreslår kommittén ett personligt avlöningstillägg, motsvarande skillnaden mellan hans nuvarande avlöningsförmåner å ordinarie stat och den avlöning, som kan komma att tillerkännas förste kanslisekreterare.

För den statistiska avdelningen föreslår kommittén vidare uppförande å ordinarie stat av sju kvinnliga biträden, tre av andra och fyra av första graden.

För departementet i dess helhet upptager vidare kommitténs statförslag en förste vaktmästare och fyra vaktmästare.

Slutligen upptager statförslaget till amanuenser, extra biträden

och vikariatsersättningar ett belopp av 31,800 kronor. Av detta belopp äro beräknade till amanuenser å kansliavdelningen 16,500 kronor, till vård av departementets bibliotek 800 kronor, till amanuenser å statistiska avdelningen 2,000 kronor, till extra kvinnliga biträden och extra vaktbetjäning för samma avdelning 2,500 kronor samt till vikariatsersättningar 10,000 kronor.

Jordbruksde-
partementet.

(Sid. 531—
545.)

Nuvarande*
förhållanden.

Å jordbruksdepartementets stat äro för närvarande uppförda en expeditionschef, två kansliråd, två kanslisekreterare och en registrator. Dessutom äro å extra stat medel beviljade till en extra kanslisekreterare.

Ärendena i departementet fördela sig för närvarande på tre avdelningar, nämligen dels de två ordinarie byråerna (lantbruksbyrån och skogsbyrån), vilka båda byråer förestås av de två ordinarie kansliråden, dels ock den avdelning, där målen hos regeringsrätten handläggas och vilken avdelning förestås av den ovannämnde extra kanslisekreteraren. Härtill kommer en grupp av ärenden, fattigvårdsärendena, vilka för närvarande handläggas av en amanuens såsom extra föredragande.

Vidare äro i departementet anställda, utom föredraganden av fattigvårdsärenden, femton amanuenser, därav fem med fasta arvoden.

I departementet tjänstgöra dessutom fyra skrivbiträden.

Å ordinarie stat äro slutligen uppförda en förste vaktmästare och en vaktmästare; och tjänstgöra i departementet dessutom två extra vaktmästare.

Kommitténs
förslag.

Kommitténs förslag innebär för jordbruksdepartementets vidkommande uppförande å ordinarie stat av en statssekreterare, en expeditionschef, tre kansliråd, tre förste kanslisekreterare, sex andre kanslisekreterare, en registrator, fyra kvinnliga biträden, därav ett av andra och tre av första graden, en förste vaktmästare och två vaktmästare.

Till amanuenser, extra biträden och vikariatsersättningar är å kommitténs statförslag uppfört ett belopp av 14,400 kronor. Av detta belopp äro beräknade till amanuenser 9,000 kronor, till extra vaktmästarbiträde 900 kronor och till vikariatsersättningar 4,500 kronor.

D) Av-
lönings-
villkor och
övergångs-
förhållan-
den m. m.

För åtnjutande av de utav kommittén föreslagna avlöningsförmånerna förordar kommittén vissa villkor och bestämmelser.

Vid uppgörandet av sitt förslag i nämnda hänseende har kommittén, med beaktande i vissa delar av nu gällande avlöningsvillkor för statsdepartementen, i huvudsak hämtat ledning av de avlöningsvillkor, vilka fastställts för befattningshavare i statskontoret och seder-

mera i regel pläгат fastställas för övriga centrala ämbetsverks vidkommande. Kommittén har emellertid ansett lämpligt att, utan ändringar i sak, söka åstadkomma en omgruppering av ifrågavarande avlöningsvillkor, så att de särskilda bestämmelserna komme att för överskådligkets vinnande sammanföras under vissa rubriker.

I några avseenden, där kommittén ansett sig böra föreslå förändringar och modifikationer i de grunder, som vunnit uttryck i sistnämnda avlöningsvillkor, har kommittén närmare uttalat sig. Dessa fall äro följande.

Kommittén anser, att bland avlöningsvillkoren bör intagas skärpt bestämmelse om skyldighet för befattningshavare att låta sig förflyttas till annan befattning, i det att skyldigheten borde avse förflyttning till annan befattning inom den centrala förvaltningen, dock med bibehållande av vederbörandes innehavande avlöningsgrad.

Vidare anser kommittén, att befattningshavare, som utnämnts att från de nya lönestaternas trädande i kraft innehava ordinarie tjänst i statsdepartement, bör för erhållande av löneförhöjning tillgodoräknas den tid, varunder han omedelbart före nämnda ikraftträdande på grund av stadigvarande förordnande i departement bestritt tjänst av motsvarande lönegrad med av riksdagen å extra stat anvisad avlöning, kansliråd alltså extra byråchefstjänst och kanslisekreterare, förste eller andre, extra kanslisekreterartjänst, samt aktuarie extra ordinarie aktuarietjänst.

En ledamot av kommittén har i en vid betänkandet fogad reservation föreslagit, att amanuens, som befordras att från tiden för de nya lönestaternas ikraftträdande innehava tjänst i första lönegraden, må under särskilt angivna förutsättningar kunna för ålderstillägg tillgodoräknas någon del av deras tjänstetid.

Motsvarande rätt som ovan föreslagits för extra byråchef m. fl. anser kommittén böra tillkomma extra vaktmästare, som befordras till vaktmästare, under förutsättning att vederbörande omedelbart före avlöningsstaternas ikraftträdande innehafva stadigvarande anställning såsom vaktmästare med full tjänstgöringsskyldighet och med avlöning nära jämförlig med ordinarie vaktmästares.

Likaså bör enligt kommitténs förslag, i överensstämmelse med vad förut i likartade fall medgivits, enahanda rätt tillkomma kvinnligt biträde, som utnämnes till innehavare av å stat uppförd biträdesbefattning, under förutsättning att biträdet omedelbart före sin befordran mot fast arvode utfört arbete av motsvarande eller jämförlig beskaffenhet inom departement.

Dessutom anser kommittén, att beträffande samtliga ålderstillägg

bör gälla, att befattningshavare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande av löneförhöjning, redan uppnått den levnadsålder, vid vilken han enligt bestämmelserna i lagen angående civila tjänstnehavares rätt till pension är skyldig att från tjänsten avgå, icke må tillträda samma förhöjning.

Slutligen förordar kommittén, att den semester, som bör tillkomma registratorerna i statsdepartementen, må inskränkas från nu medgiven tid av en och en halv månad till en månad.

I fråga om de av kommittén föreslagna arvoden till statssekreterarna och kabinettssekreteraren, chefen för justitiedepartementets lagavdelning, ledamoten å samma avdelning och byråchefen för lagärenden i civildepartementet samt till den å extra stat anställde byråchefen för lagärenden i finansdepartementet tillstyrker kommittén, att den, som förordnas å dylik befattning, skall frånträda sin med förut innehavande tjänst förenade avlöning och att denna efter omständigheterna skall antingen tilldelas vikarien å samma tjänst eller ock besparas statsverket.

I samband härmed tillstyrker kommittén beträffande befattningarna såsom ledamot å justitiedepartementets lagavdelning, byråchef för lagärenden i civildepartementet och extra byråchef för lagärenden i finansdepartementet, att bestämmelse måtte meddelas därom, att, därest innehavare av någon av dessa befattningar skulle å innehavande ordinarie tjänst, om densamma av honom förrättades, äga uppbära avlöning, inberäknat erhållna ålderstillägg, till högre belopp än arvodet vid den ifrågakommande befattningen, Kungl. Maj:t må äga rätt att, utöver detta arvode, tillägga honom vad som svarar mot skillnaden mellan arvodets och berörda avlönings belopp. Det skillnadsbelopp, som sålunda kan bliva befattningshavaren tillerkänt, torde kunna av tillgängliga medel förskjutas för att sedermera hos riksdagen anmälas till ersättande.

I fråga om nu senast omförmälda tre befattningshavare föreligger vidare enligt kommitténs mening icke någon anledning att låta den, som förordnas å befattningen, å arvodet vidkännas avdrag, motsvarande pensionsavgift eller andel därav.

I fråga om övergångsförhållanden framhåller kommittén, att, därest det vid tiden för lönereglerngens genomförande av förekommen anledning skulle befinnas lämpligt att till en eller annan av de nya förste kanslisekreterartjänsterna befordra annan person än sådan, som för närvarande såsom ordinarie innehavare beklädde kanslisekreterarbefattning, det bleve nödigt att överflytta sådana kanslisekreterare å övergångsstat. De borde givetvis få bibehålla dem nu tillkommande avlöningsförmåner å

ordinarie stat och dessutom erhålla provisoriskt lönetillägg i överensstämmelse med vad förut i liknande fall av riksdagen medgivits. I dylika fall borde motsvarande antal andre kanslisekreterarbefattningar hållas vakanta under övergångstiderna.

Beträffande registratorerna finner kommittén det vara med billighet förenligt, att de registratorer, vilka icke vilja underkasta sig de nya avlöningsstaterna jämte därmed förbundna villkor och bestämmelser och som icke kunna lagligen därtill förbindas, få bibehållas vid dem nu tillkommande avlöningsförmåner, provisoriskt avlöningstillägg häri inbegripet, dock så att i stället för sportler, som i sammanhang med löneregleringen komme att indragas, skulle utgå gottgörelse, beräknad efter medeltalet av den inkomst, tjänstinnehavaren kunde anses hava åtnjutit av sålunda indragna sportler under den senast förflutna tid, såvitt möjligt ej understigande fem år, därför denna inkomst kunde utrönas.

Vidkommande övriga nuvarande ordinarie befattningshavare i statsdepartementen anser kommittén, i överensstämmelse med vad i regeln för motsvarande fall blivit fastställt, att de, vilka icke vilja underkasta sig de nya avlöningsstaterna och därvid knutna villkor och bestämmelser och som icke kunna lagligen därtill förbindas, böra bibehållas vid dem enligt ditills gällande ordinarie stater tillkommande avlöningsförmåner, men däremot icke vid dem nu tillkommande provisoriska avlöningstillägg.

Vid det samråd, som i ärendet ägt rum mellan statsdepartementens samtliga chefer, hava de funnit löneregleringskommitténs nu föreliggande förslag i allt väsentligt kunna och böra läggas till grund för en framställning i ämnet till riksdagen.

De önskemål, som under ärendets handläggning inom kommittén framförts från departementens sida, skulle genom kommittéförslaget realiserande bliva i stort sett uppfyllda. Jag kan alltså beträffande de flesta punkter inskränka mig till en hänvisning till kommittébetänkandet. Endast i de relativt få fall, där min hemställan kommer att avvika från kommitténs förslag eller eljest särskilt uttalande i någon fråga syntes erforderligt, skall jag tillåta mig att i det följande närmare beröra uppkomna spörsmål.

Först torde jag få uppehålla mig vid några frågor, som av kommittén dryftats under avdelningen 'Allmänna erinringar och förslag'. Sedan jag därefter uttalat mig i vissa ämnen, som röra allenast justitiedepartementet, torde cheferna för de övriga departementen lämnas tillfälle att, envar för sitt departement, göra de erinringar, som de finna påkallade.

Departements-
cheferna.

Slutligen torde jag få något yttra mig om de föreslagna avlöningsvillkoren och övergångsbestämmelserna samt göra de hemställanden, som bliva erforderliga.

**D) Allmänna
erinringar
och för-
slag.**

**A) De nuva-
randa expedi-
tionschefs-
tjänsternas
uppdelning.**

Enligt löneregleringskommitténs förslag, vilket i detta avseende överensstämmer med landshövdingen Schottes, skulle, på sätt förut nämnts, i flertalet departement ske en uppdelning av de nuvarande expeditionschefsåliggandena på två särskilda ämbetsmän, benämnda den ene *statssekreterare* och den andre *expeditionschef*. Åt den förre skulle i huvudsak anföras sådana uppgifter, vilka landshövdingen Schotte rubricerar som politiska, framför allt utarbetande av propositionerna till riksdagen och samarbetet i övrigt med riksdagen; den senare — expeditionschefen — skulle i huvudsak utöva den granskande och övervakande verksamheten med avseende å andra departementets arbeten. En sådan uppdelning skulle komma till stånd i samtliga departement utom justitie-, sjöförsvars- och utrikesdepartementen. I de två förstnämnda skulle statssekreterar- och expeditionschefsfunktionerna bestridas av en och samma person. Beträffande utrikesdepartementet skulle bibehållas den för närvarande tillämpade anordningen med en kabinettssekreterare och en biträdande kabinettssekreterare.

Skälen för de nuvarande expeditionschefsbeftattningarnas uppdelning liksom även de uppgifter och den ställning, som de blivande statssekreterarna och expeditionscheferna skulle komma att intaga, utvecklar landshövdingen Schotte utförligt i sitt betänkande (sid. 372—377). Då någon som helst tvekan ej torde råda om angelägenheten, för att ej säga nödvändigheten, av en uppdelning av de nuvarande expeditionschefsbeftattningarna i de departement, där sådant nu föreslagits, torde jag med avseende å skälen för en dylik delning kunna inskränka mig till en hänvisning till vad landshövdingen Schotte och kommittén i sådant avseende yttrat. Frågorna om de föreslagna statssekreterarnas och expeditionschefernas uppgifter och deras ställning — såväl i allmänhet som i förhållande till varandra — så ock om dessa ämbetsmäns benämning, i vilka frågor kunna råda olika meningar, torde det däremot tillåtas mig upptaga till närmare prövning.

**De nya be-
fattnings-
havarnas
uppgifter och
ställning.**

Angående de uppgifter och den ställning, de nya statssekreterarna och expeditionscheferna skulle erhålla, yttrar landshövdingen Schotte väsentligen följande.

Statssekreteraren skulle vara statsrådets högra hand och förtroende-
man för vissa uppgifter, de politiska. Han skulle sålunda främst hand-

lägga riksdagsfrågorna. Då emellertid författningsarbetet till stor del sammanhänge med riksdagsarbetet, borde, såsom regel, övervakandet och ledandet av författningsarbetet kunna förenas med de politiska uppgifterna.

Politiska meriter allena skulle icke kvalificera till dessa befattningar. Det naturligaste vore, att statssekreterare vore en person, som hade tjänstemannautbildning men tillika sutte inne med särskilda förutsättningar för de politiska uppgifterna, en person således, vilken genom intresse för och erfarenhet i politiska ting kunde bliva ett verkligt stöd för departementschefen och vilkens allmänna politiska åskådning vore sådan, att ett intimt samarbete mellan honom och departementschefen efter samma linjer och med samma mål för ögonen kunde förväntas. För statssekreterarna torde således böra gälla enahanda kompetensvillkor som för andra tjänstemän i departementen, i regel administrativ eller juridisk utbildning.

I de nya befattningarnas natur låge, att innehavarna icke borde erhålla fast anställning i departementen, utan att de borde tillsättas — liksom för övrigt de nuvarande expeditionscheferna — allenast på förordnande och mot arvode. Värde för departementschefen av ett biträde för de politiska uppgifterna berodde i icke ringa mån av ett gott och förtroendefullt samarbete med detta biträde, och detta samarbete stärktes, om departementschefens och statssekreterarens åskådning i allmänna politiska ting något så när sammanföle eller åtminstone ej alltför starkt divergerade. Därigenom att statssekreteraren allenast tillsattes på förordnande kunde, om av någon anledning samarbetet bleve otillfredsställande eller statssekreteraren befundes icke äga det intresse och den erfarenhet i politiska ting, som erfordrades för att komplettera departementschefens eget arbete, ett ombyte lätt ske av statssekreterare. Och skulle utvecklingen gå i den riktningen, att ett ombyte av ifrågavarande tjänsteman vid ministerskifte, som innebure en politisk kursförändring, bleve regel, så skulle detta allenast innebära löften om rikare frukter av samarbetet mellan departementschefen och statssekreteraren.

Statssekreteraren borde vidare icke utöva något formligt chefsskap över departementets personal. Detta chefsskap borde i stället utövas av expeditionschefen, såsom den, vilken kunde påräknas innehava sin befattning den längsta tiden och som genom sin övervakande och ledande verksamhet mest komme i beröring med departementets personal och därigenom också vunne den säkraste kännedomen om dess kvalifikationer och lämplighet.

Några olägenheter kunde icke förväntas uppkomma därav, att

statssekreteraren icke inrangerades i skalan av över- och underordnade inom departementet, utan ställdes mera fristående. Hans uppgifter och intima samarbete med departementschefen samt de löneförmåner, han torde böra erhålla, — för att nu icke tala om hans titel — gjorde, att hans ställning alltid måste anses betryggad, oavsett om han erhöle något chefskap över departementets personal eller icke. Han och expeditionschefen borde hava samma tjänsteställning — de vore departementets högsta tjänstemän, var för sin del av dettas uppgifter.

Statssekreteraren måste emellertid alltid kunna påräkna vissa bestämda biträden inom departementet, ett kansli eller en avdelning eller en byrå, om man så ville kalla det. Om den hjälp därutöver, som han kunde behöva från departementet, finge han överenskomma med expeditionschefen. Komme härvid divergenser till synes, träffade självfallet departementschefen avgörandet.

De expeditionschefer, som i allmänhet erfordrades i departementen vid sidan av statssekreterarna, borde för framtiden tillsättas med fullmakt; och då dessa beställningar icke bleve av den ansträngande natur som de hittillsvarande expeditionschefstjänsterna, borde de icke betraktas som 'karriärplatser' och således ej i sig innebära några särskilda anspråk på befordran. En fördel med hela den föreslagna anordningen vore, att expeditionscheferna finge kvarstanna i sina befattningar under längre tid än nu vore fallet; därmed bleve tjänstinnehavarens erfarenhet större och hans ledande verksamhet mer enhetlig och traditionsvårdande.

I anledning av landshövdingen Schottes nu återgivna uttalanden angående de föreslagna statssekreterarnas åligganden och ställning torde det tillåtas mig att göra några erinringar. Därvid kommer jag att använda den av landshövdingen Schotte och löneregleringskommittén föreslagna titeln statssekreterare, ehuru jag för egen del kommer att förorda en annan titulatur.

I det förslag till instruktion för tjänstemännen inom statsdepartementen (kansliordning), som landshövdingen Schotte framlagt, heter det i § 4 — efter det statssekreterarens huvudsakliga åligganden uppgivits vara att biträda departementschefen i allt vad till departementets politiska uppgifter hör samt att hava överinseende över departementets lagstiftnings- och författningsarbete samt vidare angivits de särskilda åligganden, som i dessa avseenden skulle tillkomma honom — att statssekreteraren tillika skulle hava att 'efter departementschefens bestämmande biträda med behandling, beredning och föredragning av jämväl andra ärenden inom departementet än nu sagts'. Huruvida med detta stadgande åsyftats, att statssekreteraren skulle kunna åläggas att

i avsevärd omfattning deltaga även i departementets administrativa arbete, framgår ej av den i betänkandet innefattade motiveringen. Enligt min mening bör emellertid så kunna ske. Skulle man ej kunna påräkna, att statssekreterarna skulle göra en mera effektiv insats i det administrativa arbetet, är det med sannolikhet att motse, att de åligganden, som komme att tillhöra de nya expeditionscheferna, bleve alltför betungande. Expeditionscheferna bleve nog i stånd att i allmänhet sköta de löpande ärendena, såvitt de ej äro särskilt omfattande, men alltid finnas ett avsevärt antal tyngande ärenden — kanske mål, som för vederbörlig beredning kräva en eller annan vecka. Sådana måste expeditionscheferna, för att kunna hålla det hela i gång, lägga å sido. Kunna ej statssekreterarna här gripa in, skall det säkerligen, åtminstone inom vissa departement, snart visa sig nödvändigt att i en eller annan form giva expeditionscheferna särskilt, mera kvalificerat biträde, exempelvis genom anställande tidvis av biträdande expeditionschefer. Det är möjligt, att de nya expeditionschefernas arbetsböda kan i viss mån lättas genom att till föredragandena överflyttas en del av det ansvar, som nu påvilar expeditionscheferna, men denna överflyttning måste givetvis ske med stor varsamhet, och möjligheten av dess genomförande blir alltid beroende av rent personliga förhållanden. Att statssekreteraren icke hålles utanför den huvuddel av departementets verksamhet, som avser administrativa ärendens behandling, torde även vara till fördel för honom själv, då han genom deltagande i sådant arbete erhåller en nyttig inblick även i denna del av departementets verksamhetsområde.

Vidare är att uppmärksamma, att de expeditionschefer i de större departementen, vilka för närvarande pläga största delen av året vara tjänstlediga för beredning av riksdagsärenden och andra arbeten, det oaktat hava bibehållit en viss uppsikt över och ledarställning i förhållande till sina departement, t. ex. i frågor om fördelning av arbetet, personalfrågor, såsom antagande av amanuenser och andra biträden, samt vissa anordningar av ekonomisk natur. Detta har helt visst varit en fördel. Att införa en ändring härutinnan skulle ej vara lyckligt.

Statssekreteraren kommer — åtminstone i de större departementen — att behöva ett flertal medhjälpare, olika under skilda tider av året, några av ganska hög kvalifikation, särskilt då det gäller avfattande av propositioner till riksdagen, men jämväl i övrigt för fullgörande av honom åliggande uppgifter. Förslag till en mångfald propositioner och även författningsförslag både kunna och böra till gagn för saken och för besparande av arbetskraft uppsättas på vederbörande departementsbyråer — en anordning, som har sin nytta även ur den synpunkten,

att byråernas personal vinna en mera ingående kännedom angående riksdagsärendena. Det torde, i betraktande härav och då statssekreteraren ej bör stå helt främmande för departementets personalfrågor, icke vara lämpligt att undandraga honom en viss befogenhet i nyssberörda avseende.

På grund av det anförda synes det mig, som om mellan statssekreteraren och departementet i övrigt icke bör dragas den skarpt markerade gräns, som förslaget innebär. Åt statssekreteraren bör med andra ord icke givas den mera fristående ställning, som landshövdingen Schotte velat tilldela honom. Visserligen bör expeditionschefen vara den, vilken chefskapet för departementets personal närmast tillkommer, men det synes ändamålsenligt, att ett visst överinseende över departementets personal samt departementsarbetet i dess helhet utövas av statssekreteraren, vilken alltså bör intaga en överordnad ställning även i förhållande till expeditionschefen.

Statssekreterarna böra naturligtvis, på sätt såväl landshövdingen Schotte som löneregleringskommittén föreslagit, tillsättas allenast på förordnande, i motsats till vad fallet skulle bli med expeditionscheferna.

För att statssekreteraren skall kunna rätt fylla sin uppgift, är visserligen önskvärt, att han innehar sådana kvalifikationer i politiskt avseende, som landshövdingen Schotte berört; men det är enligt min mening nödvändigt, att han äger god juridisk utbildning och har administrativ erfarenhet. Detta är erforderligt icke blott för det arbete, han bör kunna nedlägga å vissa administrativa ärenden, utan även — och kanske i främsta rummet — för hans huvudsakliga åligganden såsom statssekreterare, utarbetandet av statsverks- och andra propositioner samt författningsarbete. Betydelsen härav ökas genom den numera så starkt framhållna nödvändigheten av att statsverkspropositionen redan vid riksdagens början föreligger i möjligast fullständiga skick samt att riksdagsarbetet påskyndas. Ej minst från denna synpunkt vore det också säkerligen föga lyckligt, om alltför täta ombyten på statssekreterarposterna komme att äga rum. En var, som tjänstgjort som expeditionschef, torde hava gjort den erfarenheten, att han endast så småningom förmår tränga in i alla de frågor, propositionsarbetet omfattar, och att detta arbete fortskrider betydligt lättare och fortare för varje år han får kvarbli på sin post.

Betydelsen därav, att departementschef och statssekreterare äro av samma politiska grunduppfattning, bör för övrigt icke överskattas. Huvudsaken är, att ett gott samarbete kan mellan dem etableras, och ett sådant är, enligt vad erfarenheten givit vid handen, ingalunda uteslutet därför att de ej överensstämma i allmän politisk uppfattning.

Klart är emellertid, att fall kunna inträffa, då en förefintlig stark divergens i politiskt avseende mellan departementschef och statssekreterare icke kan undgå att menligt inverka på samarbetet. I dylika fall — då ofta även rent personliga förhållanden torde spela in — liksom eljest, då förutsättningar för ett gott samarbete saknas, kan ett ombyte av statssekreterare icke anses vara annat än i sin ordning. Men det skulle enligt min mening vara olyckligt — även ur synpunkten av riksdagsarbetets jämna gång —, om dylika ombyten komme att ske allt för ofta.

I sitt betänkande gör landshövdingen Schotte gällande, att det vore en konsekvens av de gamla ämbetsmannaregeringarnas ersättande med politiska regeringar, att särskilda personer anställdes i departementen för att lämna departementscheferna biträde och stöd vid utövändet av de politiska uppgifterna, närmast riksdagsarbetet. Men saken har även en annan sida. Ämbetsmannaregeringarnas ersättande med politiska regeringar gör det angelägnare än förr, att departementschefernas närmaste män äro personer, som samlat nödig administrativ erfarenhet för handhavandet av sitt ansvarsfulla värv. En ny departementschef torde i många fall — särskilt om han ej själv äger ämbetsmannautbildning — vara mera betjänt med att den, som vid hans tillträde sitter som statssekreterare med kanske flerårig erfarenhet med avseende å departementets arbetsuppgifter, kvarbliver på sin post, även om han icke är av samma politiska åskådning som departementschefen, än därmed, att statssekreteraren lämnar sin befattning och ersättes med annan person, som visserligen är departementschefens politiske meningsfrände, men för vilken statssekreterargöromålen äro mer eller mindre främmande.

Giver man statssekreteraren den ställning, jag sålunda anser att han bör intaga, kommer uppdelningen av de nuvarande expeditionschefsbefattningarna i två tjänster att i stort sett innebära allenast ett fastställande av redan nu rådande förhållanden; statssekreteraren kommer att motsvara den nuvarande, för de egentliga statssekreterargöromålens skötande under en stor del av året tjänstledige expeditionschefen och den nye med fullmakt försedde expeditionschefen kommer att inträda i stället för den nu för expeditionschefen under dennes ledighet vikarierande t. f. expeditionschefen.

Icke blott den givetvis mera osäkra ställning, som statssekreterarna även enligt min åsikt böra intaga, utan även den i förhållande till expeditionsheferna överordnade ställning, som enligt min mening bör tillerkännas dem, motiverar, att statssekreterarna, på sätt löneregleringskommittén föreslagit, erhålla högre avlöning än expeditionsheferna.

De nya be-
fattnings-
havarnas be-
nämning.

Jag övergår härefter till spørsmålet om nu ifrågasatt befattningshavares benämning. Att, på sätt landshövdingen Schotte föreslagit och löneregleringskommittén lämnat utan erinran, giva innehavarna av de högsta befattningarna inom departementskanslierna titeln statssekreterare synes mig mindre lämpligt. Ett dylikt namnval står ej i god överensstämmelse med den historiska traditionen. De ämbetsmän, som här i Sverige senast — under tidsperioden 1809—1840 — benämndes statssekreterare, voro föredragande i statsrådet och ägde även säte och stämma i statsrådet i de ärenden, vilka de där föredrogo. Med avseende å de tjänstemän, för vilka denna titel nu föreslagits, skulle varken det ena eller det andra bliva fallet. En jämförelse med motsvarande förhållanden i utlandet utfaller ej heller till fördel för den valda titeln. I en del länder har benämningen statssekreterare tillagts tjänstemän av lägre ställning och mindre betydelse än statssekreterarna skulle få hos oss, under det att i andra länder — bland vilka ett par av de större kulturländerna — benämningen statssekreterare bäres av medlemmar av regeringen.

Av övriga ifrågasatta benämningar synes mig den av departementalkommittén valda, nämligen generalsekreterare, vara den, som bäst ger uttryck för ifrågasatt tjänstemäns ämbetsbefattning och även i övrigt är den lämpligaste.

B) Kansli-
rådets avlö-
ning.

I sitt betänkande har kommittén avvisat tanken på att bereda kansliråden högre avlöningsförmåner än de för tredje gradens tjänstemän i allmänhet vedertagna. Framställningar om högre avlöning hade gjorts hos kommittén, men säger sig kommittén, huvudsakligen i betraktande av de konsekvenser, ett bifall härtill kunde tänkas medföra i avseende å löneförmåner för åtskilliga andra tjänstemän i tredje normalgraden, icke kunna förorda dessa framställningar.

Det torde ej kunna förnekas, att angelägenheten av en god rekrytering av kanslirådstjänsterna och även andra goda skäl kunna åberopas för att dessa tjänster inom den högsta förvaltningen bliva förenade med något högre avlöning än motsvarande befattningar i de centrala verken. Då emellertid löneregleringskommittén enhälligt ställt sig avvisande mot en sådan anordning, som därjämte visat sig stöta på vissa svårigheter i lönetekniskt hänseende, hava mina kolleger och jag ansett oss böra avstå från att nu framlägga förslag härutinnan.

C) Tillsättan-
det av regi-
strator, andre
kanslisekre-
terare och
aktuarie.

På sätt ovan omnämnts, förordar kommittén inrättande i departementen av ett antal befattningar av första normalgraden, vilkas innehavare skulle benämnas andre kanslisekreterare. För ecklesiastikdeparte-

mentets vidkommande har föreslagits inrättande därjämte av aktuariet-befattningar med avlöningsförmåner motsvarande andre kanslisekreterares.

I fråga om sättet för dessa tjänsters ävensom registratorsbefattningarnas tillsättande har kommittén icke uttalat sig. Landshövdingen Schotte åter har i sitt förslag till kansliordning upptagit bestämmelse, att utnämning av andra kanslisekreterare och aktuarier ävensom av registratorer bör ankomma på vederbörande departementschef.

Enär det emellertid torde vara av betydelse, att enhetliga principer i befordringshänseende tillämpas vid tillsättning av omförmälda tjänster inom de särskilda departementen, lärer utnämningen av ifrågavarande befattningshavare böra ligga i Kungl. Maj:ts hand.

Såsom jag förut erinrat, har löneregeringskommittén vid beräkning av de för departementen erforderliga anslagsmedlen utgått därifrån, att man, även med inrättande av ett antal förstagrads-tjänster, dock allt fortfarande hade att räkna med behov av ett visst, om också betydligt reducerat antal amanuenser.

D) Amanuenser.

Landshövdingen Schotte har såsom kompetensvillkor för inträde i departement, utom utrikesdepartementet, ifrågasatt, jämte viss examen, även minst två års tjänstgöring i centralt verk inom vederbörande departements förvaltningsområde eller, vad angår justitiedepartementet, någon tids tjänstgöring vid domstolarna.

Därest detta av landshövdingen Schotte framställda önskemål vinner beaktande och sålunda de amanuenser, som komma att antagas i statsdepartementen, redan skola hava några års tjänstgöringstid bakom sig, är det möjligt, att man nödgas i regel sätta amanuensarvodena i departementen något högre än kommittén tänkt sig. Detta torde dock ej komma att gälla justitiedepartementet, där på grund av särskilda förhållanden amanuensarvodena av kommittén beräknats till högre belopp än i övriga departement. Att redan nu göra en beräkning angående erforderliga höjningar av de anslag, från vilka amanuensarvodena bestridas, anser jag dock ej vara nödvändigt. Det synes mig lämpligt att avbida det beslut, Kungl. Maj:t kan komma att fatta i anledning av landshövdingen Schottes förslag i berörda hänseende.

Kvinnliga biträden med stadigvarande sysselsättning finnas för närvarande i samtliga departement. Åt dylika biträden hava alltmer anförtrotts även sådana göromål, som förut bestritts av manliga extra ordinarie tjänstemän, en anordning, som kommittén finner riktig och anser med arbetets ökning än vidare kunna fullföljas. Kommittén före-

E) Kvinnliga biträden.

slår nu ordinarie anställning för dessa biträden och har i sina statsförslag i regel upptagit dem i de två lägre för dylika biträden vedertagna lönegraderna. Endast för utrikesdepartementets vidkommande har kommittén föreslagit uppförande å stat av kvinnliga biträden av tredje graden.

På sätt av kommitténs betänkande framgår, har emellertid från några departement — lantförsvars-, civil- och ecklesiastikdepartementen — begärts, att vissa där anställda kvinnliga biträden måtte i avlöningshänseende likställas med tredje gradens biträden, men kommittén har icke ansett sig kunna tillmötesgå dessa krav. Kommittén har därvid åberopat uttalanden, som av riksdagen vid flera tillfällen gjorts, att man vid uppförande å stat av dylika biträdesbefattningar borde framgå med största varsamhet med hänsyn till de konsekvenser, ett bifall i ena eller andra fallet kunde medföra.

Då i det följande under de särskilda departementen kommer att föreslås uppförande å stat av några kvinnliga biträden av tredje graden, anser jag mig redan i detta sammanhang böra göra några allmänna anmärkningar i denna fråga.

Erfarenheten har visat, att även inom den centrala statsförvaltningen den kvinnliga arbetskraften kunnat på ett fördelaktigt sätt utnyttjas. Inom ett flertal verk och inrättningar finnas nu fast anställda kvinnliga biträden, och krav på en utsträckning av detta system göras oupphörligt gällande. Utvecklingen har också gått därhän, att i vissa fall, där göromål av mera ansvarsfull art med fördel kunnat på självständigare sätt utföras av kvinnor med prövad omdömes- och arbetsförmåga samt med den för göromålens behöriga skötande erforderliga allmänna och speciella utbildningen, dessa kvinnor blivit placerade i en högre lönegrad än övriga, den s. k. tredje graden.

Beträffande spörsmålet, vilka arbetsuppgifter lämpligen kunna anförtros innehavare av ifrågavarande högre biträdesbefattningar, är att uppmärksamma, att löneregleringskommittén i ett den 13 oktober 1913 avgivet betänkande angående ny avlöningstyp för kvinnliga biträden hos vissa ämbetsverk lämnar en noggrann redogörelse för det tilltänkta ändamålet med dessa befattningar. Det lede icke något tvivel, yttrar kommittén bland annat, att, därest den ifrågasatta nya avlöningstypen komme till stånd, densamma borde komma till användning i sådana fall, då en större kvinnlig personal stadigvarande vore verksam inom samma arbetsområde och bland denna personal erfordrades någon 'förman' för att i närmaste hand leda och sammanhålla arbetet samt för att med avseende å arbetets

utförande, tjänstgöringstider o. s. v. öva uppsikt över personalen. Jag vill i denna punkt endast erinra därom, att i ett par departement för närvarande tjänstgör ett avsevärt antal kvinnliga skrivbiträden, vilkas befattningar nu äro föreslagna att uppföras å ordinarie stat.

Ett annat slag av arbete, som på senare tider ansetts i vissa fall kunna anförtros åt kvinnor och som, efter vad löneregleringskommittén i sistberörda betänkande gör gällande, syntes, där det av dem utfördes på självständigt sätt och icke vore av mera enkel och ensartad beskaffenhet, skäligen böra betinga högre ersättning än enligt den dittillsvarande högre avlöningsstypen (1,600 kronor med två ålderstillägg à 200 kronor), utgöres av de till hittillsvarande registratorer hörande registrerings- och diarieföringsgöromål.

I en del fall hava vidare kvinnliga befattningshavare befunnits kunna med fördel användas för uppsättning av skrivelser, därvid det understundom ålagts dem ej endast att förslagsvis bestämma skrivelsernas formella avfattning utan även att undersöka, i vilka fall skrivelser äro behöfliga och vad de böra i sak innehålla. Dylikt arbete har tidigare plägat utföras av amanuenser eller andra manliga tjänstemän. Det synes i vissa fall vara av skäligen enkel beskaffenhet, men i andra fall ställa ej oväsentligt större krav på vederbörandes iakttagelse- och omdömesförmåga samt förtrogenhet med sitt arbetsområde, än vanligen kan påräknas hos kvinnliga biträden. Även arbete av denna beskaffenhet anser löneregleringskommittén kunna hänföras till sådant mera kvalificerat arbete, som kan giva anledning till inrättande av kvinnliga tjänstebefattningar av en ny högre typ (d. v. s. tredje graden).

Jämte de nu särskilt angivna grupperna av göromål funnes, säger löneregleringskommittén vidare, förvisso även andra av sådan beskaffenhet, att de, i händelse de anförtroddes åt vederbörligen kvalificerad kvinnlig arbetskraft, skäligen borde — med avseende å de förkunskaper, den omdömesförmåga och arbetsduglighet, som för deras behöriga fullgörande vore behöfliga — honoreras med högre avlönning än för det dåvarande bestodes å stat uppförda kvinnliga biträden av högre avlöningsgrad' (= andra graden).

Nu är det visserligen sant, såsom ock av riksdagen framhölls, då riksdagen första gången hade att pröva denna nya avlöningsstyp för kvinnliga biträden (i fråga om socialstyrelsen vid 1914 års förra riksdag), att enbart den omständigheten, att de för de nya tjänsterna avsedda göromålen falla inom ramen av de angivna eller därmed jämförliga arbetsområden, icke i och för sig utgör tillräckligt skäl för inrättande av

en tjänst av tredje lönegraden. Huvudvikten vid bedömandet av föreliggande fråga, menade riksdagen, borde läggas därpå, att arbetet vid den nya tjänsten vore av väsentligt mera krävande art och förenat med betydligt större ansvar än vad förhållandet vore eller avsetts att vara med biträdesbefattningarna i den andra avlöningsgraden. Givetvis vore det omöjligt att i förväg uppdraga några mera bestämda gränser för användningen av ifrågavarande tjänstetyp, utan måste det ankomma på prövning i varje särskilt fall, huruvida förutsättningarna för densamma vore för handen, och framhöll riksdagen, att önskvärdheten av löneförbättring eller ökade befodringsutsikter för tjänstinnehavare i de lägre graderna under inga förhållanden borde vid en sådan prövning få göra sig gällande.

Med utgångspunkt från vad nu anförts hava mina kolleger och jag tagit i övervägande, huruvida och i vilken mån de arbetsuppgifter och krav i övrigt, som ställas på kvinnliga biträden inom departementen, i vissa fall äro sådana, att biträdena skäligen böra hänföras till den tredje graden. Vi hava därvid kommit till den uppfattningen, att i vissa departement för närvarande sådana göromål överlämnas åt kvinnliga biträden och sådana fordringar i övrigt ställas på dem, att de fullt motsvara dylika befattningshavare i centrala verk. Dessa förhållanden torde emellertid icke böra upptagas till närmare bedömande i detta sammanhang. De äro olika i de särskilda departementen och böra därför prövas i samband med regleringen av varje departement.

Vid behandlingen av denna fråga vill jag slutligen betona ytterligare ett par omständigheter, nämligen dels att det som bekant för närvarande råder och väl även framdeles kommer att råda stark konkurrens från enskilda företag om kvalificerade kvinnliga arbetskrafter, dels ock att, även om avlöningen för vissa till följd av göromålets beskaffenhet särskilt högt kvalificerade kvinnliga tjänstebefattningar sättes i överensstämmelse med vad, enligt vad nyss nämnts, måste anses vara riktigt, den härav förorsakade ökningen av statens utgifter torde bliva tämligen obetydlig i jämförelse med de kostnader, som skulle uppstå genom anställande av för ändamålet erforderliga manliga befattningshavare, särskilt om dessa skulle erhålla ordinarie tjänstemäns ställning. För sådan extra ordinarie manlig personal, som härvid skulle kunna komma till användning, står avlöningen visserligen i regel till beloppet tämligen nära den avlöning, som skulle beståa nu ifrågavarande kvinnliga personal, men det måste ändock för staten såsom arbetsgivare vara att anse såsom avsevärda fördelar, dels att de kvinnliga befattningshavarna skulle för-

pliktas att åt sin tjänstgöring ägna visst större antal timmar dagligen, än av den extra ordinarie manliga personalen i regel kunde fordras, dels ock att de kvinnliga befattningshavarna vanligen kunde påräknas under längre tid i följd vara att tillgå för uppehållande av samma slag av tjänstgöring. Att besparing för statsverket genom utbytande av manlig arbetskraft mot kvinnlig i detta fall kan vinnas, har jämväl av riksdagen framhållits.

För departementens vaktmästare föreslår kommittén enahanda avlöningsförmåner som kommittén i ett den 14 november 1916 avgivet betänkande föreslagit för motsvarande befattningshavare i de centrala verken. Förslaget innebär i huvudsak en höjning av förste vaktmästares och vaktmästares nuvarande begynnelseavlöning med 100 kronor ävensom en ökning av ålderstilläggens antal från nuvarande ett till två för förste vaktmästare och från nuvarande två till tre för vaktmästare, samtliga ålderstillägg fortfarande à 100 kronor.

Kungl. Maj:t har ännu icke fattat ställning ifråga om en allmän lönereglering för vaktmästare, och det torde vara ovisst, huruvida den i ämnet erforderliga utredningen hinner bliva färdig i så god tid, att framställning kan avlåtas till innevarande års riksdag. Därest så icke skulle bliva fallet, synes mig emellertid denna omständighet icke böra utgöra hinder för att nu för departementens vaktmästare förorda de av kommittén föreslagna avlöningsförmånerna, i all synnerhet som de avlöningar, vilka kunna komma att ifrågasättas för vaktmästare i allmänhet, icke torde komma att understiga vad i förevarande avseende nu föreslås. Skulle högre avlöningar än de sålunda föreslagna komma att tillerkännas vaktmästare i allmänhet, böra givetvis dessa högre avlöningar komma jämväl departementens vaktmästare till godo.

F) Vaktmästare.

Vad särskilt angår *justitiedepartementet* har jag att föreslå allenast en avvikelse från kommittéförslaget. Denna gäller storleken av det arvode, som skulle tillkomma chefen för lagavdelningen, ävensom denne ämbetsmans benämning.

II) De särskilda departementen.

A) Justitiedepartementet.

Chefens för lagavdelningen avlöningsförmåner och benämning.

Arvodet åt chefen för lagavdelningen är av kommittén föreslaget till 10,000 kronor. Enligt min mening bör detsamma sättas lika högt som det arvode, kommittén föreslagit för statssekreteraren-expeditionschefen i justitiedepartementet samt statssekreterarna i de övriga departementen, eller således till 11,000 kronor.

Innan jag går att motivera denna min ståndpunkt, torde det tillåtas mig att referera vad kommittén själv anför i denna avlönings-

fråga (sid. 421 och 422). Sedan kommittén framhållit, att på grund av den stora betydelsen av de uppgifter, som justitiedepartementets lagavdelning hade att närmast företräda och fullgöra, ävensom med hänsyn till nämnda uppgifters särskilda art det vore känt och erkänt, att på lagavdelningens i det egentliga lagstiftningsarbetet deltagande personal måste ställas särskilda och stora krav beträffande utbildning, erfarenhet och skicklighet, samt vidare påmint därom, att, såsom den historiska delen av kommittébetänkandet utvisade, från statsmakternas sida vid olika tillfällen givits uttryck för den uppfattning, att ifrågasvarande chefsbefattning utgjorde en av administrationens viktigaste poster och i fråga om arbetets krävande beskaffenhet måste anses fullt jämförlig med nuvarande expeditionschefens, fortsätter kommittén:

'Uti den ställning, som sålunda i allmänhet och särskilt i förhållande till expeditionschefen tillägges chefen å lagavdelningen, bör enligt kommitténs mening någon ändring icke anses föranledas därav, att expeditionschefstjänsten, vid bifall till vad kommittén förordat, sammanföres med den nytillkommande statssekreterarbefattningen. Detta sammanförande får således icke anses innebära något tillbakaskjutande av lagavdelningsschefen eller något steg till hans underordnande under statssekreteraren-expeditionschefen.

Såsom avsett är beträffande sistnämnde befattningshavare, bör chefen för lagavdelningen, liksom för närvarande är fallet, anställas medelst förordnande. Förut har framhållits, att ifrågasvarande chefsbefattning måste anses till ej oväsentlig del äga politisk karaktär. En liknande uppfattning synes ock, såsom den historiska redogörelsen utvisar, hava kommit till uttryck från statsmakternas sida och torde åtminstone delvis ligga till grund för den sedan lång tid gällande ordningen i förevarande avseende.'

Sedan kommittén därefter erinrat, att den förut i sitt betänkande antytt, hurusom det vore att förutse, att ett ombyte å platsen såsom chef för lagavdelningen skulle mindre ofta anses av förhållandena påkallat och lämpligt, än som kanske kunde bliva händelsen beträffande statssekreteraren-expeditionschefsbefattningen, yttrar kommittén vidare:

'Det synes sålunda vara att antaga, att allt framgent lagavdelningens chef skall i regel komma att kvarstå å sin plats, så länge själva arbetets krav och förutsättningar göra det lämpligt, för att därefter övergå till någon med fullmakt försedd beställning.

Med hänsyn ej minst till den större säkerhet i avseende å kvarstannande i befattningen, som lagavdelningens chef torde kunna påräkna i jämförelse med innehavaren av statssekreterarens tjänst, anser kommittén

den förre befattningshavarens arvode icke böra bestämmas till lika högt belopp som det för den senare tillstyrkta, utan finner kommittén tillfyllest, att chefen för lagavdelningen bibehålles vid sin nuvarande jämställighet beträffande avlöningens storlek med expeditionschef. Kommittén hemställer alltså, att chefens för lagavdelningen arvode bestämes till 10,000 kronor, därav 2,800 kronor torde böra anses motsvara tjänstgöringspenningar.

Kommittén anser sålunda, att chefen för lagavdelningen visserligen bör, med avseende å befattningens vikt och det med densamma förenade arbetets krävande art, fullt likställas med den av kommittén för justitiedepartementets del föreslagne statssekreteraren-expeditionschefen, men att det oaktat, särskilt med hänsyn till den mera säkra ställning, som lagavdelningens chef kunde påräkna, dennes avlöning kunde sättas lägre än avlöningen för statssekreteraren-expeditionschefen.

Vad kommittén anfört till stöd för bestämmandet av lagavdelningsschefens avlöning till det av kommittén föreslagna beloppet förefaller mig icke övertygande.

Av de på justitiedepartementets föredragning ankommande ärenden äro de, som förberedas å lagavdelningen, otvivelaktigt av särskild vikt. Chefen för denna avdelning, är att betrakta som justitieministerns närmaste medhjälpare vid utövandet av den huvudgren av denne ministers verksamhet, som lagstiftningsarbetet utgör. Hans biträde tages i anspråk, då det gäller att uppdraga riktlinjer för och utforma en ny lagstiftning eller ändringar i den bestående. Den alltmer vidgade omfattningen av vår tids lagstiftningsarbete har emellertid medfört, att chefen för lagavdelningen fått allt mindre tid att ägna sina krafter åt självständiga lagstiftningsuppgifter av större omfattning. Hans verksamhet har allt mer utvecklats till att, under justitieministern, *leda* lagstiftningsarbetet *i dess helhet*, genom råd och upplysningar understödja lagarbete, som omedelbart utföres av andra, samt — särskilt då detta arbete varit anförtrott åt personer, som förut ej i någon större utsträckning sysslat med lagstiftning — granska de utarbetade förslagen, innan de remitterats till lagrådet eller underställts Kungl. Maj:ts prövning. Chefen för justitiedepartementets lagavdelning kan sägas med avseende å den del av justitieministerns riksdagsarbete, som måste betraktas såsom den utan jämförelse viktigaste, i stort sett intaga sådan ställning som avsetts för statssekreterarna.

Att chefen för lagavdelningen till sin departementschef intager denna ställning, har även beaktats av kommittén. Denna framhåller

ju, att ifrågavarande chefsbefattning måste anses till ej oväsentlig del äga politisk karaktär och håller i överensstämmelse därmed före, att befattningen bör, liksom för närvarande är fallet, tillsättas endast på förordnande. Men då det därefter gäller att föreslå den avlöning, som bör tillkomma lagavdelningschefen, likställer kommittén denne icke med de föreslagna statssekreterarna — i justitiedepartementet statssekreteraren-expeditionschefen —, utan med expeditionscheferna i de andra departementen, vilka befattningshavare icke skulle få något med det politiska arbetet att göra, utan bliva rent administrativa ämbetsmän och såsom sådana erhålla den säkra ställning, som fullmakt å tjänsten innebär.

Såsom huvudsakligt skäl för att kommittén sålunda låtit lagavdelningschefen intaga en ur avlöningssynpunkt mindre gynnad ställning har anförts, hurusom det vore att förutse, att ett ombyte å platsen såsom chef för lagavdelningen skulle mindre ofta komma att anses av förhållandena påkallat och lämpligt, än som kanske kunde bliva händelsen med statssekreteraren-expeditionschefen i departementet. Riktigheten av denna uppfattning synes mig oviss. Väl hyser jag den åsikten, att tätta ombyten av lagavdelningschef icke äro önskvärda, liksom ej heller av statssekreterare. Men om man jämför arten av det arbete, som ifrågavarande båda tjänstemän i justitiedepartementet hava att utföra, ur synpunkten av dess inverkan på ett gott samarbete med departementschefen, torde få medgivas, att möjligheten till slitningar, som störa ett lugnt samarbete och som kunna göra ett ombyte befogat, är väl så stor beträffande chefen för lagavdelningen som i fråga om statssekreteraren-expeditionschefen. Med avseende härå är jag böjd för det antagandet, att posten som chef för justitiedepartementets lagavdelning icke bör anses mindre osäker än befattningen som statssekreterare-expeditionschef.

Med stöd av vad jag nu sagt håller jag före, att skäl ej föreligger att frångå den ståndpunkt, som statsmakterna under senare tid konsekvent intagit: att i avlöningshänseende likställa chefen för lagavdelningen med chefen för departementets kansliavdelning och motsvarande högsta tjänstemän i övriga departement. Ett sådant likställande synes mig vara fullt rättvist och betingat av förhållandena samt medför givetvis ökad trygghet att få den synnerligen viktiga och krävande befattningen såsom lagavdelningens chef beklädd med den person, som i varje förekommande fall anses för densamma mest skickad.

Jag får alltså tillstyrka, att arvodet till chefen för justitiedepartementets lagavdelning sättes till 11,000 kronor, därav 3,000 kronor torde få anses motsvara tjänstgöringspenningar.

Med avseende å nu ifrågavarande befattningshavares benämning

innebär kommitténs förslag, att någon särskild titel utöver den av chef för lagavdelningen ej skulle bliva honom i denua hans egenskap tillerkänd. Enligt min mening är det emellertid i sin ordning, att de två cheferna för justitiedepartementets båda avdelningar jämväl med avseende å benämning likställas med varandra; den ene skulle följaktligen bliva 'generalsekreterare och expeditionschef', den andre 'generalsekreterare och chef för lagavdelningen'.

Ännu en fråga, som särskilt angår justitiedepartementet, torde jag här få beröra.

Enligt 1878 års ännu gällande kansliinstruktion är registratorn i justitiedepartementet tillika departementschefens ombud för tillsyn över tryckta skrifter allmängörande i huvudstaden. Det arbete, som åligger registratorn i denna hans egenskap, har med åren blivit allt mera tidsödande och krävande. Särskilt till följd av den periodiska pressens starka tillväxt har detta arbete numera antagit sådan omfattning, att det icke längre rimligtvis torde kunna åläggas registratorn som tjänstplikt. Hans dagliga arbetstid överskrider för närvarande väsentligt den för de övriga tjänstemännen i departementet vanliga.

Ombudsmannaskapet synes för framtiden böra för Stockholm ordnas på samma sätt som för andra orter i Sverige, där tryckeri finnes; departementschefen bör sålunda förordna särskild person och Kungl. Maj:t bestämma det arvode, som skäligen bör tillkomma ombudet, att utgå från ordinarie förslagsanslaget till departementschefens ombud för tillsyn över tryckta skrifter allmängörande.

Som bekant hava såväl departementalkommitterade som majoriteten av de år 1909 tillkallade sakkunniga för revision av tryckfrihetsförordningen föreslagit, att övervakandet av tryckfrihetslagstiftningens efterlevnad skulle överflyttas till justitiekanslern. Så länge emellertid detta bestyr är anförtrött åt chefen för justitiedepartementet, äro givetvis betydande fördelar förenade därmed, att departementschefens ombud i Stockholm är en tjänsteman inom justitiedepartementet. Denna anordning bör därför om möjligt bibehållas. Men den till dylikt ombud förordnade — det må nu bliva registratorn eller annan ordinarie eller extra ordinarie tjänsteman inom departementet — bör uppbära särskild ersättning för fullgörande av uppdraget.»

Härefter yttrade herr ministern för utrikes ärendena:

»Kommittén utgår i fråga om *utrikesdepartementet* från den uppfattningen, att det under nu rådande förhållanden icke vore lämpligt

Departementschefens ombud för tillsyn över tryckta skrifter allmängörande i Stockholm.

B) *Utrikesdepartementet.*

åvägbringa ett definitivt ordnande av departementets organisation. Jag är i detta avseende ense med kommittén och anser, att för de ökade arbetskrafter, i fråga om vilka man ej med visshet kan säga, att de icke äro betingade av rådande utrikespolitiska förhållanden, och om vilkas behövlighet även efter krigets slut nu intet med bestämdhet kan anföras, medel böra, i likhet med vad för innevarande år ägt rum, beviljas å extra stat.

Mot kommitténs förslag har jag i det väsentliga intet att erinra. I ett par fall anser jag mig dock böra, delvis i anledning av vissa kommitténs yttranden, närmare uttala mig, och kommer jag att beträffande två anslag föreslå något högre belopp än kommittén beräknat.

Personliga
avlönings-
tillägg åt två
kvinnliga
biträden.

För närvarande finnas i utrikesdepartementet fast anställda tjugu kvinnliga biträden, av vilka sju avlönas från ett å extra stat för år 1917 beviljat anslag å 14,000 kronor till avlöning åt kvinnliga biträden i departementet samt de övriga från det ordinarie förslagsanslaget till skrivmaterialier, expenser, renskrivning m. m. Av de från förstnämnda anslag avlönade biträdena uppbära ett biträde en avlöning av sammanlagt omkring 2,800 kronor, vart och ett av fyra biträden 2,000 kronor och två biträden 1,600 kronor vardera. Av de andra tretton biträdena uppbär ett en avlöning, som under de sista tio åren i medeltal uppgått till omkring 3,300 kronor, åtta avlönas med årliga arvoden, av vilka ett utgår med 2,000 kronor och sju med 1,600 kronor, samt fyra biträden med timpenning från 50 öre till 80 öre i timmen.

Kommittén föreslår uppförande å departementets stat av tolv kvinnliga biträden, därav fem av tredje och sju av andra graden, och har jag häremot intet att erinra.

Beträffande de två biträden, vilkas sammanlagda avlöning för närvarande överskrider slutavlöningen för kvinnliga biträden av tredje graden, säger sig kommittén sakna anledning att ingå på ett för kommittén framlagt förslag i fråga om beredande av särskilda tilläggsanslag åt dessa biträden. Kommittén anser det böra ankomma på Kungl. Maj:t att, därest så befinnes lämpligt, hos riksdagen framlägga förslag om personliga avlöningstillägg åt berörda två befattningshavare.

I fråga om dessa två kvinnliga befattningshavare vill jag meddela följande.

Den ena av dem, Rosa Grönlund, är född 1864 och har varit anställd i departementet alltsedan år 1885. Efter att i början hava avlönats med timpenning har hon sedan 1893 uppburit fast årlig avlöning,

först till belopp av 1,200 kronor, sedan av 1,600 kronor och från och med år 1913 av 2,000 kronor med två ålderstillägg å 200 kronor, tillhopa 2,400 kronor. Härförutom har hon, som under en lång följd av år haft en arbetstid av 8 à 10 timmar om vardagarna och 3 à 5 timmar om sön- och helgdagar, uppburit ersättning för övertidsarbete, bland vilket ingått översättningar till engelska språket. Hennes sammanlagda inkomster hava under de sista 10 åren uppgått till 3,000 à 3,450 kronor om året eller i medeltal 3,300 kronor.

Den andra av ifrågavarande befattningshavare, Augusta Eklund, är född 1862 och anställdes i departementets tjänst år 1892 mot timpenning. Sedermera har hon från år 1905 uppburit fast årlig avlöning, först av 1,600 kronor och från och med år 1913 av 2,000 kronor med två ålderstillägg å 200 kronor, tillhopa 2,400 kronor. Även hon har utfört övertidsarbete, för vilket hon uppburit särskild ersättning; hennes sammanlagda inkomster hava under de sista tio åren uppgått till i medeltal för år omkring 2,800 kronor.

Båda ifrågavarande kvinnliga biträden hava under sin tjänstgöring i departementet städse ådagalagt synnerlig plikttrohet, ovanligt nit och framstående duglighet. Det må erinras, att Kungl. Maj:t tilldelat en var av dem medaljen i guld av femte storleken med inskrift 'För nit och redlighet i rikets tjänst'.

Då nu dessa biträden skulle, om de antagas till biträden av tredje graden å ordinarie stat, få, även med två ålderstillägg, sina avlöningsförmåner minskade till 2,400 kronor vardera, oavsett den ytterligare minskning, som föranledes av skyldighet att bidra till egen pensionering, finner jag billigheten kräva, att för dem under nämnda förutsättning anvisas personliga avlöningstillägg. Beloppen av dessa avlöningstillägg torde böra bestämmas till 900 kronor för Rosa Grönlund och 400 kronor för Augusta Eklund. Beträffande sättet för dessa tilläggs utgående anser jag, att, i likhet med vad riksdagen i motsvarande fall förut medgivit, ifrågavarande belopp böra uppföras å övergångsstat. Givet är, att, därest avlöningstilläggen beviljas ifrågavarande biträden, de böra vara skyldiga att utan ytterligare ersättning utföra arbete å övertid i samma omfattning som sådant arbete nu av dem fullgöres mot särskild gottgörelse.

För närvarande utgår ett ordinarie anslag å 15,100 kronor till vikariatsersättning, extra biträden m. m. i departementet. Detta anslag är i riksstaten uppfört såsom ett särskilt anslag under tredje huvudtiteln. Kommittén har nu föreslagit, att detsamma, i likhet med vad

Anslaget till
vikariats-
ersättningar,
extra biträ-
den m. m.

fallet är beträffande motsvarande anslag för övriga departement, borde ingå såsom en särskild anslagspost under det ordinarie anslaget till departementet. Häremot har jag intet att erinra.

I ett till kommittén inkommet förslag från departementet beräknades anslaget till minst 24,000 kronor. Kommittén har emellertid ansett anslaget böra upptagas till, i avrundat tal, 15,200 kronor. I detta sammanhang framhåller kommittén, att, därest under nuvarande förhållanden särskilda ersättningar skulle erfordras till ytterligare extra biträden, medel för detta ändamål torde böra beredas på extra stat antingen såsom ett tilläggsanslag till förevarande anslagspost eller ock såsom ingående i det extra anslaget till provisorisk förstärkning av departementets arbetskrafter.

Det för närvarande utgående anslaget å 15,100 kronor fördelar sig nu på följande poster:

vikariatsersättningar	kronor	3,850: —
departementets juridiska ombud.....	»	600: —
extra vaktmästare	»	5,650: —
manliga biträden	»	5,000: —.
Summa kronor		15,100: —.

De förhöjda avlöningarna till departementets befattningshavare ävensom uppförande å stat av kvinnliga biträdesbefattningar samt ytterligare två vaktmästare föranleda en höjning av de till vikariatsersättningar erforderliga medel. Deras summa torde böra beräknas till 6,000 kronor.

Ersättning till departementets juridiska ombud bör beräknas till oförändrat belopp.

Enär två från detta anslag nu avlönade extra vaktmästare skulle vid bifall till den föreliggande framställningen komma att uppföras å ordinarie stat ävensom två andra från samma anslag avlönade extra vaktmästare enligt min mening böra åtnjuta ersättning från anslag å extra stat — vartill jag strax återkommer —, torde de till extra vaktmästare beräknade medlen böra minskas med ett belopp av 4,400 kronor, motsvarande nu utgående ersättning till ifrågavarande fyra extra vaktmästare.

Däremot bör enligt min mening en ökning vidtagas i det till manliga biträden beräknade beloppet från 5,000 kronor till 11,200 kronor. Denna ökning är avsedd att tillgodose två särskilda ändamål, för vilka jag vill något närmare redogöra.

Såsom en följd av de sista årens starkt ökade göromål inom utrikesdepartementet har behovet av extra arbetshjälp i fråga om textredigering å utländskt språk samt översättningar gjort sig särskilt gällande. En lämplig utväg härutinnan har alltifrån november månad år 1914 beretts departementet, i det att en fullt kompetent person för ifrågavarande ändamål ställts till departementets förfogande; och har Kungl. Maj:t den 13 i samma månad beslutat, att till bemälda person skulle tillsvidare utbetalas ett arvode av 3,600 kronor om året, vilket arvode utgår av tredje huvudtitelns besparingar.

För framtiden synes, i lika måtto som varit fallet under de senaste åren, ett dylikt arbetsbidräde inom utrikesdepartementet för översättningar till vissa främmande språk och för redigering av vissa utländska texter vara av behovet synnerligen påkallat. Särskilt starkt framträder detta önskemål med hänsyn till det vidlyftiga traktatarbete, som torde bliva en omedelbar följd av världskriget. Det ifrågavarande bitrådets arvode torde från och med år 1918 böra sättas något högre än det nu utgående; och har jag i sådant avseende ansett, att det lämpligen borde bestämmas till 5,000 kronor, med vilket belopp förevarande anslag sålunda borde höjas.

Bland de ämbetsgöromål, som enligt nådiga instruktionen för tjänstemännen i utrikesdepartementet den 31 december 1909 tillkomma departementets arkivavdelning, är värden om departementets bibliotek. Med årens lopp har detta bibliotek ökats i omfattning och värde, vilket å sin sida givetvis för arkivavdelningen betytt ökad arbetsbörda för boksamlingens vidmakthållande i gott skick. Vidare har det visat sig nödvändigt att under det sista året anlita sakkunnigt extra biträde för boksamlingens ändamålsenliga ordnande och katalogisering m. m., ett mycket omfattande arbete, för vilket Kungl. Maj:t den 22 december 1916 beslutat utbetalning av ersättning med 654 kronor, att utgå av tredje huvudtitelns besparingar.

För att åvägabringa en sakkunnig vård av utrikesdepartementets boksamling synes mig ett särskilt biträde böra för framtiden anställas vid departementets arkivavdelning. Såväl hänsyn till boksamlingens värde som vikten av att densamma under en sakkunnig persons överinseende göres lätt åtkomlig för tjänstens behov synes mig tala för en dylik anordning. Den i bibliotekstjänst utbildade person, vilken skulle för ändamålet anställas, torde skäligen böra tillerkännas ett arvode av 1,200 kronor för år.

Enär de två senast berörda behoven äro av permanent natur och icke äro, fastän de nu först gjort sig i högre grad gällande, att tillskriva

rådande extra ordinära förhållanden, anser jag medel för tillgodoseende härav böra inberäknas i förevarande ordinarie anslag.

Anslaget till vikariatsersättningar, extra biträden m. m. skulle sålunda fördela sig på nedanstående olika poster:

vikariatsersättningar	cirka kronor	6,000
departementets juridiska ombud.....	»	600
extra vaktmästare	»	1,250
manliga biträden	»	11,200
Summa kronor		19,050.

Anslaget torde kunna avrundas till jämnt 19,000 kronor.

Provisorisk
förstärkning
av departe-
mentets
arbetskrafter
m. m.

För år 1917 har riksdagen till provisorisk förstärkning av departementets arbetskrafter m. m. beviljat ett extra anslag av 36,075 kronor. I den framställning, som i denna fråga gjordes hos riksdagen, beräknades omförmälda anslag på följande sätt:

för höjning av kabinetssekreterarens arvode	kronor	3,000
till arvode åt en avdelningschef, som förordnades till biträdande kabinetssekreterare	»	900
till arvodet åt tre extra avdelningschefer, varav en vikarie för den avdelningschef, som förordnades till biträdande kabinetssekreterare, samt därutöver en å rätts- och en å handelsavdelningen, 7,000 kronor åt var och en	»	21,000
till arvode åt en extra förste sekreterare	»	5,050
till arvode åt en extra andre arkivarie	»	2,550
såsom tillägg till anslaget till vikariatsersättning, extra biträden m. m. i departementet:		
för avlösningsförbättring åt tre extra vaktmästare	kr.	225
» ersättning för extra vakttjänstgöring i övrigt....	»	500
» ökning av arvodet till manliga biträden	»	1,700
» ökade vikariatsersättningar under semester	»	1,150
Summa kronor		36,075.

Då ett specificerat förslag för tillgodoseende av departementets behov i förevarande avseende framlades för kommittén, förklarade sig kommittén till fullo inse, att medel för ändamålet vore erforderliga jämväl för år 1918. I likhet med den uppfattning, som i detta avseende av 1916 års riksdag gjordes gällande, ansåge kommittén sig dock icke böra ingå på en prövning av de olika specialiserade anslagsposterna. En dylik prövning syntes kommittén kunna medföra ett föregripande av en definitiv omreglering av departementet; medel för ifrågavarande ändamål

ansåge kommittén skäligen kunna beräknas till enahanda belopp, varmed det till samma ändamål för år 1917 upptagna extra anslaget utginge.

Medel till provisorisk förstärkning av departementets arbetskrafter äro givetvis erforderliga även för år 1918. Emellertid föranledes jag att föreslå en förhöjning i anslaget utöver vad för år 1917 för ändamålet beviljats, och vill jag till stöd härför anföra följande.

I 1917 års anslag är för närvarande till höjning av kabinetssekreterarens arvode beräknat ett belopp av 3,000 kronor; avsikten härmed har varit att i avlöningshänseende bereda kabinetssekreteraren i huvudsak samma ställning som envoyé och förty höja hans arvode från nuvarande 9,000 till 12,000 kronor, varav 9,000 kronor skulle anses motsvara envoyés med samma belopp utgående egentliga lön. Enär i föreliggande förslag till stat kabinetssekreterarens arvode är upptaget till 11,000 kronor, torde för år 1918 det erforderliga fyllnadsarvodet sålunda böra beräknas till 1,000 kronor.

Såsom biträdande kabinetssekreterare är för närvarande en av avdelningscheferna inom departementet förordnad, och är för ifrågasatt befattningshavare, utöver honom tillkommande avlöning såsom avdelningschef, av 1917 års anslag beräknat ett arvode av 900 kronor; hans sammanlagda avlöningsförmåner få icke överskrida 9,000 kronor. Med hänsyn till den anordning, som förmedelst expeditionschefs befattningarnas uppdelning föreslagits för övriga departements vidkommande, och i betraktande av den avlöning av 10,000 kronor, som ifrågasatts för expeditionschefer i övriga departement, synes mig billigt, att jämväl för den biträdande kabinetssekreteraren avlöningsförmånerna beräknas till samma belopp. Utöver honom tillkommande avlöning såsom avdelningschef skulle han alltså äga uppbära ett arvode av 1,900 kronor, dock att de sammanlagda avlöningsförmånerna icke finge överstiga 10,000 kronor.

För närvarande tjänstgöra i departementet tre extra avdelningschefer, av vilka en är avsedd att vikariera för den avdelningschef, som är förordnad till biträdande kabinetssekreterare. Nämnda tre extra avdelningschefer, vilka motsvara extra byråchefer eller särskilda föredragande i andra departement, åtnjuta för närvarande arvoden à 7,000 kronor, utgående från ifrågasatt för år 1917 beviljade anslag. Enär extra byråchefs och extra föredragandes befattningar för andra departements vidkommande föreslagits att i regel ombildas till ordinarie kansli-rådstjänster, synes skäligt, att jämväl extra avdelningschef erhåller motsvarande avlöningsförmåner, dock med sedvanligt avdrag av belopp mot-

svarande pensionsavgift, alltså ett arvode av 7,800 kronor. Då det emellertid är önskvärt att icke öka antalet avdelningschefer utöver det strängt nödvändiga och då en av de nuvarande extra avdelningscheferna blott är avsedd att vikariera för den ordinarie avdelningschef, som tjänstgör såsom biträdande kabinetssekreterare, synes sistnämnde extra avdelningschef böra erhålla samma avlöning som förste sekreterare, varvid dock med hänsyn till hans arbetsuppgifter och tjänstgöring ett särskilt tilläggsarvode bör beredas honom. Jag anser sålunda, att i förevarande anslag böra beräknas dels arvoden å 7,800 kronor till två extra avdelningschefer dels ock arvode av 5,600 kronor (= förste sekreterares avlöning 5,800 kronor, minskad med ett mot pensionsavgift svarande belopp) jämte tilläggsarvode av 1,200 kronor till en extra förste sekreterare, vilken vikarierar för den avdelningschef, som förordnas till biträdande kabinetssekreterare.

Vidare är för innevarande år uti ifrågavarande anslag beräknat ett belopp av 5,050 kronor till en extra förste sekreterare, vilken står till kabinetssekreterarens och chefens för personalavdelningen disposition för beredande av särskilda ärenden. Jämväl för denne befattningshavare böra fortfarande medel beräknas, och torde med hänsyn till nyss antydda beräkningsgrund arvodet böra bestämmas till 5,600 kronor.

Till en extra andre arkivarie är i 1917 års anslag för närvarande beräknat ett arvode av 2,550 kronor. De åligganden, denne nye befattningshavare fått sig anförtrodda, däribland särskilt ledningen av det synnerligen ansvarsfulla och krävande arbetet med chiffrering och dechiffrering, äro emellertid av den art, att det synes nödvändigt, att — för att påräkna att för denna befattning kunna erhålla en fullt kompetent person — han erhåller samma ställning som en förste arkivarie. Hans arvode torde därför böra beräknas lika med avlöningen för en förste arkivarie, minskad med ett mot pensionsavgift svarande belopp, eller alltså till 5,600 kronor.

Såsom jag förut anfört, äro för närvarande i departementet fast anställda tjugi kvinnliga biträden, av vilka sexton uppbara årliga fasta arvoden och fyra avlönas förmedelst timpenning. Medel till dessa biträdens avlöning utgå, på sätt redan erinrats, dels av ett för ändamålet å extra stat för år 1917 beviljat anslag å 14,000 kronor dels av tredje huvudtitelns ordinarie förslagsanslag till skrivmaterialier, expenser, renskrivning m. m. I enlighet med vad jag nyss förordat, skulle å ordinarie stat uppföras tolv kvinnliga biträden, därav fem av tredje och sju av andra graden. Av de sexton biträden, vilka åtnjuta fasta arvoden, återstå alltså fyra. Det synes mig lämpligast, att medel till dessas av-

löning inberäknas i nu förevarande anslag och ej utgå ur nyssnämnda förslagsanslag. Av dessa fyra biträden böra tre erhålla avlöningsförmåner motsvarande tredje gradens biträden och ett jämföras med biträde av andra graden. Enär den allmänt vedertagna regeln, att vid avdrag för ett mot pensionsavgift svarande belopp detta belopp avrundas till närmast högre femti- eller hundratal, av riksdagen tillämpats även i fråga om kvinnliga biträdesbefattningar, torde arvudet för en var av de tre förstnämnda av här ifrågakvarande kvinnliga biträden böra beräknas till 1,950 kronor och för det fjärde till 1,550 kronor.

Vid bifall till vad jag dels förut dels ock nu senast förordat i fråga om kvinnliga biträden i departementet skulle ett anslag, motsvarande det för ändamålet i innevarande års riksstat uppförda extra anslaget å 14,000 kronor, icke behöva äskas för år 1918, ävensom det ordinarie förslagsanslaget till skrivmaterialier, expenser, renskrivning m. m. behöva, så vitt angår skrivbiträden, anlitas allenast för bestridande av ersättning till de fyra extra kvinnliga biträden, vilka för närvarande avlönas medelst timplöning. I de krav, som ställas å sistnämnda förslagsanslag, torde på grund härav kunna beräknas inträda en minskning å cirka 15,000 kronor.

Av 1917 års anslag till provisorisk förstärkning av departementets arbetskrafter är för närvarande såsom tillägg till anslaget till vikariatsersättning, extra biträden m. m. beräknat för avlöningsförbättring åt tre extra vaktmästare ett belopp av 225 kronor. I departementet tjänstgöra för närvarande fyra extra vaktmästare med samma tjänstgöringsskyldighet som de ordinarie och med ersättning huvudsakligen utgående från anslaget till vikariatsersättning, extra biträden m. m. Jag har ovan förordat uppförande å ordinarie stat av två av dessa befattningar; ersättningen till de två återstående synes mig lämpligast böra utgå ur nu förevarande anslag. Med avdrag av ett mot pensionsavgift svarande, efter sedvanliga grunder avrundat belopp skulle sålunda arvudet till en var av dessa två extra vaktmästare beräknas till 1,275 kronor.

Till ersättning för extra vakttjänstgöring i övrigt ävensom till ökning av arvoden till manliga biträden torde medel erfordras till enahanda belopp som för närvarande utgå, alltså respektive 500 och 1,700 kronor.

Till ökade vikariatsersättningar under semester erfordras ett belopp av 1,900 kronor.

Med hänsyn till vad jag nu anfört skulle de belopp, som erfordras för provisorisk förstärkning av departementets arbetskrafter för år 1918, vara följande:

till höjning av kabinetssekreterarens arvode	kronor	1,000
» arvode åt biträdande kabinetssekreteraren	»	1,900
» arvoden åt två extra avdelningschefer, 7,800 kronor åt en var	»	15,600
» arvode åt en extra förste sekreterare, vikarierande för den avdelningschef, som förordnas till biträdande kabinetssekreterare, 5,600 kronor, jämte särskilt tilläggsarvode åt densamme, 1,200 kronor	»	6,800
» arvode åt en extra förste sekreterare	»	5,600
» arvode åt en extra förste arkivarie	»	5,600
» arvoden åt tre kvinnliga biträden, 1,950 kronor åt en var	»	5,850
» arvode åt ett kvinnligt biträde	»	1,550
» arvoden åt två extra vaktmästare, 1,275 kronor åt en var	»	2,550
» ersättning för extra vakttjänstgöring i övrigt	»	500
» ökning av arvoden till manliga biträden	»	1,700
» ökade vikariatsersättningar under semester	»	1,900
	Summa kronor	50,550.

Till provisorisk förstärkning av departementets arbetskrafter m. m. torde alltså böra å extra stat för år 1918 äskas ett anslag å sistnämnda belopp 50,550 kronor.»

c) *Lantförsvarsdepartementet.*

Ökning av departementets arbetsmängd.

Chefen för lantförsvarsdepartementet, statsrådet Åkerman, tog där-
efter till ordet och yttrade:

»Utöver vad chefen för justitiedepartementet redan anfört anhåller jag att till en början få, vad beträffar *lantförsvarsdepartementet*, bestämt framhålla, att det av löneregleringskommittén, på grundvalen av uppgifter från departementet, beräknade personalbehovet är grundat på landshövdingen Schottes förslag till organisation av det interna arbetet (decentralisation m. m.) och alltså måste betraktas motsvara allenast ett *minimi*-behov. Skulle det dröja med genomförande av dylika lättnader i departementets arbete samt arbetsmängden även framgent stegras i lika hög grad, som ägt rum under de senaste åren, har man säkerligen inom en rätt nära framtid att motse krav på ytterligare förstärkning av personalen inom departementet. Såsom belysande i nu nämnt hänseende torde kunna anföras följande rörande föredragningens ordnande inom departementet på senaste tiden.

På sätt framgår av kommitténs betänkande var — frånsatt expeditionschefens avdelning, till vilken huvudsakligen höra utnämningssärenden och andra personfrågor — arbetet inom departementet intill början av innevarande år uppdelat på fyra byråer. Med hänsyn till den arbetsbörda, som påvilar departementet, befanns emellertid denna anordning icke vara tillfyllest, för att föredragningen av alla inkommande ärenden skulle kunna medhinnas inom skälig tid. För avarbetande av förefintlig

balans och för att jämväl i övrigt bereda en välbehövlig lättnad i arbetet för de dåvarande fyra föredragandena, förordnade därför Kungl. Maj:t den 13 januari 1917 en tjänsteman inom departementet att tills vidare intill den 1 juli 1917 tjänstgöra såsom extra föredragande. Till denna extra föredragande hava överlämnats dels balanserade mål, dels ock vissa grupper av ärenden, hörande huvudsakligen till de extra byråerna (tredje och fjärde byrån). Därjämte anvisade Kungl. Maj:t ett belopp av 3,500 kronor för förstärkning under tiden till den 1 juli 1917 av departementets arbetskrafter, vilken förstärkning vunnits därigenom, att några av de nuvarande amanuenserna mot förhöjt arvode åtagit sig att helt ägna sin arbetskraft åt departementet.

I vilken mån den sålunda tillkomna ökningen av antalet föredragande inom departementet kan anses representera ett stadigvarande behov, är ännu för tidigt att bedöma. Redan nu synes man emellertid kunna förutse, att en förlängning av det meddelade förordnandet skall bliva erforderlig för återstoden av innevarande år. Och vad tiden därefter angår, är väl sannt, att, därest en förstärkning av arbetskrafterna inom lantförsvarsdepartementet kommer att genomföras i överensstämmelse med lönerегleringskommitténs förslag, större möjlighet vinnes att vid behov öka antalet föredragande i statsrådsberedningen, då det ju är avsett, att föredragningsskyldighet skall kunna åläggas jämväl förste kanslisekreterarna. Å andra sidan är emellertid att uppmärksamma, att genom ett bifall till kommitténs förslag, att vikarie för det kansliråd, som fullgör föredragningen i regeringsrätten, icke skulle förordnas under dennes semesterledighet, en nu förefintlig utväg till bortarbetande av förefintlig arbetsbalans skulle försvinna. Hittills har nämligen vikarie för nämnda kansliråd alltid förordnats med uppgift att bereda och i statsrådsberedningen föredraga en del balanserade ärenden. Skulle erfarenheten giva vid handen, att det alltjämt hopade arbetsmaterialet nödvändiggör ett fortsatt anlitande av en särskild tjänsteman såsom extra föredragande, lärer Kungl. Maj:t därom kunna meddela beslut och av tillgängliga medel utanordna för ändamålet erforderligt belopp, intill dess frågan om en mera stadigvarande ökning av antalet föredragande kan komma att anses böra föreläggas riksdagen till prövning.

I ytterligare ett avseende anser jag mig hava anledning något närmare ingå på lönerегleringskommitténs förslag rörande lantförsvarsdepartementet.

Vidkommande de kvinnliga biträdena inom departementet har kommittén uttalat, att deras antal bör sättas till fyra, därav två i första

Kvinnligt
biträde av
tredje graden.

och två i andra lönegraden. Mot det föreslagna antalet har jag intet att erinra, då det för närvarande torde vara väl avvägt. Däremot bör uppdelningen på de olika graderna ändras därhän, att å departementets stat uppföras två biträden av första, ett av andra och ett av tredje graden. Ett av de kvinnliga biträden, som nu är anställt inom departementet, har nämligen sådan sysselsättning, att hon synes väl uppfylla de villkor, som riksdagen ansett erforderliga för erhållande av avlöning i tredje normalgraden.

Ifrågavarande biträde sysselsättes nämligen med sådana göromål, som i allmänhet fullgöras av amanuenser, exempelvis rotel- och diarieföring, kollationering av skrivelser, uppsättning av expeditioner m. m. dylikt. I stor utsträckning har hon även anlitats vid utarbetande av propositioner till riksdagen, i det att hon ur handlingarna gjort erforderliga sammandrag m. m. Ifrågavarande biträde har sig jämväl anförtrott att uppsätta och utskryva statsrådsprotokollen i lantförsvarsärenden. Med hänsyn till det stora antal hemliga ärenden, som förekomma inom lantförsvarsdepartementet, måste på den person, som har att taga befattning med dessa ärenden, ställas mycket stora anspråk icke blott på noggrannhet och omtanke utan jämväl på en synnerligen stor grannlagenhet. Det synes mig även med hänsyn härtill vara av vikt, att ifrågavarande biträde i förhållande till de övriga skrivbiträdena erhåller en ställning, som tager sig uttryck i högre avlöningsförmåner. Då ifrågavarande befattningshavare enligt min mening kommer att i än högre grad än hittills användas för kvalificerat arbete och följaktligen helt andra anspråk böra ställas på henne än på kvinnliga biträden av andra graden, finner jag en avlöning, motsvarande den tredje gradens biträden tillkommande, fullt berättigad. Att uppmärksamma är även det ekonomiskt fördelaktiga i en sådan anordning, i det att eljest manliga arbetskrafter måste anlitas, för vilkas avlöande kostnaderna torde ställa sig högre.

Enligt min mening böra alltså å departementets stat uppföras ett kvinnligt biträde av tredje, ett av andra och två av första graden.»

D) Sjöförsvarsdepartementet.

Anslaget till amanuenser, extra biträden och vikariatsersättningar.

Härefter anförde chefen för sjöförsvarsdepartementet, statsrådet

Hans Ericson:

»Från kommitténs förslag i fråga om *sjöförsvarsdepartementet* har jag endast att föreslå en avvikelse.

Hos kommittén hade från departementets sida föreslagits en uppdelning av den nuvarande expeditionschefstjänsten i en statssekreterar- och en expeditionschefsbefattning. Till stöd härför hade bland annat åberopats det ökade antalet riksdagsärenden inom departementet, vilket

föranlett, att ledighet måst beredas expeditionschefen under en avsevärd del av året. Kommittén har emellertid ställt sig avvisande mot detta förslag och anslutit sig till den av landshövdingen Schotte i detta avseende uttalade uppfattningen, nämligen att här kunde träffas samma anordning som i justitiedepartementet eller att statssekreteraren jämväl finge övertaga expeditionschefsgöromålen och sålunda särskild expeditionschef ej behöfve anställas.

Vid beräkning av det för vikariatsersättningar erforderliga anslaget har kommittén också tagit i betraktande, att, därest å stat uppfördes en statssekreterare, som tillika vore expeditionschef, denne, på sätt hittills varit fallet med nuvarande expeditionschefen, under en del av året kunde varda av statssekreterargöromålen hindrad fullgöra de honom i hans egenskap av expeditionschef åliggande göromål. De till samtliga vikariatsersättningar erforderliga medlen beräknar kommittén till 4,200 kronor, och i statförslaget är till amanuenser, extra biträden och vikariatsersättningar upptaget ett belopp av 10,300 kronor.

Ehuru jag anser, att en uppdelning av den nuvarande expeditionschefsbefattningen i två tjänster särskilt med hänsyn till departementets omfattande riksdagsarbete skulle vara synnerligen önskvärd, finner jag mig icke böra motsätta mig kommitténs förslag i detta avseende. Jag förutser likväl, att redan inom den närmare framtiden det kan komma att visa sig behöfligt att företaga dylik uppdelning.

På grund av den stegring av departementets arbetsmängd, som numera inträtt och vari någon minskning icke torde vara att påräkna, läser emellertid med all sannolikhet den blivande generalsekreteraren-expeditionschefen framdeles, såsom under de senare åren varit fallet, böra beredas ledighet från de löpande göromålen åtminstone 8 à 9 månader årligen — inberäknat semester —, under vilken tid ett av kansliråden alltså torde komma att förordnas att bestrida dessa göromål. Såväl med hänsyn till den utsträckning, dessa vikariat sålunda allt fortfarande komma att få, som i betraktande av det ansvar och det arbete, de medföra, synas rättvisa och billighet kräva, att särskild ersättning, utöver den obetydliga skillnaden mellan generalsekreterares och kansliråds tjänstgöringspenningar, beredes den befattningshavare, som förordnas att under ledigheten bestrida expeditionschefsgöromålen. Denna ersättning torde lämpligen böra utgå med högst 100 kronor för månad. I betraktande härav synas mig de till vikariatsersättningar erforderliga medlen böra beräknas till ett med 1,000 kronor förhöjt belopp eller till 5,200 kronor. Anslaget till amanuenser, extra biträden och vikariatsersättningar bör följaktligen bestämmas till 11,300 kronor.»

E) *Civildepartementet.*

Kvinnligt
biträde av
tredje graden.

Chefen för civildepartementet, statsrådet von Sydow, vilken därefter erhöill ordet, yttrade följande:

»I avseende å *civildepartementet* föranledes jag att i ett fall förordna en avvikelse från vad kommittén för detta departement föreslagit.

Hos kommittén hade från departementet föreslagits, att å dess stat måtte uppföras nio kvinnliga biträden, därav ett av tredje graden; och hade i fråga om detta biträde från departementet upplysningar lämnats kommittén rörande det arbete, som skulle komma att åläggas henne. Kommittén har emellertid icke ansett sig kunna tillstyrka uppförande å ordinarie stat av ifrågavarande biträdesbefattning av tredje graden samt till stöd för denna sin avvisande hållning anfört, att de upplysningar, som från departementet lämnats rörande förevarande biträdes arbetsuppgifter, icke syntes motivera befattningens uppförande i likställighet med tredje gradens biträden. I kommitténs statförslag är omförmälda biträdesbefattning uppförd med avlöningsförmåner motsvarande andra gradens biträden.

Chefen för justitiedepartementet har förut uttalat sig ifråga om inrättande i vissa departement av kvinnliga biträdesbefattningar av tredje graden. I anslutning härtill vill jag framhålla, att vad därvid anförts i fråga om dessa befattningshavare synes mig med synnerligt fog kunna tillämpas beträffande en dylik tjänst i civildepartementet.

I fråga om arten av de arbetsuppgifter, som dels redan nu tillkomma dels skulle tillkomma ett dylikt biträde, vill jag, delvis utöver vad i detta avseende förelagts kommittén, meddela följande.

Det har under de senare åren blivit alltmer vanligt, att de kvinnliga biträdena inom departementet användas till göromål, som eljest pläгат utföras av amanuenser. Jag syftar härvid i främsta rummet på sådana göromål som uppsättande av expeditioner och statsrådsprotokoll, diarieföring, kollationering, korrekturläsning m. m. Den omständigheten, att ett biträde sysselsättes med dylikt mera kvalificerat arbete, torde dock icke rimligtvis kunna medföra, att hon bör erhålla en avlöning, motsvarande tredje gradens biträde. Det har emellertid befunnits lämpligt, att ett biträde inom departementet anställas utslutande för dels dylikt dels ock än mer kvalificerat arbete. Särskilt skulle hon hava att biträda vid det omfattande arbetet med framställningar till riksdagen; hon skulle svara för granskning av korrektur och uppehålla förbindelsen med tryckerierna m. m. dylikt. Därjämte skulle hon i stället för en amanuens biträda departementschefen, generalsekreteraren och expeditionschefen med andra göromål av mer kvalificerad

art, såsom uppsättning av brev och expeditioner av olika slag, förande av en del liggare och diaries m. m. På henne skulle jämväl komma att läggas en del utredningsarbeten, i många fall av mera krävande art, vilka arbeten, på grund av deras mera självständiga natur, givetvis fordra, förutom kunskaper inom olika förvaltningsområden, en snabb och klar uppfattning samt ett gott omdöme.

Självfallet måste för dessa uppgifter helt andra kvalifikationer vara tillfinnandes än de, som erfordras för de utav kommittén till andra gradens biträden föreslagna, och jag tvekar icke att tillmäta de av mig uppställda kraven på denna befattningshavare full motsvarighet med vad hittills vid inrättande av kvinnliga biträdesbefattningar av tredje graden fordrats av dessa befattningars innehavare.

Jag vill slutligen erinra, att, därest icke ett kvinnligt biträde av tredje graden blir anställt inom departementet, de arbetsuppgifter, som avsetts skola anförtros åt henne, i stället måste överlämnas åt en och, med hänsyn till deras kortare tjänstgöringstid, möjligen två amanuenser, en åtgärd, som från ekonomisk synpunkt vore ofördelaktigare än den av mig förordade.

Enligt min mening bör alltså å departementets stat, utom fem kvinnliga biträden av andra graden och tre biträden av första graden, uppföras en kvinnlig biträdesbefattning av tredje graden.»

Ordet lämnades härefter åt chefen för finansdepartementet, statsrådet Carleson, som anförde:

»För arvoden och gratifikationer åt amanuenser har kommittén, så vitt angår *finansdepartementet*, beräknat en summa av 8,000 kronor. Detta belopp synes mig vara väl knappt för ett verk av finansdepartementets nuvarande omfattning och blir säkerligen alldeles otillräckligt, om departementets arbetsbörda ökas på sätt landshövdingen Schotte föreslagit eller kristidens påfrestning på departementets arbetskrafter kommer att fortfara under år 1918. Det vore därför önskvärt, om anslagsposten till amanuenser bleve något förstärkt.

För två extra vaktmästare har kommittén beräknat medel till belopp av 2,300 kronor; jämväl en ökning härav synes påkallad. Med den utvidgning av finansdepartementets ordinarie personal, som nu ifrågasättes, blir det nämligen nödigt skaffa departementet ökat lokalutrymme, och då detta icke låter sig göra i den nu disponerade fastigheten, där departementet redan upptager husets samtliga sex våningar, utan det ökade lokalbehovet torde få tillgodoses genom förhyrande av en lägenhet

F) *Finansdepartementet.*
Förstärkning av anslaget till amanuenser, extra biträden och vikariatserättningar.

i en angränsande fastighet, lärer åtminstone en extra vaktmästare utöver de av kommittén föreslagna bliva erforderlig.

Nu nämnda synpunkter blevo från departementets sida framhållna för löneruleringskommittén, i det att, med huvudsaklig tanke på nyssberörda behov, krav framställdes därpå, att vid bestämmandet av anslaget till amanuenser, extra biträden och vikariatsersättningar jämväl skulle beräknas ett belopp av 3,025 kronor för 'extra arbetskrafter i övrigt'.

Kommittén ansåg sig emellertid ej kunna förorda upptagande av ifrågavarande belopp å ordinarie stat. Skulle beloppet finnas med visshet erforderligt, syntes det kommittén böra av riksdagen begäras på extra stat.

Med hänsyn till vad jag sålunda anfört torde, i anslutning till den utväg kommittén sålunda anvisat, såsom tillägg till det i departementets stat föreslagna anslaget till amanuenser, extra biträden och vikariatsersättningar, 17,100 kronor, å extra stat för år 1918 anvisas ett förslagsanslag å högst 3,000 kronor.

Täckande av
brister i
nuvarande
ordinarie an-
slaget till
amanuenser,
vikariats-
ersättning, ren-
skrivning
m. m.

Jag anhåller vidare att få något beröra en fråga, som visserligen icke inverkar på det nu föreliggande förslaget till omorganisation av finansdepartementet, men som dock synes mig lämpligen böra i detta sammanhang omförmälas. Jag syftar på frågan om täckandet av brister i det å departementets nuvarande stat upptagna anslaget till amanuenser, vikariatsersättning, renskrivning m. m.

Ifrågavarande anslag fastställdes av 1911 års riksdag till sitt nuvarande belopp 18,300 kronor. Under de fem år, 1912—1916, anslaget utgått med detta belopp, hava utgifter av natur att skola av anslaget bestridas varit fördelade på de särskilda med anslaget avsedda ändamål på sätt i följande tablå angives:

	1912	1913	1914	1915	1916
Till amanuensarvoden	7,576.61	7,535.48	7,506.10	8,513.96	8,388.01
» vikariatsersättningar under semester	1,457.76	1,511.96	1,248.98	1,621.20	1,563.55
» d:o i anledning av partiell ledighet för expeditionschefen och byråchef	2,219.44	2,209.73	2,772.15	2,370.94	2,276.15
» renskrivning	5,506.69	5,355.93	6,707.20	8,435.59	11,121.28
» gratifikationer	3,575.—	3,560.—	3,000.—	2,695.—	4,600.—
» ersättning åt extra vaktmästare	2,100.—	2,627.50	4,414.86	4,647.51	4,563.75
Summa kronor	22,435.50	22,800.—	25,649.29	28,284.26	32,512.74

På grund av den arbetsbörda, som åvilar departementet, har det, såsom av tablån framgår, redan från början varit omöjligt att hålla utgifterna inom ramen av anslaget, och från och med år 1914 hava utgifterna varit stadda i ständig stegring. Även om man vid undersökning av anledningarna härtill torde få taga i betraktande tillväxten år från år av departementets så att säga ordinarie arbetsbörda, torde dock en väsentlig orsak till de starka utgiftsökningarna vara att finna i de alldeles särskilda arbetsuppgifter, som på grund av de i augusti 1914 inträdda krisförhållandena kommit departementet till del. Av dessa särskilda arbetsuppgifter har otvivelaktigt behandlingen av ärenden rörande utfärdande och upphävande av exportförbud, dispens från dylika förbud samt frågor om det internationella varuutbytet i övrigt och om den utländska sjöfarten, i vilka frågor handläggning statens handelskommission efter dess inrättande den 8 juni 1915 tager del, intagit ett betydande rum. Sedan på senare tid regleringen av tillgångarna på det industriella området blivit i hög grad aktuell och de förberedande arbetena på detta område blivit anförtrodda åt statens industrikommission, hava jämväl härav departementets arbetsuppgifter i betydande grad ökats.

De belopp, varmed anslaget i fråga för vart och ett av åren 1912—1916 överskridits, hava av statskontoret på nådig befallning förskottsvis av tillgängliga medel utanordnats till finansdepartementet. Till ersättande av de utav statskontoret till och med år 1914 sålunda utbetalta förskott har Kungl. Maj:t anvisat erforderliga belopp av sjunde huvudtitelns anslag till extra utgifter. De under åren 1915 och 1916 förskotterade beloppen, utgörande i runda tal respektive 10,000 kronor och 14,000 kronor, hava emellertid ännu icke blivit statskontoret gottgjorda. På grund av storleken av dessa belopp finnes ingen möjlighet att definitivt täcka ifrågavarande brister i anslaget genom anvisning å anslaget till extra utgifter. Sistnämnda anslag uppgår nämligen blott till 32,000 kronor och härav utgår sedan gammalt omkring 20,000 kronor till behövande änkor och barn efter avlidna statstjänare. Då jag sålunda haft att taga i övervägande, vilka åtgärder i nu ifrågavarande hänseende skulle kunna vidtagas, har jag icke kunnat undgå att fästa avseende vid det förhållandet, att behandlingen inom finansdepartementet av de ärenden, som tillhöra handels- och industrikommissionernas arbetsområden, starkt inverkat på ökningen av utgifterna å anslaget i fråga; och med hänsyn härtill synes det mig kunna med skäl ifrågasättas, huruvida icke bristerna i anslaget slutgiltigt skulle kunna täckas med användande av de medel, varöver nämnda kommissioner förfoga på grund av de

till handelskommissionen inflytande avgifterna för bevis om utförseltillstånd m. m.

Enligt vad jag inhämtat, äger handelskommissionen för närvarande en kontant nettobehållning av omkring 300,000 kronor. Härav torde, utan att handels- och industrikommissionernas ekonomi äventyras, kunna utbetalas erforderliga belopp för täckande av såväl bristerna i 1915 och 1916 års anslag till amanuenser m. m. som den brist i samma anslag, vilken med säkerhet kan beräknas komma att uppstå för år 1917. Då nu en nyreglering av departementets stat förestår, har jag ansett tillfället lämpligt att för Kungl. Maj:t tillkännagiva min avsikt att framdeles föreslå Kungl. Maj:t besluta, att de brister i anslaget till amanuenser, vikariatsersättningar, renskrivning m. m., som uppstått efter 1914 års slut och innan ny stat för departementet börjar tillämpas, varda på av mig angivet sätt täckta. I sammanhang härmed torde jämväl få tagas i övervägande, huruvida icke, i den mån handelskommissionens medel därtill förslå, även kunna täckas andra utgifter för ärenden och åtgärder, som äga samband med handelskommissionens verksamhet.»

G) *Ecklesiastikdepartementet.*

Kvinnliga biträden av tredje graden.

Sedan chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Hammarström därefter lämnats tillfälle yttra sig, anförde denne:

»I anslutning till vad chefen för justitiedepartementet i det föregående anført rörande inrättande inom vissa departement av kvinnliga biträdesbefattningar av tredje graden vill jag framhålla, att för *ecklesiastikdepartementets* vidkommande särskild anledning till en sådan anordning synes vara förhanden. Såsom av löneregleringskommitténs betänkande framgår, har ock, enär sedan åtskilliga år inom departementet äro anställda två kvinnliga amanuenser med tjänstgöring av mera kvalificerad art, än som i allmänhet åligger kvinnliga biträden, från departementets sida ifrågasatts, att två kvinnliga biträdesbefattningar av tredje graden måtte uppföras å ordinarie stat. Löneregleringskommittén har emellertid ansett sig icke kunna biträda detta förslag och har därvid dels åberopat, att kommittén icke funnit sig böra understödja liknande framställningar från lantförsvars- och civildepartementen, dels ock hänvisat till karaktären av de göromål ävensom den avlöningsställning, som avsågos böra tillkomma ovannämnda, inom ecklesiastikdepartementet nu tjänstgörande två kvinnliga biträden, då höjning av vederbörande anslag för, bland annat, beredande av ersättning åt dem förelåg till riksdagens prövning.

Jag torde då böra erinra, hurusom, när hos 1909 års riksdag begärdes anslag på extra stat till förhöjning av de inom ecklesiastikdepartementet

anställda amanuensernas arvoden m. m., ett belopp av 2,400 kronor för år avsägs till avlönande av två kvinnliga med något högre bildning utrustade skrivbiträden, vilka skulle hava skyldighet att tillhandagå departementets tjänstemän vid expediering och uppsättning av enklare expeditioner samt i övrigt vid behov utföra maskinskrivningsarbete eller vanligt renskrivningsarbete. Det begärda anslaget beviljades av riksdagen.

I framställning till 1912 års riksdag äskades ökat anslag till förhöjning av amanuensernas arvoden m. m. Därvid meddelades, att med 1910 års ingång i departementet anställdes två kvinnliga extra amanuenser med en avlöning av 100 kronor i månaden och en daglig tjänstgöring av fem timmar. Det alltjämt ökade arbetet hade emellertid påkallat en tidvis ganska omfattande tjänstgöring på övertid, som måste särskilt betalas. Den erfarenhet, man dittills haft av ifrågavarande extra amanuensers arbete, läte med visshet förmoda, att detsamma komme att i ökad grad tagas i anspråk, vadan för framtiden en merkostnad av 400 kronor utöver det beräknade beloppet av 2,400 kronor vore att förvänta. — Ifrågavarande framställning blev, med en mindre jämkning, av riksdagen bifallen.

Redan inom kort blev emellertid dessa kvinnliga biträdens tjänstgöring av väsentligen mera kvalificerad art, än som från början varit avsett. Ett uttryck därför gavs genom ett Kungl. Maj:ts beslut den 31 januari 1913, då Kungl. Maj:t på föredragning av dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet fann gott medgiva, att ifrågavarande två biträden utan hinder därav, att de icke avlagt föreskriven examen för behörighet till anställning i ecklesiastikdepartementet, finge antagas till amanuenser i departementet. Vid ärendets föredragning vitsordade departementschefen, att nämnda två biträden under flerårig tjänstgöring inom ecklesiastikdepartementet med utmärkt skicklighet fullgjort sådana åligganden, som tillhörde amanuenser inom nämnda departement. Enligt vad jag förvissat mig om, kan samma vitsord lämnas dem, såvitt angår deras arbete under de senare åren.

Beträffande arten av den tjänstgöring, som åligger ifrågavarande två biträden, framgår av löneregleringskommitténs betänkande, att denna tjänstgöring, växlande efter olika behov, omfattat biträde vid beredning av mål och ärenden, uppsättande av expeditioner och paragrafer i statsrådsprotokoll, vidimation av avskrifter, granskning av korrektur och uppehållande av förbindelsen med tryckerierna, förande av en del liggare o. s. v. Jag vill härtill lägga, vad särskilt angår berörda utrednings- och uppsättningsarbeten, att desamma ofta nog äro av komplicerad

natur samt kräva stor noggrannhet och god omdömesförmåga. Det kan också förtjäna särskilt anmärkas, att de två kvinnliga amanuenserna under flera år lämnat ett verksamt biträde vid det inom departementet förekommande propositionsarbetet, och detta ej blott genom korrekturgranskning och dylikt utan även genom arbete av mera självständig natur. Överhuvud kan det sägas, att dessa kvinnliga biträdens tjänstgöring i stort sett varit till arten fullt jämförlig med den tjänstgöring, som hittills ålegat inom departementet högst avlönade manliga amanuenser.

Maskinskrivning och annat renskrivningsarbete har icke utförts av de kvinnliga amanuenserna, utan ålegat andra biträden, av vilka några även haft att biträda hos registratorn samt att å de olika byråerna tillhandagå med registrering, korrekturläsning, expeditionsgöromål m. m.

Vad i övrigt angår de kvinnliga amanuensernas tjänstgörings- och avlöningsförhållanden, vidtogs med 1915 års början den förändringen, att den dagliga tjänstgöringstiden för dem utsträcktes till sex timmar (sommartiden fyra timmar). I sammanhang därmed bestämdes det fasta arvodet, som under den föregående tiden efter hand ökats, till 2,000 kronor för år, varjämte ersättning för overtidsarbete upphörde att utgå.

Den nu lämnade redogörelsen torde giva vid handen, att de två kvinnliga amanuensernas arbetsuppgifter, som enligt framställningen till 1909 års riksdag skulle omfatta expediering och uppsättning av enklare expeditioner ävensom maskinskrivning och annat renskrivningsarbete, sedan länge äro av vida mera kvalificerad natur och att deras tjänstgöring kan sägas till fullo motsvara minst de krav, som hittills vid inrättande av kvinnliga biträdesbefattningar av tredje graden ansetts kunna ställas på dessa befattningars innehavare. Härtill kommer, att det ur organisatorisk synpunkt vore en given fördel att få de nuvarande kvinnliga amanuensbefattningarna inordnade i det avlöningssystem, som i liknande fall eljest kommit till användning. Att bibehålla dessa särskilt kvalificerade kvinnliga biträden, vilka hava full tjänstgöringsskyldighet samt på grund av gällande bestämmelser ej kunna i likhet med deras manliga kolleger inom departementet vinna befordran, i den osäkra ställningen av amanuenser och icke giva dem den mera fasta och särskilt i pensionshänseende fördelaktigare ställning, ett uppförande av deras befattningar å ordinarie stat skulle innebära, vore, synes det mig, en anordning, som föga skulle överensstämma med de principer, som under de senare åren varit ledande vid ordnandet av de kvinnliga biträdenas ställning inom andra delar av statsförvaltningen.

I enlighet med vad sålunda anförts synas mig starka skäl tala för

att å ecklesiastikdepartementets stat för tjänstgöring å kansliavdelningen nu uppföras, förutom av löneregleringskommittén förordade två kvinnliga biträdesbefattningar av andra graden och fem dylika befattningar av första graden, jämväl två kvinnliga biträdesbefattningar av tredje graden.

Mot löneregleringskommitténs förslag i övrigt, så vitt särskilt angår ecklesiastikdepartementet, har jag intet annat att erinra, än att anslaget 'till amanuenser, extra biträden och vikariatsersättningar', 31,800 kronor, varav 16,500 kronor avsetts till avlönande av amanuenser å kansliavdelningen, synes mig väl knappt beräknat, särskilt med hänsyn därtill, att kommittén förordat uppförande å stat av endast sex andre kanslisekreterare, under det att från departementets sida åtta dylika tjänstemän ansetts erforderliga. Då emellertid, vid bifall till mitt förslag om inrättande av två kvinnliga biträdesbefattningar av tredje graden, avlöningen till de nuvarande två kvinnliga amanuenserna icke vidare skulle utgå från amanuensanslaget, har jag ansett mig icke böra hemställa om någon höjning av anslagets belopp, sådant det av löneregleringskommittén föreslagits.»

Anslaget till amanuenser, extra biträden och vikariatsersättningar.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Dahlberg, anförde härefter:

»I löneregleringskommitténs förslag, så vitt angår *jordbruksdepartementet*, har jag att, utöver vad chefen för justitiedepartementet förut anfört, föreslå allenast en ändring, avseende en mindre höjning av det i kommitténs statförslag för departementet upptagna anslaget till amanuenser, extra biträden och vikariatsersättningar.

H) *Jordbruksdepartementet.*

Anslaget till amanuenser, extra biträden och vikariatsersättningar.

På sätt framgår av löneregleringskommitténs betänkande, utgår för närvarande ett arvode av 350 kronor för vård och tillsyn av departementets bibliotek. Detta arvode har hittills uppburits av ett kvinnligt biträde, som för övrigt erhållit ersättning efter räkning för det arbete hon utfört. Att ålägga någon av de för departementets del föreslagna tre biträdena med första gradens avlöning ett så pass självständigt och ansvarsfullt uppdrag synes icke böra ifrågasättas, utan borde det biträde, som skulle kunna betros därmed, erhålla åtminstone andra gradens avlöning. Som det emellertid icke kan antagas, att för besättandet av en dylik fast biträdesbefattning städse skall finnas tillgång till en person, som innehar de särskilda kvalifikationer, som erfordras för ett rätt handhavande av biblioteksgöromålen, synes det mig lämpligast, att för avlönande av den, som skulle komma att bestrida dessa göromål, visst belopp beräknas i anslagsposten till amanuenser, extra biträden och vikariats-

ersättningar. På grund av tillväxten av biblioteket samt den allmänna stegringen i avlöningar torde detta belopp icke böra beräknas lägre än till 500 kronor, till följd varav sagda anslagspost skulle höjas från det av kommittén föreslagna beloppet 14,400 kronor till 14,900 kronor.

Givetvis skulle berörda arvode icke kunna tilläggas någon ordinarie befattningshavare i departementet.»

III) Avlö-
nings-
villkor.

Chefen för justitiedepartementet tog därefter åter till ordet och yttrade:

»Mot de av kommittén föreslagna avlöningvillkoren — enkannerligen i de punkter, där kommittén förordat vissa tillägg till eller ändringar i allmänt vedertagna dylika villkor — torde i allmänhet intet vara att erinra. Endast i ett par avseenden, båda rörande rätten till ålderstilläggs åtnjutande, anser jag mig böra förorda avvikelse från kommitténs förslag.

Utvidgad rätt
att för åtnju-
tande av
ålderstillägg
tillgodoräkna
sig tjänst-
göring i vissa
extra befatt-
ningar.

Kommittén erinrar, hurusom i vissa departement för närvarande åtskilliga personer tjänstgöra såsom extra befattningshavare (extra byråchef, extra kanslisekreterare och extra ordinarie aktuarie), till vilka befattningars uppehållande riksdagen på extra stat år efter år anvisat särskilda medel, motsvarande, med vissa 'pensionsavdrag', avlöningsförmånerna för ordinarie befattningshavare av samma grader. Rätt att för löneförhöjning tillgodoräkna sig tjänstgöring å dylik tjänst på extra stat har hittills medgivits i ett flertal särskilda fall och i regel i samband med den extra tjänstens förvandling till ordinarie. Kommittén förordar också för statsdepartementens vidkommande, att befattningshavare, som utnämnts att från de nya lönestaternas ikraftträdande innehava ordinarie tjänst i statsdepartement, må för erhållande av löneförhöjning tillgodoräknas den tid, varunder han omedelbart före nämnda ikraftträdande på grund av stadigvarande förordnande i departement bestritt tjänst av motsvarande lönegrad med av riksdagen på extra stat anvisad avlöning.

Denna rätt, vilken måste anses fullt befogad, synes dock böra utsträckas att gälla jämväl sådan befattningshavare, som under den närmaste tiden före de nya staternas ikraftträdande beforderats till innehavare av ordinarie tjänst och omedelbart före denna befordran på grund av stadigvarande förordnande bestritt tjänst av motsvarande lönegrad med av riksdagen på extra stat anvisad avlöning. Billigheten bjuder nämligen, att en dylik befattningshavare icke må gå förlustig en rättighet, som skulle tillkommit honom, därest han först med de nya staternas

ikraftträdande blivit befördrad till innehavare av ordinarie tjänst. Såvitt man nu kan bedöma, skulle det komma att bliva endast två befattningshavare (kanslissekreterare), båda utnämnda från och med dag under år 1917, som skulle beröras av en sålunda utvidgad lönetursrätt; och är det förslag till avlöningsvillkor, som jag i nu ifrågakommande avseende kommer att framställa, avfattat i överensstämmelse härmed.

Den andra avvikelse från löneredgeringskommitténs förslag i nu förevarande del, varom jag ämnar framställa förslag, gäller rätt för sådana amanuenser, som från de nya staternas ikraftträdande befördras till andre kanslissekreterare, att för ålderstilläggs åtnjutande tillgodoräkna sig någon del av den tid, de haft anställning som amanuenser. I denna fråga ansluter jag mig nämligen till den uppfattning, som kommit till synes i den förut omnämnda reservation, som avgivits av en av kommitténs ledamöter.

Rätt för andre kanslissekreterare att för ålderstilläggs åtnjutande tillgodoräkna sig viss föregående tjänstgöring.

I en till kommittén remitterad framställning har gjorts gällande, att de amanuenser, som efter den nya löneredgeringens ikraftträdande komme att befördras till ordinarie befattningar inom departementen och som under avsevärt lång tid där tjänstgjort som extra ordinarie, borde för åtnjutande av ålderstillägg få tillgodoräkna sig någon del av den tid, de i sistnämnda egenskap tjänstgjort. Liknande förmån borde även beredas de amanuenser och kanslissekreterare, som på grund av Kungl. Maj:ts beslut uppehållit mera stadigvarande förordnanden såsom extra föredragande eller såsom vikarier å ordinarie tjänst.

Kommittén ställer sig avvisande häremot. Visserligen säger sig kommittén finna de synpunkter, som i detta avseende framhållits, vara med hänsyn till de i befordrings- och även andra avseenden ogynnsamma förhållanden, som under en lång tid varit rådaende inom statsdepartementen, behjärtansvärda och därför till en viss grad förtjänta av beaktande. Kommittén anser emellertid, att ett realiserande av förevarande önskemål skulle i olika avseenden kunna medföra konsekvenser, vilka kommittén för närvarande icke kunde till deras räckvidd överskåda.

I berörda reservation framhålles billigheten därav, att, därest en dugande amanuens efter kanske 10- till 15-årig tjänstgöring i ett departement befördras att från tiden för de nya lönestaternas ikraftträdande innehava en tjänst i första lönegraden, honom må kunna för ålderstilläggs åtnjutande tillgodoräknas någon del av tjänstetiden. Reservanten förutsätter härvid, att ej annan tid bör ifrågakomma till tillgodoräkning än den, under vilken arbetet varit av vad reservanten med hänvisning till motiveringen för sitt förslag kallar ordinarie natur och fordrat tjänst-

göring i ungefär den omfattning, som kräves av befattningshavare i första lönegraden. Den närmare tillämpningen av det ifrågasatta medgivandet borde överlämnas till Kungl. Maj:t; därigenom skulle vid övergången till den nya löneregleringen de särskilda omständigheterna i olika fall kunna bliva tillbörligen och i inbördes rättvis grad beaktade. Såsom förutsättningar och gränser för ett dylikt medgivande föreslår reservanten,

att den till förstagsbefattning befordrade amanuensen skall hava varit anställd i departementet under minst de åtta närmast före tillträdet till befattningen förflutna åren;

att han under de sista fem åren av nyssnämnda tid fullgjort tjänstgöring i lika eller nära lika omfattning, som under samma tid fordrats av ordinarie tjänsteman i första lönegraden; samt

att tillgodoräknande av föregående tjänstetid skall avse viss del av den tid av fem år, som nyss angivits, dock att i särskilda undantagsfall hela denna tid må tillgodoräknas.

De skäl, som av reservanten anförts för denna uppfattning äro följande.

Reservanten erinrar till en början, hurusom ny lönereglering för statsdepartementen, vilken sedan omkring ett tiotal år ansetts och angivits vara 'förestående', på grund av mellankomna förhållanden alltjämt fått anstå; därest nu föreliggande förslag genomfördes, skulle regleringen icke komma att träda i tillämpning förrän tidigast med 1918 års ingång. De nya arbetskrafter, som arbetsmängdens ökning under den ifrågakomna tidsperiodens lopp successivt gjort erforderliga, hade emellertid ej blivit anställda i nyinrättade ordinarie befattningar, utan med hänvisning till den förestående omregleringen hade anlitats andra utvägar, däribland den att genom ökning gång efter annan av anslagen till amanuenser m. m. bereda möjlighet till anställande och avlönande av allt flera personer i amanuensers extra ordinarie ställning. I följd därav hade amanuensantalet inom departementen alltmera ökats och det extraordinariesystem befordrats, vars olägenheter länge och från många håll påtalats. Situationen hade sålunda i korthet varit den, att nödvändigt arbete ej blott fått, utan i vida större omfattning än som bort förekomma måst — mot otillfredsställande gottgörelse — utföras av extra ordinarie personal i amanuens' ställning, emedan de ordinarie befattningshavarna icke kunnat medhinna detsamma. Kommittén hade nu sökt undanröja denna oegentlighet genom att förorda upprättande av ett flertal ordinarie befattningar, vilkas innehavare skulle komma att övertaga amanuensernas arbete. I mån som kommitténs förslag därutinnan vunne godkännande, syntes statsmakterna hava givit erkännande av, att för staten nödigt arbete av den vikt och beskaffenhet i övrigt, att det

borde fullgöras av ordinarie befattningshavare, utförts av de ditillsvarande amanuenserna.

Reservanten hänvisar vidare därtill, att ett medgivande rörande extra ordinarie tjänstetids tillgodoräknande, liknande vad nu ifrågasatts, redan i olika fall lämnats av statsmakterna, såsom vid löneregleringar för postverket och postsparbanken. Dessutom framhålles, att befordran till första ordinarie tjänst vid jämförelsevis hög ålder, såsom här ej sällan skulle bliva fallet, för den befordrade skulle medföra, att han under sin första ordinarie tid hade att vidkännas retroaktivavgifter till civilstatens änke- och pupillkassa, vilka måste anses i förhållande till hans begynnelseavlönning mycket betungande.

I fråga om de av kommittén befarade konsekvenserna säger sig reservanten ej kunnat finna, att sådana skulle kunna uppstå beträffande mer än ett eller annat ännu icke nyreglerat ämbetsverk. Och därest vid en nyreglering för något av dessa verk förhållandena för vissa av dess ditillsvarande extra ordinarie tjänstemän skulle befinnas verkligen jämförliga med dem, som föreläge för de här avsedda amanuenserna, ansåge reservanten en lika billighet tala för ett lika medgivande till dessa tjänstemäns förmån. Ett sådant medgivandes ekonomiska innebörd eller räckvidd i annat avseende syntes ej kunna betraktas såsom för staten avskräckande.

Såsom jag redan nämnt, ansluter jag mig till den av reservanten uttalade uppfattningen. Kommittén finner ett förslag i denna riktning behjärtansvärt, men avvisar detsamma med hänsyn till vissa befarade konsekvenser. För egen del måste jag, i likhet med reservanten, finna dessa farhågor vara av underordnad betydelse, i all synnerhet om man tager i betraktande de säregna förhållanden, som under de senaste åren varit rådande inom departementen. På detta och de av reservanten i övrigt anförda skälen anser jag mig böra tillstyrka en bestämmelse om tillgodoräknande av viss extra ordinarie tjänstetid i den omfattning och under de förutsättningar, som av reservanten föreslagits. Såvitt man nu kan överblicka förhållandena, torde ett bifall till detta förslag komma att medföra, att ifrågavarande förmån tillerkännes fem à sex tjänstemän.

I fråga om övergångsförhållanden har kommittén tänkt sig möjligheten, att vid den föreslagna regleringens genomförande det av förekommen anledning kunde befinnas lämpligt att icke till förste kansli-sekreterare befordra samtliga dem, som för närvarande såsom ordinarie

IV) Övergångsförhållanden.
a) Kansli-sekreterare.

innehavare bekläda kanslisekreterarbefattning. I sådana fall ansåge kommittén det bliva nödigt att överflytta dylika kanslisekreterare å övergångsstat, varvid de borde få bibehålla dem nu tillkommande avlöningsförmåner å ordinarie stat och dessutom erhålla provisoriskt avlöningstillägg i överensstämmelse med vad förut i liknande fall av riksdagen medgivits. Motsvarande antal andre kanslisekreterarbefattningar borde i dylika fall hållas vakanta under övergångstiden.

Mot vad kommittén i berörda avseende föreslagit har jag intet att erinra.

Förslag till övergångsstat för icke befordrade kanslisekreterare torde emellertid icke nu kunna föreläggas riksdagen, utan synes därmed lämpligen få anstå till nästkommande års riksdag.

För ordnande av förhållandena under år 1918 anser jag böra träffas följande anordning.

Enär, på sätt nyss nämnts, för de fall, då nuvarande kanslisekreterare icke skulle komma att befordras till förste kanslisekreterare, motsvarande antal andre kanslisekreterarbefattningar skulle komma att hållas vakanta under övergångstiden, skulle de sålunda inbesparade andre kanslisekreteraravlönningarna kunna användas till avlöande av de icke befordrade kanslisekreterarna. Som begynnelseavlönningen för nuvarande kanslisekreterare — fränsett det provisoriska avlöningstillägget — är lika med den för andre kanslisekreterare föreslagna, skulle berörda andre kanslisekreteraravlönningar förslå till beredande åt de ifrågavarande kanslisekreterarna av — fränsett ålderstillägg — lika stor avlöning som den de nu uppbara å ordinarie stat. Emellertid borde de nuvarande kanslisekreterare, som eventuellt icke skulle komma att befordras, komma i åtnjutande jämväl av belopp, motsvarande provisoriska avlöningstillägg. Som de härför erforderliga medlen ej kunna på förhand fixeras, torde desamma få för år 1918 förskottas av tillgängliga medel för att sedermera hos riksdagen anmälas till ersättande. Vad angår de ifrågavarande kanslisekreterarna möjligen tillkommande ålderstillägg, torde de kunna bestridas från de under vederbörande huvudtitlar uppförda förslagsanslagen till ålderstillägg.

b) Registra-
torer.

I fråga om registratorerna anser kommittén, att de registratorer, som icke vilja underkasta sig de nya avlöningsstaterna jämte därmed förbundna villkor och bestämmelser och som icke kunna lagligen därtill förbindas, skola få bibehållas vid dem nu tillkommande avlöningsförmåner, provisoriskt avlöningstillägg däri inbegripet, dock så att i stället

för sportler, som i sammanhang med löneregleringen indragas, skall utgå gottgörelse, beräknad efter medeltalet av den inkomst, tjänstnehavaren kan anses hava åtnjutit av sålunda indragna sportler under den senast förflutna tid, såvitt möjligt ej understigande fem år, därför denna inkomst kan utrönas.

De registratorer, vilka icke vilja underkasta sig de nya avlöningsstaterna och ej heller kunna därtill förbindas, torde få, med oförändrad tjänstgöringsskyldighet, fortfarande åtnjuta avlöning enligt hittills gällande stat. Beträffande dessa registratorer synes mig jämväl billigheten fordra, att de må bibehållas vid dem nu tillkommande provisoriska avlöningstillägg, dock med det avdrag för sportelinkomst, som stadgats för vissa registratorer. Enär vid sådant förhållande avlöningen enligt den nya staten icke komme att förslå till bestridande av vad de skulle äga att av statsmedel bekomma, torde medel erfordras för att täcka eventuellt uppkommande brist. Det belopp, som sålunda bliver behöfligt, kan ej på förhand fixeras. Något anslag för ändamålet synes emellertid icke nödigt, utan torde det erforderliga beloppet, innefattande jämväl gottgörelse för indragna sportler på sätt kommittén föreslagit, få av tillgängliga medel förskötteras för att sedermera årligen hos riksdagen anmälas till ersättande.

I fråga om indragning av sportlerna har jag intet att erinra mot vad kommittén i detta avseende föreslagit. Frågan om de ändringar i förordningen angående expeditionslösen och stämpelförordningen, som skulle föranledas av bifall till kommitténs förslag, innefattar emellertid ämnen, som icke ankomma på justitiedepartementets föredragning. Därest förslag till erforderliga ändringar i stämpelförordningen icke skulle kunna hinna föreläggas nu pågående riksdag, skulle, även efter det eventuellt med 1918 års ingång nya lönestater för departementen trätt i kraft, expeditionslösen därstädes enligt nu gällande förordning ännu någon tid komma att utgå. Till förekommande av den oegentligheten, att tjänsteman, som ingått på ny lönestat, härigenom skulle få tillgodonjuta högre inkomst av sin befattning, än som åsyftats, torde för sådant fall böra stadgas, att dylik expeditionslösen icke må av vederbörande behållas utan skall till statsverket redovisas.

I anledning av vad i detta ärende anförts får jag nu till en början framlägga följande *förslag till nya ordinarie avlöningsstater för de särskilda statsdepartementen ävensom, så vitt angår utrikes- och ecklesiastikdepartementen, till vissa övergångsstater:*

**Chefens för
justitiedepartementet
sammanfattande
förslag och
hemställan.**

A) Justitiedepartementet.

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Orts-till-lägg	Summa	
<i>Kansliavdelningen:</i>					
1 generalsekreterare och expeditionschef, arvode	—	—	—	11,000	Av detta arvode anses 3,000 kr. motsvaratjänstgöringspenningar.
1 kansliråd	5,000	2,500	600	8,100	
1 dito	5,000	2,500	600	8,100	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kr.
1 förste kanslisekreterare	3,600	1,800	400	5,800	
1 registrator	2,600	1,600	300	4,500	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter 10 år med ytterligare 500 kr.
1 andre kanslisekreterare	2,200	1,500	300	4,000	
1 dito, med tjänstgöring även å lagavdelningen	2,200	1,500	300	4,000	
<i>Lagavdelningen:</i>					
1 generalsekreterare och chef för lagavdelningen, arvode	—	—	—	11,000	Av detta arvode anses 3,000 kr. motsvaratjänstgöringspenningar.
1 ledamot å lagavdelningen, arvode	—	—	—	8,100	Av detta arvode anses 2,500 kr. motsvaratjänstgöringspenningar.
1 förste kanslisekreterare, med tjänstgöring även å kansliavdelningen	3,600	1,800	400	5,800	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter 10 år med ytterligare 500 kr.
1 kvinnligt biträde av andra graden	900	550	150	1,600	Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kr. och efter 10 år med ytterligare 200 kr.
1 kvinnligt biträde av första graden	700	350	150	1,200	
1 dito	700	350	150	1,200	
1 förste vaktmästare	900	550	150	1,600	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr. och efter 10 år med ytterligare 100 kr.
1 vaktmästare	700	450	150	1,300	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr., efter 10 år med ytterligare 100 kr. och efter 15 år med än ytterligare 100 kr.
1 dito	700	450	150	1,300	
Till amanuenser, extra biträden och vikariatsersättningar	—	—	—	9,500	
Summa kronor	—	—	—	88,100	

Anm. Därest bostad med bränsle eller med bränsle och lyse anvisas åt förste vaktmästare eller vaktmästare, skall han av sin lön avstå för bostad med bränsle 250 kronor samt för bostad med bränsle och lyse 275 kronor, allt för år räknat. Åtnjutes lyse, åligger befattningshavare att själv bekosta armatur och lampor.

B) Utrikesdepartementet.

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Orts-till-lägg	Summa	
1 kabinetssekreterare, arvode	—	—	—	11,000	} Av detta arvode anses 3,000 kr. motsvaratjänstgöringspenningar.
1 kansliråd och avdelningschef	5,000	2,500	600	8,100	
4 dito	20,000	10,000	2,400	32,400	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kr.
1 förste sekreterare	3,600	1,800	400	5,800	
3 dito	10,800	5,400	1,200	17,400	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter 10 år med ytterligare 500 kr.
1 förste arkivarie	3,600	1,800	400	5,800	
1 andre sekreterare	2,200	1,500	300	4,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr., efter 10 år med ytterligare 500 kr. och efter 15 år med ytterligare 500 kr.
6 dito	13,200	9,000	1,800	24,000	
1 andre arkivarie	2,200	1,500	300	4,000	
1 kvinnligt biträde av tredje graden	1,100	750	150	2,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kr. och efter 10 år med ytterligare 200 kr.
4 dito	4,400	3,000	600	8,000	
1 kvinnligt biträde av andra graden	900	550	150	1,600	
6 dito	5,400	3,300	900	9,600	} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr. och efter 10 år med ytterligare 100 kr.
1 förste vaktmästare	900	550	150	1,600	
1 vaktmästare	700	450	150	1,300	} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr., efter 10 år med ytterligare 100 kr. och efter 15 år med ytterligare 100 kr.
5 dito	3,500	2,250	750	6,500	
1 portvakt	700	450	150	1,300	
Till vikariatsersättningar, extra biträden m. m.	—	—	—	19,000	
Summa kronor	—	—	—	163,400	

Anm. Därest bostad med bränsle eller med bränsle och lyse anvisas åt förste vaktmästare, vaktmästare eller portvakt, skall han av sin lön avstå för bostad med bränsle 250 kronor samt för bostad med bränsle och lyse 275 kronor, allt för år räknat. Åtnjutes lyse, åligger befattningshavare att själv bekosta armatur och lampor.

Övergångsstat.

	Kronor
Personligt avlöningstillägg till Rosa Grönlund, under förutsättning att hon antages till kvinnligt biträde av tredje graden å den ordinarie staten	900
Personligt avlöningstillägg till Augusta Eklund, under förutsättning att hon antages till kvinnligt biträde av tredje graden å den ordinarie staten	400
Summa kronor	1,300
<i>Bihang till riksdagens protokoll 1917. 1 saml. 191 häft. (Nr 230.)</i>	10

C) Lantförsvarsdepartementet.

	Lön	Tjänstgöringspennningar	Orts-till-lägg	Summa	
1 generalsekreterare, arvode	—	—	—	11,000	Av detta arvode anses 3,000 kr. motsvaratjänstgöringspennningar.
1 expeditiöschef	6,200	2,800	1,000	10,000	
1 kansliråd	5,000	2,500	600	8,100	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kr.
3 dito	15,000	7,500	1,800	24,300	
1 förste kanslisekreterare	3,600	1,800	400	5,800	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter 10 år med ytterligare 500 kr.
3 dito	10,800	5,400	1,200	17,400	
1 registrator	2,600	1,600	300	4,500	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr., efter 10 år med ytterligare 500 kr. och efter 15 år med än ytterligare 500 kr.
1 andre kanslisekreterare	2,200	1,500	300	4,000	
4 dito	8,800	6,000	1,200	16,000	
1 registrator å kommandoexpeditionen, arvode	—	—	—	1,800	
1 kvinnligt biträde av tredje graden ..	1,100	750	150	2,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kr. och efter 10 år med ytterligare 200 kr.
1 kvinnligt biträde av andra graden ..	900	550	150	1,600	
1 kvinnligt biträde av första graden ..	700	350	150	1,200	
1 dito	700	350	150	1,200	
1 förste vaktmästare	900	550	150	1,600	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr. och efter 10 år med ytterligare 100 kr.
1 vaktmästare	700	450	150	1,300	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr., efter 10 år med ytterligare 100 kr. och efter 15 år med än ytterligare 100 kr.
1 dito	700	450	150	1,300	
1 förste vaktmästare å kommandoexpeditionen	900	550	150	1,600	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr. och efter 10 år med ytterligare 100 kr.
1 stentryckare vid generalstabens litografiska anstalt, arvode	—	—	—	500	
Till amanuenser, extra biträden och vikariatsersättningar	—	—	—	15,000	
Summa kronor	—	—	—	130,200	

Anm. Därest bostad med bränsle eller med bränsle och lyse anvisas åt förste vaktmästare eller vaktmästare, skall han av sin lön avstå för bostad med bränsle 250 kronor samt för bostad med bränsle och lyse 275 kronor, allt för år räknat. Åtnjutes lyse, åligger befattningshavare att själv bekosta armatur och lampor.

D) Sjöförsvarsdepartementet.

	Lön	Tjänstgöringspennningar	Orts-tilllägg	Summa	
1 generalsekreterare och expeditionschef, arvode	—	—	—	11,000	{ Av detta arvode anses 3,000 kr. motsvaratjänstgöringspennningar.
1 kansliråd	5,000	2,500	600	8,100	{ Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kr.
1 dito	5,000	2,500	600	8,100	
1 förste kanslisekreterare	3,600	1,800	400	5,800	{ Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter 10 år med ytterligare 500 kr.
1 dito	3,600	1,800	400	5,800	
1 registrator	2,600	1,600	300	4,500	{ Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr., efter 10 år med ytterligare 500 kr. och efter 15 år med än ytterligare 500 kr.
1 andre kanslisekreterare	2,200	1,500	300	4,000	
1 dito	2,200	1,500	300	4,000	
1 kvinnligt biträde av andra graden	900	550	150	1,600	{ Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kr. och efter 10 år med ytterligare 200 kr.
1 kvinnligt biträde av första graden	700	350	150	1,200	
1 förste vaktmästare	900	550	150	1,600	{ Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr. och efter 10 år med ytterligare 100 kr.
1 vaktmästare	700	450	150	1,300	{ Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr., efter 10 år med ytterligare 100 kr. och efter 15 år med än ytterligare 100 kr.
1 förste vaktmästare å kommandoexpeditionen, med skyldighet att bestrida uppässning i departementet jämväl utom kommandoxpeditionen	900	550	150	1,600	{ Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr. och efter 10 år med ytterligare 100 kr.
Till amanuenser, extra biträden och vikariatsersättningar	—	—	—	11,300	
Summa kronor	—	—	—	69,900	

Anm. Därest bostad med bränsle eller med bränsle och lyse anvisas åt förste vaktmästare eller vaktmästare, skall han av sin lön avstå för bostad med bränsle 250 kronor samt för bostad med bränsle och lyse 275 kronor, allt för år räknat. Åtnjutes lyse, åligger befattningshavare att själv bekosta armatur och lampor.

E) Civildepartementet.

	Lön	Tjänstgöringspennin- gar	Orts- till- lägg	Summa	
1 generalsekreterare, arvode	—	—	—	11,000	} Av detta arvode anses 3,000 kr. motsvaratjänstgöringspenningar.
1 expeditionschef	6,200	2,800	1,000	10,000	
1 kansliråd	5,000	2,500	600	8,100	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kr.
5 dito	25,000	12,500	3,000	40,500	
1 byråchef för lagärenden, arvode ...	—	—	—	8,100	} Av detta arvode anses 2,500 kr. motsvaratjänstgöringspenningar.
1 förste kanslisekreterare	3,600	1,800	400	5,800	
5 dito	18,000	9,000	2,000	29,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter 10 år med ytterligare 500 kr.
1 registrator	2,600	1,600	300	4,500	
1 andre kanslisekreterare	2,200	1,500	300	4,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr., efter 10 år med ytterligare 500 kr. och efter 15 år med än ytterligare 500 kr.
7 dito	15,400	10,500	2,100	28,000	
1 kvinnligt biträde av tredje graden	1,100	750	150	2,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kr. och efter 10 år med ytterligare 200 kr.
1 kvinnligt biträde av andra graden	900	550	150	1,600	
4 dito	3,600	2,200	600	6,400	
1 kvinnligt biträde av första graden	700	350	150	1,200	
2 dito	1,400	700	300	2,400	} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr. och efter 10 år med ytterligare 100 kr.
1 förste vaktmästare	900	550	150	1,600	
1 vaktmästare	700	450	150	1,300	} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr., efter 10 år med ytterligare 100 kr. och efter 15 år med än ytterligare 500 kr.
4 dito	2,800	1,800	600	5,200	
För tjänstgöring såsom statsrådsvaktmästare:					
1 förste vaktmästare	900	550	150	1,600	} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr. och efter 10 år med ytterligare 100 kr.
1 dito	900	550	150	1,600	
Till amanuenser, extra biträden och vikariatsersättningar	—	—	—	31,500	
Summa kronor	—	—	—	205,400	

Anm. Därest bostad med bränsle eller med bränsle och lyse anvisas åt förste vaktmästare eller vaktmästare, skall han av sin lön avstå för bostad med bränsle 250 kronor samt för bostad med bränsle och lyse 275 kronor, allt för år räknat. Åtnjutes lyse, åligger befattningshavare att själv bekosta armatur och lampor.

F) Finansdepartementet.

	Lön	Tjänstgöringspennningar	Orts-till-lägg	Summa	
1 generalsekreterare, arvode	—	—	—	11,000	} Av detta arvode anses 3,000 kr. motsvara tjänstgöringspennningar.
1 expeditiöschef	6,200	2,800	1,000	10,000	
1 kansliråd	5,000	2,500	600	8,100	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kr.
3 dito	15,000	7,500	1,800	24,300	
1 förste kanslisekreterare	3,600	1,800	400	5,800	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter 10 år med ytterligare 500 kr.
3 dito	10,800	5,400	1,200	17,400	
1 registrator	2,600	1,600	300	4,500	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr., efter 10 år med ytterligare 500 kr. och efter 15 år med än ytterligare 500 kr.
1 andre kanslisekreterare	2,200	1,500	300	4,000	
3 dito	6,600	4,500	900	12,000	
1 kvinnligt biträde av andra graden	900	550	150	1,600	} Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kr. och efter 10 år med ytterligare 200 kr.
2 dito	1,800	1,100	300	3,200	
1 kvinnligt biträde av första graden	700	350	150	1,200	
3 dito	2,100	1,050	450	3,600	} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr. och efter 10 år med ytterligare 100 kr.
1 förste vaktmästare	900	550	150	1,600	
1 vaktmästare	700	450	150	1,300	} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr., efter 10 år med ytterligare 100 kr. och efter 15 år med än ytterligare 100 kr.
2 dito	1,400	900	300	2,600	
Till amanuenser, extra biträden och vikariatsersättningar	—	—	—	17,100	
Summa kronor	—	—	—	129,300	

Anm. Därest bostad med bränsle eller med bränsle och lyse anvisas åt förste vaktmästare eller vaktmästare, skall han av sin lön avstå för bostad med bränsle 250 kronor samt för bostad med bränsle och lyse 275 kronor, allt för år räknat. Åtnjutes lyse, åligger befattningshavare att själv bekosta armatur och lampor.

G) Ecklesiastikdepartementet.

	Lön	Tjänstgöringspennningar	Orts-tilllägg	Summa	
1 generalsekreterare, arvode	—	—	—	11,000	} Av detta arvode anses 3,000 kr. motsvara tjänstgöringspennningar.
1 expeditionschef	6,200	2,800	1,000	10,000	
<i>Kansliavdelningen:</i>					
1 kansliråd	5,000	2,500	600	8,100	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kr.
4 dito	20,000	10,000	2,400	32,400	
1 förste kanslisekreterare	3,600	1,800	400	5,800	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter 10 år med ytterligare 500 kr.
4 dito	14,400	7,200	1,600	23,200	
1 registrator	2,600	1,600	300	4,500	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr., efter 10 år med ytterligare 500 kr. och efter 15 år med än ytterligare 500 kr.
1 andre kanslisekreterare	2,200	1,500	300	4,000	
5 dito	11,000	7,500	1,500	20,000	
1 kvinnligt biträde av tredje graden	1,100	750	150	2,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kr. och efter 10 år med ytterligare 200 kr.
1 dito	1,100	750	150	2,000	
1 kvinnligt biträde av andra graden	900	550	150	1,600	
1 dito	900	550	150	1,600	
1 kvinnligt biträde av första graden	700	350	150	1,200	
4 dito	2,800	1,400	600	4,800	
<i>Statistiska avdelningen:</i>					
1 aktuarie	2,200	1,500	300	4,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr., efter 10 år med ytterligare 500 kr. och efter 15 år med än ytterligare 500 kr.
1 dito	2,200	1,500	300	4,000	
1 kvinnligt biträde av andra graden	900	550	150	1,600	} Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kr. och efter 10 år med ytterligare 200 kr.
2 dito	1,800	1,100	300	3,200	
1 kvinnligt biträde av första graden	700	350	150	1,200	
3 dito	2,100	1,050	450	3,600	
1 förste vaktmästare	900	550	150	1,600	} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr. och efter 10 år med ytterligare 100 kr.
Transport	—	—	—	151,400	

	Lön	Tjänstgöringspennin- gar	Orts- till- lägg	Summa	
Transport	—	—	—	151,400	
1 vaktmästare	700	450	150	1,300	} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr., efter 10 år med ytterligare 100 kr. och efter 15 år med än ytterligare 100 kr.
3 dito	2,100	1,350	450	3,900	
Till amanuenser, extra biträden och vikariatsersättningar	—	—	—	31,800	
Summa kronor	—	—	—	188,400	

Anm. Därest bostad med bränsle eller med bränsle och lyse anvisas åt förste vaktmästare eller vaktmästare, skall han av sin lön avstå för bostad med bränsle 250 kronor samt för bostad med bränsle och lyse 275 kronor, allt för år räknat. Åtnjutes lyse, åligger befattningshavare att själv bekosta armatur och lampor.

Övergångsstat.

	Lön	Tjänstgöringspennin- gar	Orts- till- lägg	Summa	
1 kanslisekreterare å statistiska avdelningen	2,500	1,500	—	4,000	} Härtill komma två ålders- tillägg till lönen, vardera å 500 kronor.
Personligt avlöningstillägg åt kanslisekreteraren C. H. Gustafsson	—	—	—	1,800	
Summa kronor	—	—	—	5,800	

H) Jordbruksdepartementet.

	Lön	Tjänstgöringspennningar	Orts-till-lägg	Summa	
1 generalsekreterare, arvode	—	—	—	11,000	Av detta arvode anses 3,000 kr. motsvara tjänstgöringspennningar.
1 expeditiöschef	6,200	2,800	1,000	10,000	
1 kansliråd	5,000	2,500	600	8,100	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kr.
2 dito	10,000	5,000	1,200	16,200	
1 förste kanslisekreterare	3,600	1,800	400	5,800	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter 10 år med ytterligare 500 kr.
2 dito	7,200	3,600	800	11,600	
1 registrator	2,600	1,600	300	4,500	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr., efter 10 år med ytterligare 500 kr. och efter 15 år med ytterligare 500 kr.
1 andre kanslisekreterare	2,200	1,500	300	4,000	
5 dito	11,000	7,500	1,500	20,000	
1 kvinnligt biträde av andra graden	900	550	150	1,600	Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kr. och efter 10 år med ytterligare 200 kr.
1 kvinnligt biträde av första graden	700	350	150	1,200	
2 dito	1,400	700	300	2,400	
1 förste vaktmästare	900	550	150	1,600	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr. och efter 10 år med ytterligare 100 kr.
1 vaktmästare	700	450	150	1,300	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr., efter 10 år med ytterligare 100 kr. och efter 15 år med ytterligare 100 kr.
1 dito	700	450	150	1,300	
Till amanuenser, extra biträden och vikariatsersättningar	—	—	—	14,900	
Summa kronor	—	—	—	115,500	

Anm. Därest bostad med bränsle eller med bränsle och lyse anvisas åt förste vaktmästare eller vaktmästare, skall han av sin lön avstå för bostad med bränsle 250 kronor samt för bostad med bränsle och lyse 275 kronor, allt för år räknat. Åtnjutes lyse, åligger befattningshavare att själv bekosta armatur och lampor.

Summan av de för ecklesiastikdepartementet föreslagna båda staterna utgör 194,200 kronor. Då emellertid avlöningen, 4,000 kronor, för den ene av de föreslagna nya aktuarierna icke skall utgå, så länge å övergångsstaten utbetalas avlöning med motsvarande belopp till en kansli-sekreterare å statistiska avdelningen, kan det ordinarie anslaget till ecklesiastikdepartementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli begränsas till 190,200 kronor.

Tillika tillåter jag mig framlägga följande *förslag till villkor och bestämmelser för åtnjutande av de i de nya ordinarie staterna upptagna avlöningsförmåner*, nämligen:

i fråga om ändrad tjänstgöringsskyldighet, förflyttning till annan tjänst, förening av tjänster m. m.:

att befattningshavare skall, därest vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden vid en möjligen inträdande förändrad organisation av statsdepartementen eller eljest kan varda stadgad, ävensom därest vissa till statsdepartement hörande göromål överflyttas till annat ämbetsverk, vara pliktig att, med bibehållande av den tjänstegrad och den avlöning han innehar, efter ny eller förändrad arbetsordning sköta de med befattningen förenade göromål eller, efter Kungl. Maj:ts förordnande, tjänstgöra i det verk, till vilket göromålen överlämnas;

att befattningshavare är skyldig att tjänstgöra å den särskilda befattning uti innehavande grad, efter Kungl. Maj:ts förordnande jämväl inom annat statsdepartement, där han, till befordrande av arbetets oavbrutna gång, befinner vara lämplig och behövlig;

att befattningshavare vidare skall, likaledes med bibehållande av den tjänstegrad och den avlöning han innehar, vara pliktig att, när helst så av Kungl. Maj:t prövas lämpligt, låta sig förflyttas från statsdepartement till annan befattning inom den centrala förvaltningen;

att med ordinarie befattning i statsdepartement icke må förenas annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat; samt

att med ordinarie befattning inom statsdepartement ej heller må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är försett med Kungl. Maj:ts oktroy eller blivit registrerat såsom aktiebolag, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning av vad slag det vara må, så framt ej, vad angår tjänsteman, som av Kungl. Maj:t utnämnes, Kungl. Maj:t och, vad angår innehavare av annan befattning, vederbörande departementschef, uppå därom gjord framställning och efter prövning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses

inverka hinderligt för tjänstgöringen inom departementet, finner uppdraget eller befattningen kunna få mottagas och tills vidare bibehållas; i fråga om avlöningsförmåners uppbärande m. m.:

att tjänsteman, som förordnas till generalsekreterare, kabinettssekreterare, ledamot å justitiedepartementets lagavdelning eller byråchef för lagärenden i civildepartementet, skall under tiden för förordnandet frånträda honom enligt stat tillkommande avlöning å den förut innehavda tjänsten, vilken avlöning efter omständigheterna kommer att uppbäras av den, som bestrider samma tjänst, eller besparas statsverket;

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, befattningshavare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, skola utgå till den, som förordnats att uppehålla befattningen;

att den, som av sjukdom hindras att förrätta sin befattning, äger uppbära hela lönen jämte ortstillägget eller i fall, där avlöningen utgöres av arvode, den del därav, vilken icke anses såsom tjänstgöringspenningar, men att den, som eljest undfår ledighet, såsom för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag, eller i behörig ordning avstänges från tjänstgöring eller av annan anledning är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöver sina tjänstgöringspenningar avstå så mycket av lönen eller ortstillägget eller av arvodet, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest prövas skäligt;

att avlöning ej må utgå till befattningshavare för tid, varunder han avhållit sig från tjänstgöring utan att hava i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att, därest befattningshavare varder avstängd från tjänstgöring eller i häkte tagen, den del av hans avlöning, som icke prövas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida ej prövas skäligt låta honom uppbära något därav;

att vid sjukdomsförfall, eller när det erfordras för beredande av semester, befattningshavare av lägre grad skall vara skyldig att, om han förordnas till högre befattning i departementet, bestrida densamma, dock ej längre än sammanlagt tre månader under ett och samma kalenderår; ägande han därvid att, i stället för egna tjänstgöringspenningar, åtnjuta vid sjukdomsförfall de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar, men eljest däremot svarande belopp;

att den, som tillträder ny avlöningsstat, skall vara skyldig underkasta sig, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, upphörande av eller minsk-

ning i extra inkomster, som kunna åtfölja tjänstebefattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed; samt

att vid avgång från tjänsten till följd av avskedstagande, entledigande eller dödsfall själva lönen ävensom ortstillägget eller, där avlöningen utgöres av arvode, den del därav, vilken icke anses såsom tjänstgöringspenningar, utgå till månadens slut;

i fråga om ålderstillägg:

att, därest förhöjning av lönen efter viss tids fortsatt innehavande av befattning i samma lönegrad är i staten medgiven, tidpunkten för

första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under villkor att innehavaren under mer än fyra femtedelar av den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med gott vitsord bestritt sin egen eller, på grund av förordnande, annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, dock att härvid icke må föras honom till last den tid, han åtnjutit semester eller ledighet för fullgörande av värnplikt, och

för andra förhöjningen, om sådan förekommer, efter ytterligare fem år, på samma villkor, samt

för tredje förhöjningen, där sådan äger rum, efter än ytterligare fem år, ävenledes på samma villkor,

under iakttagande, vad var och en av omförmälda löneförhöjningar angår, att den högre avlöningen ej må tillträdas förr än vid början av kalenderåret näst efter det, varunder den stadgade tjänsteåldern blivit uppnådd;

att därvid befattningshavare bör tillgodoräknas den tid, som före de nya staternas trädande i kraft förflutit från hans tillträde till innehavande befattning eller motsvarande tjänst å den gamla avlöningsstaten, varvid denna rätt bör tillkomma förste kanslissekreterare i avseende å den tid, han innehaft ordinarie tjänst såsom kanslissekreterare eller registrator, ävensom registrator i avseende å den tid, han innehaft ordinarie tjänst såsom kanslissekreterare;

att befattningshavare tillika bör tillgodoräknas den tid han inom samma lönegrad innehaft ordinarie tjänst i samma eller annat departement eller i annat statens ämbetsverk eller, vad angår befattningshavare i utrikesdepartementet, varit anställd i motsvarande befattning vid någon av Kungl. Maj:ts beskickningar eller konsulat;

att befattningshavare, som utnämnts att från de nya staternas ikraftträdande eller från och med dag under år 1917 vara innehavare av ordinarie tjänst i statsdepartement, må för erhållande av löneförhöjning tillgodoräknas den tid, varunder han omedelbart före tillträdet till

befattningen på grund av stadigvarande förordnande i departementet bestritt tjänst av motsvarande lönegrad med av riksdagen å extra stat anvisad avlöning, kansliråd alltså extra byråchefstjänst och kanslisekreterare, förste eller andre, extra kanslisekreterartjänst samt aktuarie extra ordinarie aktuariebefattning;

att befattningshavare, vilken utnämnts att från de nya staternas ikraftträdande vara innehavare av andre kanslisekreterarbefattning och under de åtta närmast före tillträdet till befattningen förflutna åren varit såsom amanuens anställd i departementet samt under de sista fem åren av nyssnämnda tid fullgjort tjänstgöring i lika eller nära lika omfattning, som under samma tid fordrats av ordinarie tjänsteman i första lönegraden, må för erhållande av löneförhöjning, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, tillgodoräknas viss del av den tid av fem år, som nyss angivits, dock att i särskilda undantagsfall hela denna tid må tillgodoräknas;

att, därest kvinnligt biträde, som befordras till ordinarie biträde i statsdepartement från tiden för de nya staternas ikraftträdande, omedelbart före nämnda ikraftträdande mot fast arvode utfört arbete av motsvarande eller jämförlig beskaffenhet i departement, biträdet må för åtnjutande av löneförhöjning räknas till godo nämnda tjänstgöring;

att den, som från tiden för de nya staternas ikraftträdande antages till annan ordinarie vaktmästartjänst i statsdepartement än befattning som förste vaktmästare, må för erhållande av löneförhöjning tillgodoräknas den tid, han omedelbart före sistnämnda tidpunkt i departement innehaft stadigvarande anställning såsom extra vaktmästare med full tjänstgöringsskyldighet och med avlöning nära jämförlig med ordinarie vaktmästares;

att den å ordinarie stat för utrikesdepartementet upptagne portvakten må, för erhållande av löneförhöjning från och med de nya staternas ikraftträdande, tillgodoräknas den tid, som förflutit från det att han blivit ordinarie innehavare av befattningen; samt

att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande av löneförhöjning, redan uppnått den levnadsålder, vid vilken han enligt bestämmelserna i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension är skyldig att från tjänsten avgå, icke må tillträda samma förhöjning;

i fråga om semester, skyldighet att avgå från tjänsten och pensionsrätt:

att semester årligen må, när det kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjutas av generalsekreterare, kabinettssekreteraren i utrikesdepartementet, expeditionschef, kansliråd, ledamoten å

justitiedepartementets lagavdelning, byråchef för lagärenden, förste kansli-sekreterare samt förste sekreterare och förste arkivarie i utrikesdepartementet under en och en halv månad; av registrator, aktuarie, andre kanslisekreterare, andre sekreterare och andre arkivarie i utrikesdepartementet samt kvinnligt biträde under en månad; samt av förste vaktmästare och annan vaktmästare under femton dagar;

att befattningshavare, som har sig anförtrodd uppbörd eller kontroll å uppbörd, är pliktig att å tid av året, som av vederbörande departementschef bestämmes, begagna sig av semester; samt

att i fråga om skyldighet att avgå från tjänsten ävensom i fråga om rätt till pension skall gälla vad i lagen angående civila tjänstnehavares rätt till pension är vid tiden för de nya avlöningsstaternas ikraftträdande eller, såvitt angår innehavare av befattning, som därefter tillträdes, vid tillträdet till befattningen stadgat;

i fråga om särskilda föreskrifter för kvinnliga befattningshavare:

att beträffande de i staterna upptagna kvinnliga befattningshavare skola i övrigt lända till efter rättelse de föreskrifter, som äro eller kunna varda utfärdade angående allmänna villkor och bestämmelser att gälla för de å vissa domstolars, ämbetsverks och myndigheters stater uppförda biträdesbefattningar.

Slutligen får jag hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna de av mig framlagda förslagen till nya ordinarie avlöningsstater för de särskilda statsdepartementen samt till övergångsstater i avseende å vissa befattningshavare i utrikes- och ecklesiastikdepartementen, att tillämpas från och med år 1918, ävensom de av mig föreslagna villkoren och bestämmelserna för åtnjutande av de i de ordinarie staterna upptagna avlöningsförmånerna;

dels förklara,

att en var, som med eller efter ingången av år 1918 tillträder ordinarie befattning i statsdepartement, skall vara pliktig att underkasta sig förenämnda villkor och bestämmelser;

att de förutvarande ordinarie befattningshavare i statsdepartementen, vilka icke före den 1 november 1917 anmäla, att de vilja underkasta sig de nya avlöningsstaterna och därvid fästade villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem enligt gällande ordinarie stater tillkommande avlöningsförmåner;

att registrator, som på grund härav kan komma att bibehållas vid

honom enligt gällande ordinarie stater tillkommande avlöningsförmåner, skall dels i stället för sportler, som i sammanhang med löneregleringen indragas, erhålla gottgörelse, beräknad efter medeltalet av den inkomst, tjänstinnehavaren må anses hava åtnjutit av sålunda indragna sportler under den senast förflutna tid, så vitt möjligt ej understigande fem år, därför denna inkomst kan utrönas, dels ock vardas bibehållen jämväl vid honom vid 1917 års utgång tillkommande provisoriskt avlöningstillägg, dock med det avdrag för sportelinkomst, som må vara stadgat;

att, därest kanslisekreterare å hittills gällande stat icke skulle befordras till förste kanslisekreterare från tiden för de nya staternas ikraftträdande, han må bibehållas vid ej mindre honom enligt gällande ordinarie stat tillkommande avlöningsförmåner än även honom vid 1917 års utgång tillkommande provisoriskt avlöningstillägg;

att beträffande sättet för bestridande av de registrator eller kanslisekreterare sålunda tillkommande avlöningsförmåner skall lända till efterrättelse de av mig härutinnan framställda, i statsrådsprotokollet angivna förslagen; samt

att, därest till ledamot å justitiedepartementets lagavdelning eller till byråchef för lagärenden i civildepartementet förordnas innehavare av ordinarie tjänst, med vilken är förenad avlöning till högre belopp än arvodet vid den ifrågakommande befattningen, Kungl. Maj:t må, utöver detta arvode, tillägga honom ett belopp, svarande mot skillnaden mellan arvodet och sagda avlöning;

dels, i händelse av godkännande av de framlagda statförslagen, höja följande i riksstaten uppförda *ordinarie anslag*, nämligen:

under andra huvudtiteln, justitiedepartementet, anslaget till departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli från dess nuvarande belopp	kronor	41,400
med 46,700 kronor till	»	88,100;
under tredje huvudtiteln, utrikesdepartementet, anslaget till departementet från dess nuvarande belopp	kronor	87,950
med 76,750 kronor till	»	164,700;
under fjärde huvudtiteln, lantförsvarsdepartementet, anslaget till departementet, från dess nuvarande belopp	kronor	72,950
med 57,250 kronor till	»	130,200;
under femte huvudtiteln, sjöförsvarsdepartementet, anslaget till departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli och kommandoexpeditionen från dess nuvarande belopp	kronor	40,400
med 29,500 kronor till	»	69,900;

under sjätte huvudtiteln, civildepartementet, anslaget till departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli från dess nuvarande belopp	kronor	93,300
med 112,100 kronor till	»	205,400;
under sjunde huvudtiteln, finansdepartementet, anslaget till departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli från dess nuvarande belopp	kronor	58,000
med 71,300 kronor till	»	129,300;
under åttonde huvudtiteln, ecklesiastikdepartementet, anslaget till departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli från dess nuvarande belopp	kronor	88,900
med 101,300 kronor till	»	190,200;
under nionde huvudtiteln, jordbruksdepartementet, anslaget till departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli från dess nuvarande belopp	kronor	59,300
med 56,200 kronor till	»	115,500;
<i>dels ock på extra stat för år 1918 anvisa:</i>		
under tredje huvudtiteln, utrikesdepartementet, till provisorisk förstärkning av departementets arbetskrafter m. m. ett förslagsanslag, högst	kronor	50,550;
under sjätte huvudtiteln, civildepartementet, till avlönande av en extra föredragande inom departementet för mål hos regeringsrätten ett förslagsanslag, högst	»	7,000,
varav 2,500 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspenningar,		
till arvode åt en extra föredragande inom departementet för stadsplane- med flera ärenden ett förslagsanslag, högst	»	3,000,
till en handsekreterare åt statsministern ett förslagsanslag, högst	»	3,000;
under sjunde huvudtiteln, finansdepartementet, till avlönande av en extra byråchef för lagärenden i departementet ett förslagsanslag, högst	»	8,100,
varav 2,500 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspenningar,		
såsom tillägg till det i staten för departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli upptagna an-		

slaget till amanuenser, extra biträden och vikariatsersättningar ett förslagsanslag, högst	kronor	3,000;
under åttonde huvudtiteln, ecklesiastikdepartementet, till arvoden åt extra föredragande inom departementet m. m. ett förslagsanslag, högst	»	15,600,
till avlönande av en ledare av undervisningsstatistikens omorganisation ett förslagsanslag, högst	»	7,800,
varav 2,500 kronor skola anses motsvara tjänstgöringspenningar.»		

Till vad chefen för justitiedepartementet sålunda hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämde, tacktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition till riksdagen avlåtas av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Nils Berlin.